

gemeente
Ferwerderadiel

Jaarstukken 2018

hoarizonbreed en himelheech

Voorwoord

In het hoofdstuk rekeningresultaat vindt u de belangrijkste oorzaken die geleid hebben tot het nadelig resultaat van € 253.994. Dit bedrag is op de balans gepresenteerd onder het eigen vermogen. In een afzonderlijk voorstel zal aan u worden voorgelegd hoe dit resultaat kan worden bestemd.

Conform de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bestaan de jaarstukken uit een jaarverslag en een jaarrekening. Het jaarverslag (deel I) bevat onder anderen de verantwoording van wat in de overeenkomstige paragrafen is opgenomen. Daarnaast bevat het jaarverslag de programmaverantwoording. Hierbij wordt gewerkt met programma's die niet zijn gekoppeld aan hoofdfuncties, maar aan de door de gemeenteraad vastgelegde programmastructuur met de bijbehorende gekozen thema's.

Per programma is het doel en de rolname geformuleerd en per onderliggend thema omschreven:

- *De voorgenomen bestuurlijke activiteiten in 2018.* (deze zijn conform de begroting 2018)
- Het BBV verplicht deze voorgenomen activiteiten in de jaarrekening op te nemen. (Een positieve bijkomstigheid is dat het de leesbaarheid en de vergelijking met wat er is bereikt en wat hiervoor gedaan is, bevordert)
- *Rapportage op de voortgang van de doelen* (door middel van stoplichten wordt de voortgang aangegeven)

	Vinkje: realisatie doelstelling is gehaald/gereed
	Groen: realisatie doelstelling ligt op schema
	Oranje: realisatie doelstelling loopt vertraging op
	Rood: realisatie doelstelling is niet gehaald

- *Wat er in 2018 is bereikt en wat daarvoor is gedaan* (hier is weergegeven welke activiteiten hebben plaatsgevonden in het afgesloten begrotingsjaar)
- *Wat de uitvoering heeft gekost* (per programma, onderverdeeld in thema's, zijn opgenomen de werkelijke baten en lasten en de begrote baten en lasten na de begrotingswijzigingen). In overeenstemming met de begroting zijn de baten en lasten niet per product afzonderlijk opgenomen, maar per thema. Wanneer de afzonderlijke verschillen van baten en lasten per thema groter zijn dan € 25.000, of een noemenswaardige oorzaak hebben, worden deze verschillen nader toegelicht. Wanneer een '-' teken voor een bedrag is afgedrukt, betekent dit een nadeel.

Aan het eind van ieder programma is een totaal overzicht opgenomen met daarbij de eventuele afwijkingen met betrekking tot opnames uit c.q. stortingen in reserves.

De jaarrekening (deel II) bestaat uit de balans met toelichting, een kort cijfermatig overzicht van baten en lasten en een aantal bijlagen.

Wij willen een ieder dankzeggen die op zijn of haar wijze heeft bijgedragen aan de totstandkoming van deze jaarrekening.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	1
Programma 1: Bestuur.....	6
Programma 2: Veiligheid	12
Programma 3: Verkeer en openbare ruimte.....	16
Programma 4: Lokale economie.....	20
Programma 5: Onderwijs.....	23
Programma 6: Cultuur, recreatie en sport	27
Programma 7 Werk en Inkomen.....	32
Programma 8: Welzijn en zorg	36
Programma 9 Milieu.....	43
Programma 10 Bouwen aan ruimte.....	47
Algemene dekkingsmiddelen, overhead, heffing VPB en onvoorzien.....	51
Algemene dekkingsmiddelen.....	52
Overhead	56
Heffing VPB	58
Onvoorzien.....	59
Rekeningresultaat.....	60
Analyse begrotingsrechtmatigheid.....	62
Lasten per programma	63
Paragrafen	67
Paragraaf lokale heffingen.....	68
Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	73
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	81
Paragraaf financiering.....	86
Paragraaf bedrijfsvoering.....	90
Paragraaf verbonden partijen	96
Paragraaf grondbeleid	110
Jaarrekening	113
Grondslagen voor waardering en resultaatsbepaling	115
Balans per 31 december.....	120
Toelichting op de balans per 31 december 2018	124
Overzicht van baten en lasten 2018	139
Overzicht bezoldiging topfunctionarissen	141
Schatkistbankieren.....	143
Niet in de balans opgenomen verplichtingen.....	144
Bijlage 1 Overzicht incidentele en structurele afwijkingen.....	145
Bijlage 2 Gewaarborgde geldleningen.....	147
Bijlage 3 Verantwoording ten aanzien van SiSa	149
Bijlage 4 Overzicht baten en lasten per programma per taakveld 2018	150
Vaststellingsbesluit	152
Controleverklaring.....	153

Jaarverslag 2018

hoarizonbreed en himelheech

Programma 1: Bestuur

Waar gaat programma 1 'Bestuur' over?

Hoofdkenmerken

Binnen het programma 'Bestuur' staan thema's centraal als de rol(len) die de gemeente in de samenleving kan spelen (reguleren – regisseren – stimuleren – faciliteren – loslaten), de wijze van besturen, de verhouding tussen politiek en burger en de gemeentelijke dienstverlening.

Wij willen burgers, bedrijven en instellingen zoveel mogelijk actief betrekken bij de beleidsontwikkeling en –uitvoering van bestuurstaken (interactieve beleidsvorming / interactief bestuur). Daar waar mogelijk laten en dragen wij zaken over aan de burger of instellingen (zoals bijvoorbeeld al jaren gebeurt bij het beheren en onderhouden van onze buitensportaccommodaties). Wij willen ons onderscheiden door een goede dienstverlening, mensgericht en dichtbij de burger, afgestemd op de behoeften van de inwoners.

Hoewel de dienstverlening steeds verder zal worden gedigitaliseerd, mag dat niet ten koste gaan van de blijvende behoefte van de burger aan het persoonlijke contact met de gemeente. De digitalisering biedt overigens ook nieuwe kansen en ruimte om te investeren in kwaliteit en een mensgerichte dienstverlening. Inmiddels is de kadernotitie Dienstverlening & Gebiedsgericht werken DDFK gemeenten, in samenspraak met de raden, opgesteld. Daaraan zal een vervolg worden gegeven met het nog vast te stellen dienstverleningsconcept.

Per 1 januari 2017 is de ambtelijke fusie van de DDFK-gemeenten van start gegaan. Alle ambtenaren zijn ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling DDFK-gemeenten. De focus binnen de nieuwe ambtelijke organisatie ligt in het beginjaar vooral op het op orde brengen van de basis en dat blijkt in de praktijk nog een hele klus. Daarbij is de organisatie ondermeer gehinderd door een niet optimaal werkend zaaksysteem. Ook het werken met nieuwe (geharmoniseerde) systemen en processen vraagt de nodige inspanning, gewenning en tijd. Er wordt alles aan gedaan om deze opstartproblemen zo goed mogelijk het hoofd te bieden en de dienstverlening aan de burgers, bedrijven en instellingen op hetzelfde niveau als voorheen te waarborgen. Ondertussen betekent de naderende datum van 1 januari 2019, dat de organisatie, naast het op orde brengen van de basis, nu ook volop aan de slag moet met de voorbereidingen voor de bestuurlijke fusie. Aan de hand van een plan van aanpak worden belangrijke onderwerpen als harmonisatie van beleid, processen en regelgeving, visievorming, dienstverleningsconcept (inclusief huisvestingskaders), planning en control en werkwijze gemeenteraad aangepakt.

Ontwikkelingen en trends

Er zal de komende tijd verder worden gewerkt aan zaken die in DDFK-verband al vanaf 2014 in gang zijn gezet en waar al de nodige middelen voor beschikbaar zijn gesteld. Daarbij valt te denken aan:

- doorontwikkeling van de ambtelijke fusie en voorbereiding van de bestuurlijke fusie;
- informatievoorziening en automatisering;
- een verdere digitalisering van de dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen, maar ook een gemeente die dichtbij is (blijft) en oog heeft voor persoonlijke behoeften;
- een bezinning en oriëntatie op de verhouding tussen bestuur/politiek en de burger/samenleving.

Wat willen wij bereiken

Wij streven naar het optimaliseren van bestuur en organisatie, in samenspraak met inwoners, bedrijven en instellingen, waarbij met inachtneming van de bestuurlijke verantwoordelijkheden zaken ook kunnen worden overgelaten aan de samenleving. De raad oriënteert zich (verder) op zijn rol als vertegenwoordigend orgaan en zijn verhouding met burger en samenleving. Het hoofddoel is de best mogelijke dienstverlening voor onze inwoners, bedrijven en instellingen tegen een maatschappelijk aanvaardbare prijs: immers het welzijn van de burger moet de hoogste wet zijn.

Wat gaan wij daarvoor doen

- Interactieve beleidsvorming ontwikkelen en verfijnen: decentraal kernenbeleid en gebiedsgericht werken zijn daarvoor middelen;
- Vorm en inhoud geven aan de gewijzigde rol van gemeentebestuur, medewerkers, bedrijven en organisaties; daarbij wordt een beroep gedaan op de zelfredzaamheid van burgers en organisaties en worden zij zoveel mogelijk gefaciliteerd;
- Een verdere digitalisering van de dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen, waarbij de

Waar gaat programma 1 'Bestuur' over?

- gemeente dichtbij is (blijft) en oog heeft voor persoonlijke behoeften;
- Het uitvoeren van het plan van aanpak herindeling DFK;
 - Efficiënte en effectieve voorlichting en communicatie;
 - Deelnemen aan de benchmark en burgerpeiling "Waar staat je gemeente";
 - Het vaststellen en implementeren van een nieuw dienstverleningsconcept, waarin de visie op en de inrichting van de dienstverlening (inclusief huisvestingskaders) en gebiedsgericht werken vorm en inhoud krijgt;
 - Werken aan de veranderende competenties/eisen die aan bestuurders en ambtenaren worden gesteld.

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
Het optimaliseren van bestuur en organisatie, in samenspraak met inwoners, bedrijven en instellingen, waarbij met inachtneming van de bestuurlijke verantwoordelijkheden zaken ook kunnen worden overgelaten aan de samenleving.		Interactieve beleidsvorming ontwikkelen en verfijnen: decentraal kernenbeleid en gebiedsgericht werken zijn daarvoor middelen.		Het dienstverleningsconcept en de notitie gebiedsgericht werken zijn eind 2018 door de raden van de DDFK-gemeenten vastgesteld. Bij gebiedsgericht werken spelen kernenbeleid, interactieve ontwikkeling van beleid en initiatieven vanuit de samenleving een belangrijke rol.
		Vorm en inhoud geven aan de gewijzigde rol van het gemeentebestuur, medewerkers, bedrijven en organisaties; daarbij wordt een beroep gedaan op de zelfredzaamheid van burgers en organisaties en worden zij zoveel mogelijk gefaciliteerd.		Ondermeer in de Besturings- en Organisatiefilosofie (BOF) en de eind 2018 door de raden vastgestelde documenten – dienstverleningsconcept en notitie gebiedsgericht werken – wordt ingezet op de veranderende rol van de overheid, waarbij het accent van reguleren en regisseren zal verschuiven (kantelen) naar stimuleren en faciliteren (of zelfs loslaten). Waar nodig schept de gemeente voorwaarden om zelfwerkzaamheid en zelfredzaamheid mogelijk te maken. De beoogde kanteling is en wordt daarmee een feit.
De raad oriënteert zich (verder) op zijn rol als vertegenwoordigend orgaan en zijn verhouding met burger en samenleving.		Een verdere bezinning en oriëntatie op de verhouding tussen bestuur/politiek en de burger/samenleving middels bijeenkomsten en uitwisseling van kennis en ervaring.		De verhouding tussen burger en politiek is eerder in DFK-verband opgepakt, maar een democratische vernieuwing en het toekomstige samenspel tussen politiek (raad) en samenleving is vooral een zaak van de (nieuwe) raad van Noardeast-Fryslân. In 2018 is om die reden daaraan geen vervolg meer gegeven.
De best mogelijke		Een verdere		Eén van de speerpunten

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
dienstverlening voor inwoners, bedrijven en instellingen tegen een maatschappelijk aanvaardbare prijs: immers het welzijn van de burger moet de hoogste wet zijn.		digitalisering van de dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen, waarbij de gemeente dichtbij is (blijft) en oog heeft voor persoonlijke behoeften.		in het nieuwe dienstverleningsconcept is het verder ontwikkelen en optimaliseren van de digitale dienstverlening en het benutten van kansen op dat gebied. Dit is een doorlopend proces, waar ook in 2018 en de komende jaren volop op is en wordt ingezet. Een ander speerpunt is een persoonlijke, servicegerichte en integrale dienstverlening, afgestemd op behoeften van inwoners en op doelgroepen (toegankelijkheid via meerdere kanalen). Er is en blijft aandacht voor dienstverlening die persoonlijk en dichtbij is.
		Deelnemen aan de benchmark en burgerpeiling 'Waar staat je gemeente'.		De burgerpeiling 'Waar staat je gemeente' is in de 2 ^e helft van 2018 uitgevoerd en de resultaten zijn gedeeld met de raad.
		Het vaststellen en implementeren van een nieuw dienstverleningsconcept, waarin de visie op en de inrichting van de dienstverlening (inclusief huisvestingskaders) en gebiedsgericht werken vorm en inhoud krijgt.		Het dienstverleningsconcept en de notitie gebiedsgericht werken zijn eind 2018 in de gemeenteraden vastgesteld.
		Efficiënte en effectieve voorlichting en communicatie		De voorlichting en communicatie in DDFK wordt nu vanuit (één) team communicatie gecoördineerd en uitgevoerd, waarbij de informatievoorziening zoveel mogelijk eenduidig, uniform en langs dezelfde kanalen plaatsvindt.
Effectieve voorbereiding van de bestuurlijke fusie		Het uitvoeren van het plan van aanpak herindeling DFK.		De herindeling is een feit. Er is strak gestuurd op de uitvoering van het PvA herindeling DFK. Het proces van harmonisering gaat de komende jaren nog door.

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Gemeenschappelijke Regeling DDFK-gemeenten	De gefuseerde ambtelijke organisatie van de DDFK gemeenten. Door bundeling van krachten kan verhoging van

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
	kwaliteit en verlaging van kosten en kwetsbaarheid worden bereikt.
Shared Service Center Leeuwarden	Het SSL garandeert en continueert – voor Ferwerderadiel vanaf 2015 – de ICT-voorzieningen en –dienstverlening voor de DDFK-gemeenten. Zij scheidt zoveel mogelijk de randvoorwaarden voor een efficiënte bedrijfsvoering en een klantgerichte en effectieve dienstverlening. Door intensieve intergemeentelijke samenwerking binnen SSL en bundeling en uitwisseling van kennis en ervaring zal dat tot een (verdere) verbetering van de bedrijfsvoering en dienstverlening moeten leiden.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Ferwerderadiel	Nederland	Peildatum
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2018	0.32	n.v.t.	25-4-2019
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2018	0.44	n.v.t.	25-4-2019
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2018	801	n.v.t.	25-4-2019
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2018	19	n.v.t.	25-4-2019
Overhead	% van totale lasten	2018	9,9	n.v.t.	25-4-2019

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Formatie	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari 2018, uitgedrukt in fte per 1.000 inwoners. Aantal inwoners: 8.671	Eigen gegevens
Bezetting	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is (inclusief boventallige werknemers), dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Het aantal fte wordt uitgedrukt per 1.000 inwoners. Aantal inwoners: 8.671	Eigen gegevens
Apparaatskosten	Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.	Eigen begroting
Externe inhuur	Externe Inhuur is het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de rijksoverheid in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winst oogmerk, middels het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, waarop door de opdrachtgever mede gestuurd wordt.	Eigen begroting
Overhead	Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.	Eigen begroting

Overzicht baten en lasten 2018

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Baten				
1000 Raad en raadscommissies	0	0	0	0
1010 Bestuursondersteuning raad	0	0	0	0
1020 Rekenkamer	0	0	0	0
1100 Burgemeester en wethouders	0	0	9	9
1200 Bestuurlijke samenwerking	0	0	0	0
2000 Burgerzaken	129	129	137	8
2010 Straatnaamgeving en kadastrale info	0	0	1	1
2020 Verkiezingen	0	0	0	0
2100 Gemeentesecretaris	0	0	0	0
4010 Bezwaar, beroep en juridische ondersteuning	0	0	0	0
4020 Voorlichting en communicatie	0	0	0	0
Totaal baten	129	129	147	18
Lasten				
1000 Raad en raadscommissies	125	125	191	-67
1010 Bestuursondersteuning raad	101	101	87	14
1020 Rekenkamer	0	0	0	0
1100 Burgemeester en wethouders	455	455	441	15
1200 Bestuurlijke samenwerking	663	706	699	6
2000 Burgerzaken	245	267	261	7
2010 Straatnaamgeving en kadastrale info	1	1	0	1
2020 Verkiezingen	59	71	49	22
2100 Gemeentesecretaris	85	85	78	6
4010 Bezwaar, beroep en juridische ondersteuning	35	35	18	18
4020 Voorlichting en communicatie	114	110	108	2
Totaal lasten	1.884	1.957	1.933	24
Saldo baten en lasten	-1.755	-1.828	-1.787	41
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Toevoegingen	82	82	82	0
Onttrekkingen	115	188	128	-60
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	33	106	46	-60
Resultaat	-1.722	-1.722	-1.740	-18

Toelichting op de verschillen (I = incidenteel en S = structureel)

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
Baten		18
Diverse begrotingsposten		18
• Overige verschillen kleiner dan € 25.000.	I	18
Lasten		24
1000 Raad en raadscommissies		-67
• De raadsvergoedingen zijn eind 2018 met terugwerkende kracht verhoogd.	I	-67
2020 Verkiezingen		22

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
<ul style="list-style-type: none"> Voor de verkiezingen zijn er minder kosten vanuit de GR doorbelast als gevolg van minder benodigde personele inzet hiervoor. Daarnaast hoefde het 'overige facilitaire budget' voor de verkiezingen nauwelijks aangesproken te worden. 	I	22
Diverse begrotingsposten kleiner dan € 25.000		69
<ul style="list-style-type: none"> Diverse verschillen kleiner dan € 25.000 	I	69
Mutaties reserves		-60
<ul style="list-style-type: none"> Toevoegingen 		-
<ul style="list-style-type: none"> Onttrekkingen 	I	-60
Totaal resultaat		-18

Specificatie reserveringen

Onderwerpen	I of S	(bedragen x € 1.000)		
		Begroting	Jaar-rekening	Saldo
Toevoegingen				
Egalisatiereserve wachtgelden wethouders		82	82	0
Totaal toevoegingen		82	82	0
Onttrekkingen				
Algemene reserve	I	101	79	-38
Egalisatieresreवे wachtgelden wethouders	I	87	49	-22
Totaal onttrekkingen		188	128	-60
Totaal reserveringen		270	210	-60

Programma 2: Veiligheid

Waar gaat programma 2 'Veiligheid' over?

Hoofdkenmerken

Het is van groot belang dat de burgers niet alleen een gevoel van veiligheid hebben, maar zich ook daadwerkelijk veilig weten. De zorg daarvoor heeft daarom zowel in preventieve als in repressieve zin hoge prioriteit.

Het gemeentelijk veiligheidsbeleid kent een vijftal schakels. Door pro-actie worden structurele oorzaken van onveiligheid weggenomen. Met preventie worden directe oorzaken van onveiligheid voorkomen of de gevolgen ervan beperkt. Door middel van preparatie zijn de hulpdiensten goed voorbereid en beschikken zij over adequaat materiaal. Repressie is het snel, adequaat en professioneel ingrijpen als het er werkelijk op aan komt. Nadat de acute hulpverlening achter de rug is, staan opvang en nazorg centraal.

Bestaand beleid

- Regionaal crisisplan met gemeentelijke processen en bureau bevolkingszorg (Veiligheidsregio Fryslân);
- Brandpreventiebeleid;
- Kadernota integraal veiligheidsbeleid Middelsee gemeenten (beleid verlengd totdat er nieuw beleid in DDFK-verband is vastgesteld);
- Regionaal beleidsplan veiligheid Noord-Nederland (politie).

Trends en knelpunten

De overheid stelt regels voor ons allemaal, maar ook namens ons allemaal. In vroeger tijden werd het gezag van die overheid voetstoots geaccepteerd. Dat is tegenwoordig niet meer zo. Om gezag te hebben moet een overheid er voor zorgen dat er een breed draagvlak bestaat voor de door haar vastgestelde regels. Verder zal de overheid die regels ook daadwerkelijk moeten handhaven. De objectieve veiligheid in Ferwerderadiel is al jaren relatief goed. Uit het LEMON-leefbaarheidsonderzoek, de Veiligheidsmonitor, politierapportages en onderzoek blijkt keer op keer dat onze gemeente één van de veiligste in Nederland is. Het aantal geregistreerde meldingen ligt eigenlijk constant op een vrij laag niveau. De subjectieve onveiligheid in onze gemeente is niet verontrustend te noemen.

Wat willen wij bereiken

Er zorg voor dragen dat de burger de gemeente Ferwerderadiel in alle opzichten als een veilige woongemeente ervaart.

Wat gaan wij daarvoor doen

Veiligheids- en handhavingsbeleid DDFK-gemeenten

Ferwerderadiel zal vanaf 2018 zijn veiligheids- en handhavingsbeleid zoveel mogelijk moeten afstemmen op en harmoniseren met het beleid van de overige DDFK-gemeenten. In het kader de ambtelijke fusie wordt nu al gewerkt aan harmonisatie van processen en beleid en vindt regelmatig en structureel overleg plaats over veiligheids- en handhavingsthema's en –beleid. In 2018 zal nieuw integraal veiligheidsbeleid voor de komende jaren moeten worden vastgesteld voor de DDFK-gemeenten. Daarnaast zal ook nieuw beleid moeten worden ontwikkeld op het gebied van toezicht en handhaving (o.a. voor het veiligheidsdomein). Tot die tijd wordt nog steeds voortgeborduurd op het beleid van de voormalige Middelsee gemeenten. Tot de daadwerkelijke herindeling valt de gemeente Ferwerderadiel nog onder het basisteam Noordwest Fryslân van de politie, waardoor Ferwerderadiel van andere politiecapaciteit gebruik maakt dan de rest van de DDFK-gemeenten (vallen onder Noordoost Fryslân). Naar verwachting op 1 januari 2019 zal er een reorganisatie afgerond worden bij politie waarbij de grenzen van de basisteams worden aangepast naar de nieuwe gemeentegrenzen (o.a. de nieuwe gemeenten Noardeast-Fryslân en Waadhoeke).

Rampenbestrijding

De rampenbestrijding is met de inwerkingtreding van de Wet op de veiligheidsregio's per 1 oktober 2010 op een andere leest geschoeid. De rampenbestrijding is vanaf 2011 steeds meer regionaal georganiseerd en gecoördineerd. Ook de gemeentelijke draaiboeken worden vanuit het bureau bevolkingszorg van de Veiligheidsregio Fryslân voorbereid en gecoördineerd. Enerzijds blijven de afzonderlijke gemeenten – vanaf 2017 binnen het samenwerkingsverband DDFK – verantwoordelijk voor een goede voorbereiding op en uitvoering van de gemeentelijke processen, zoals communicatie, opvang en verzorging, primaire

Waar gaat programma 2 'Veiligheid' over?

levensbehoeften, evacuatie, registratie van mens, dier en schade, nazorg etc. Anderzijds zullen de processen en uitvoering steeds meer intergemeentelijk worden georganiseerd. Vanaf september 2013 is bij de crisisbeheersing in/voor onze gemeente ook de Officier van Dienst Bevolkingszorg actief. Deze functionaris behartigt bij calamiteiten (7x 24 uur) de belangen van de gemeente en haar burgers en vervult zijn/haar werk (in samenwerking met politie, brandweer en de geneeskundige hulpverlening) op of bij de plaats van het incident. Vanaf 1 maart 2016 functioneert deze functionaris binnen de DDFK-samenwerking.

Veilige woonomgeving

Er moet voortdurend tijd en menskracht worden ingezet (door alle ketenpartners) om een veilige woonomgeving te waarborgen. Belangrijke thema's in onze gemeente zijn daarbij huiselijk geweld, overlast tussen inwoners/buren, vandalisme, overlast door (huis)dieren, alcoholoverlast en jeugdoverlast. Omdat burenpromatiek een hardnekkig probleem in onze gemeente is, wordt zeer selectief ook het instrument van buurtbemiddeling ingezet.

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
Ervoor zorgdragen dat de burger de gemeente Ferwerderadiel in alle opzichten als een veilige woongemeente ervaart.		Deelnemen aan de benchmark en burgerpeiling (met veiligheidsthema's) 'Waar staat je gemeente'.		De burgerpeiling 'Waar staat je gemeente' is in de 2 ^e helft van 2018 uitgevoerd en daarbij bleek dat het met de veiligheid in de gemeente goed is gesteld. Negen van de tien inwoners voelt zich meestal of altijd veilig, 8% voelt zich weleens onveilig. Als het gaat om verkeersveiligheid zien we dat 16% van de inwoners vaak onveilige verkeerssituaties meemaakt en 35% soms.
		Het voortdurend monitoren van (politie) rapportages en het snel en adequaat inspelen op zich manifesterende (veiligheids) problemen in samenwerking met ketenpartners.		Het snel en adequaat inspelen op actuele en nieuwe veiligheidskwesties is een doorlopende activiteit van het team veiligheid van DDFK-gemeenten.
		Waar nodig en mogelijk wordt bij burenoverlast buurtbemiddeling ingezet.		In 2018 is er in de gemeente geen buurtbemiddeling ingezet.
De crisisorganisatie in DDFK-verband is op orde.		De gemeentelijke processen bij de rampenbestrijding zijn in DDFK-verband beschreven en geïmplementeerd.		Het reorganiseren van de DDFK-crisisorganisatie is begin 2018 gereed gekomen. Er wordt nu ingezet op scholing, training en oefening.
Er wordt nieuw integraal veiligheidsbeleid ontwikkeld (inclusief toezicht en handhaving).		Er wordt een nieuw integraal veiligheidsplan DDFK en toezicht- en handhavingsbeleid (voor het veiligheids domein) vastgesteld.		Met het ontwikkelen van nieuw integraal veiligheidsbeleid (en toezicht- en handhavingsbeleid) is in 2018 begonnen, maar de vaststelling zal in 2019

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
				door de nieuwe raad plaatsvinden.

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Veiligheidsregio Fryslân (VRF), onderdeel veiligheid	De VRF levert een zeer grote bijdrage in de uitvoering van de reguliere activiteiten op het gebied van veiligheid vanuit programma 2. Dit betreft vooral 'going concern' taken. Deze zijn niet expliciet vertaald in beleidsdoelstellingen van dit programma.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Ferwerderadiel	Nederland	Peildatum
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2017	28	131	14-3-2019
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2017	0,0	2.2	6-2-2019
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2017	1.7	5.0	14-3-2019
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2017	0.6	2.9	14-3-2019
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2017	2.9	4.8	14-3-2019

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	CBS
Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden hiervan zijn seksuele misdrijven, lichamelijk letsel door schuld, levensdelicten zoals moord en doodslag.	CBS
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners.	CBS

Overzicht baten en lasten 2018

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar-rekening	Saldo
Baten				
101000 Crisisbeheersing	0	0	0	0
101100 Brandweer	0	0	0	0
102000 Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0
102200 A.P.V. en bijzondere wetten	0	0	6	6
Totaal baten	0	0	6	6

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Lasten				
101000 Crisisbeheersing	15	15	12	3
101100 Brandweer	544	544	543	1
102000 Openbare orde en veiligheid	75	75	76	-1
102200 A.P.V. en bijzondere wetten	29	29	31	-3
Totaal lasten	663	663	663	0
Saldo baten en lasten	-663	-663	-657	6
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Toevoegingen	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0
Resultaat	-663	-663	-657	6

Toelichting op de verschillen (I = incidenteel en S = structureel)

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
Baten		6
Diverse begrotingsposten		6
• Diverse verschillen kleiner dan € 25.000.	I	6
Lasten		0
Diverse begrotingsposten		0
• Diverse verschillen kleiner dan € 25.000.	I	0
Mutaties reserves		
• Toevoegingen		0
• Onttrekkingen		0
Totaal resultaat		6

Programma 3: Verkeer en openbare ruimte

Waar gaat programma 3 'Verkeer en Openbare ruimte' over?

Hoofdkenmerken

Ferwerderadiel is een plattelandsgemeente met een wegenstructuur die gebaseerd is op het ontstaan van het landschap. Op de kwelderwal ligt de provinciale weg, de overige wegen sluiten als een visgraat op deze weg aan. Aan de zuidkant is de Dokkumer Ie een natuurlijke barrière. De dorpen liggen veelal op terpen aan doorgaande wegen. De huidige verkeersstructuur kan verbeterd worden waardoor de verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid wordt verbeterd. Het landbouwverkeer is hierin een belangrijk aspect. De openbare ruimte bestaat naast dorpen ook uit waterwegen, waterkeringen, begraafplaatsen, sportterreinen, landelijk gebied en Waddenzee.

Bestaand beleid

Op het vlak van verkeer en vervoer heeft de raad medio 2010 voor binnen- en buiten de bebouwde kom het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoer Plan (GVVP) vastgesteld. Belangrijke uitgangspunten uit dit plan zijn verkeersveiligheid, de woonomgeving en het milieu. De thema 's verkeer en vervoer en verkeersveiligheid komen daarnaast aan de orde als deelaspect in beleidsnota 's op andere terreinen.

Op het gebied van beheer zijn er (diverse) nota 's waarin het beleid is vastgelegd ten aanzien van deelaspecten zoals openbare verlichting, gladheidsbestrijding, wegonderhoud, schoonhouden van wegen, onkruidbestrijding en bewegwijzering. In het onderhoud van wegen wordt het aspect verkeersveiligheid integraal meegenomen.

Trends en knelpunten

Een groeiend probleem dat voortvloeit uit de schaalvergroting in de landbouw is dat steeds meer zwaar materieel van en naar steeds minder bedrijven rijdt. De concentratie van zwaar verkeer op die punten leidt tot meer schade aan wegen en bermen.

De beschikbaarheid van minder financiële middelen heeft een invloed op beheer en onderhoud van de openbare ruimte. De gemeente kan minder doen maar wordt eerder en vaker aansprakelijk gesteld.

Beheers informatie over de openbare ruimte komt steeds meer beschikbaar via geautomatiseerde systemen. De gemeente heeft de plicht zich in te zetten om deze systemen op te zetten en bij te houden. In 2014 is gestart met het opzetten van de beheerssystemen voor beheer van de openbare ruimte (BOR). De digitale informatie is ook te gebruiken bij een heroverweging van uitgangspunten voor het beheer. Groen- en wegenonderhoud is gecategoriseerd op een bepaald niveau met bijbehorende kosten. Naar aanleiding van het in 2015 verschenen rapport over het onderhouden van het groen binnen de gemeente Ferwerderadiel is besloten dat onderhoudsniveau C gewenst is. Dit betekent dat er in de begroting 2017 een extra bedrag van € 83.500 is opgenomen. Ook het wegenbeheerplan is door de gemeenteraad vastgesteld. Voor achterstallig onderhoud aan de wegen is € 60.900 opgenomen. Bin-nenkort zal het beheersplan onderhoud bruggen en beschoeiingen aan de raad worden voorgelegd ter vaststelling. Vandalisme blijft een aspect om rekening mee te houden.

Wat willen wij bereiken?

Het bevorderen van een veilig gebruik van wegen en straten en een goede ontsluiting van de gemeente. Deze dienen te worden gerealiseerd, met een open oog voor ruimtelijke kwaliteit. Deze kwaliteit van de ruimte, op het gebied van landschap en cultuurhistorie moet gewaarborgd blijven.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Enkele belangrijke aandachtspunten uit het GVVP en andere plannen:

- uitvoeren Plan van aanpak Verkeerseducatie;
- bij herstructurering van dorpen en wegen in het buitengebied worden de voorwaarden uit "Duurzaam Veilig" zoveel mogelijk toegepast. Het principe van "Dielde Romte" (Shared Space) wordt daarbij zo veel mogelijk toegepast en uitgevoerd;
- maatregelen uit het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan, waar mogelijk, uitvoeren in het proces van ANNO;
- beheren van de digitale beheerssystemen (BOR);
- in ANNO verband zal een mobiliteitsvisie worden opgesteld. De visie steunt op het herijken van het provinciaal en gemeentelijk beleid en het monitoren van het bestaande (wegen)netwerk. De

Waar gaat programma 3 'Verkeer en Openbare ruimte' over?

verkeersmonitoring start in 2017 nadat de verschillende lopende projecten (zoals Centrale As) zijn afgerond. Aan de hand van de resultaten kunnen uitspraken worden gedaan over (ontstane) ontbrekende schakels, (ontstane) knelpunten en het verder optimaliseren van het wegennetwerk. uitvoeren van het groenbeheerplan met het daarbij gekozen onderhoudsniveau C;

- uitvoeren van het wegenbeheerplan waarbij het onderhoud aan met name in december 2013 benoemde wegen tot een minimum wordt beperkt.

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
Het bevorderen van een veilig gebruik van wegen en straten en een goede ontsluiting van de gemeenten. Dit dient te worden gerealiseerd met een open oog voor de ruimtelijke kwaliteit. Deze kwaliteit van de ruimte, op het gebied van landschap en cultuurhistorie, moet gewaarborgd blijven.		Uitvoeren plan van aanpak verkeerseducatie.		De volgende activiteiten zijn o.m. georganiseerd: verkeersexamens, scootmobieltraining, e-bikettraining.
		Uitvoeren groenbeheerplan op niveau C.		Onderhoud heeft plaatsgevonden overeenkomstig het vastgestelde groenbeheersplan.
		Beheer kapitaal-goederen op onderhoudsniveau C, m.u.v. begraafplaatsen, recreatieve gebieden, beweegbare bruggen en onkruidbestrijding. Deze op onderhoudsniveau B.		Het uitvoeren van achterstallig onderhoud van de kapitaalgoederen is in 2018 niet volledig uitgevoerd; dit wordt verder opgepakt in 2019.
		Aanvang maken met realisatie rondweg Wânswert.		Doarpsbelang Wânswert heeft een zogeheten "dorpstracé" in beeld gebracht. Dat is inmiddels met de betrokken grondeigenaren en gebruikers besproken. Op basis daarvan heeft een adviesbureau de opdracht gekregen om een tracéstudie te maken. In november heeft een excursie naar Wânswert plaatsgevonden met de nieuwe raadsleden van Noardeast-Fryslân.

Verbonden partij

Bijdrage aan beleidsdoelstellingen

Geen verbonden partijen.

Overzicht baten en lasten 2018

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Baten				
201000 Wegen, straten en pleinen	9	9	3	-6
201010 Bruggen, tunnels en spoorwegovergangen	43	43	37	-5
201100 Openbare verlichting	0	0	0	0
201200 Gladheidsbestrijding	0	0	0	0
201300 Straatreiniging	0	0	0	0
201400 Verkeersbeleid en -veiligheid	2	2	0	-2
201410 Bebording, markering en straatmeubilair	0	0	0	0
202100 Gehandicaptenparkeerkaart	0	0	0	0
204000 Waterwegen en afwatering	31	31	32	1
Totaal baten	83	83	72	-11
Lasten				
201000 Wegen, straten en pleinen	1.239	1.256	1.214	41
201010 Bruggen, tunnels en spoorwegovergangen	101	393	377	16
201100 Openbare verlichting	113	113	93	19
201200 Gladheidsbestrijding	40	40	23	17
201300 Straatreiniging	12	12	9	3
201400 Verkeersbeleid en -veiligheid	8	8	6	2
201410 Bebording, markering en straatmeubilair	96	83	93	-9
202100 Gehandicaptenparkeerkaart	2	2	1	1
204000 Waterwegen en afwatering	108	122	103	19
Totaal lasten	1.718	2.028	1.919	109
Saldo baten en lasten	-1.634	-1.945	-1.847	98
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Toevoegingen	0	0	0	0
Onttrekkingen	63	374	374	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	63	374	374	0
Resultaat	-1.571	-1.571	-1.473	98

Toelichting op de verschillen (I = incidenteel en S = structureel)

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
Baten		-11
201000 t/m 204000 Wegen, straten en pleinen t/m Waterwegen en afwatering		-11
• Diverse verschillen kleiner dan € 25.000.	I	-11
Lasten		109
201000 Wegen, straten en pleinen		41
• De kosten zijn lager uitgevallen. Voor het grootste deel komt dit door lagere onderhoudskosten (€ 30.000) en lagere kapitaallasten (€ 11.000).	I	41
201010 Bruggen, tunnels en spoorwegovergangen		16
• Diverse verschillen kleiner dan € 25.000.	I	16
201100 Openbare verlichting		19

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
• Diverse verschillen kleiner dan € 25.000.	I	19
201200 Gladheidsbestrijding		17
• Diverse verschillen kleiner dan € 25.000.	I	17
201300 Straatreiniging t/m 204000 Waterwegen en afwatering		16
• Diverse verschillen kleiner dan € 25.000.	I	16
Mutaties reserves		0
• Toevoegingen		0
• Onttrekkingen		0
Totaal resultaat		98

Specificatie reserveringen

Onderwerpen	I of S	(bedragen x € 1.000)		
		Begroting	Jaar-rekening	Saldo
Toevoegingen		0	0	0
Totaal toevoegingen		0	0	0
Onttrekkingen				
Reserve voor kapitaalgoederen tegenvallers Quick-scan	I	63	63	0
2e turap 2018: Voorziening grafrechten	I	6	6	0
Resultaatbestemming jaarrekening 2017	I	305	305	0
Totaal onttrekkingen		374	374	0
Totaal reserveringen onttrekkingen	I	374	374	0

Programma 4: Lokale economie

Waar gaat programma 4 'Lokale economie' over?

Hoofdkenmerken

Een werkloosheidsgraad boven het Nederlands gemiddelde, redelijke spreiding van sectoren en veel agrarisch gerelateerde bedrijven.

De landbouw worstelt met het vraagstuk van het teruglopend aantal agrarische bedrijven en van de schaalvergroting of –verkleining. Alternatieven zijn op korte termijn niet voorhanden. Recreatie en toerisme kunnen misschien een gedeelte opvangen en daar wordt waar mogelijk op ingezet.

In de detailhandel is inmiddels sprake van een nieuw evenwicht. De detailhandel is niet volledig geconcentreerd in kernen. Opvolgingsproblemen leiden in sommige van de kleine kernen tot het verdwijnen van lokale winkeliers. Deze ontwikkeling zal moeilijk te stoppen zijn. Wel wordt er in Noordoost-Fryslân onderzoek gedaan in hoeverre er maatregelen mogelijk zijn die positief kunnen bijdragen aan de detailhandel binnen Noordoost.

Bestaand beleid

Onder voorwaarden worden bepaalde bedrijfsactiviteiten in (een deel van) de agrarische bebouwing toegestaan. Er zijn drie bedrijventerreinen bouwrijp (Nieuweweg Marrum, Ferwert Industrie en Burdaard). Het lokale bedrijfsterrein in Burdaard is opengesteld en ook daar vinden inmiddels activiteiten plaats. In Ferwert is een tweetal kavels voor bedrijven beschikbaar. In Marrum is nog een viertal kavels beschikbaar. Daarnaast wordt in Hallum circa 1 ha woongebied herbestemd als bedrijfsterrein ten bate van de lokale economie.

Trends en knelpunten

Een belangrijke trend - en soms ook knelpunt – is de toenemende spanning tussen lokale economische ontwikkeling en landschappelijke- en milieuwaarden.

Spanning bestaat er eveneens ten aanzien van rijks- en provinciale regelgeving. Zo dienen bedrijven die meer dan 2.500 m² -en bij uitzondering- 3.500 m² nodig hebben, ook als die een sterke lokale binding hebben – zich te vestigen op een regionaal bedrijventerrein, gebaseerd op de kernhiërarchie. Verder bemoeilijkt de wetgeving ter bescherming van flora, fauna en archeologische bodemschatten en overige regelgeving de vlotte voortgang en ontwikkeling van nieuwe bedrijven op de bestaande bedrijventerreinen.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Ferwerderadiel	Nederland	Peildatum
Funciemenging	%	2017	42.1	52.4	14-3-2019
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2017	140.7	139.7	14-3-2019

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Funciemenging	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel banen als woningen.	LISA
Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	LISA

Overzicht baten en lasten 2018

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Baten				
3000 Gronden en gebouwen (zonder bestemming)	20	358	350	-8
5000 Dividend en deelnemingen	134	152	147	-4
301000 Economische ontwikkeling	0	0	0	0
302801 Marrum Industrieterrein	0	0	70	70
302802 Ferwert Industrieterrein	5	5	154	149
302803 Hallum Doniaweg	0	0	245	245
671150 Kredietbank	1	1	0	-1
Totaal baten	160	515	967	452
Lasten				
3000 Gronden en gebouwen (zonder bestemming)	65	285	320	-35
5000 Dividend en deelnemingen	14	14	1	13
301000 Economische ontwikkeling	73	56	55	0
302801 Marrum Industrieterrein	0	0	56	-56
302802 Ferwert Industrieterrein	5	5	89	-84
302803 Hallum Doniaweg	0	0	245	-245
671150 Kredietbank	1	1	1	0
Totaal lasten	158	360	768	-407
Saldo baten en lasten	2	155	200	45
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Toevoegingen	0	158	158	0
Onttrekkingen	13	19	19	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	13	-139	-140	0
Resultaat	15	15	60	45

Toelichting op de belangrijkste verschillen (I = incidenteel en S = structureel)

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
Baten		452
302801 t/m 302803 Bouwgrondexploitatie bedrijventerreinen	I	464
<ul style="list-style-type: none"> Mutaties bouwgrondexploitatie 2018. Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de balans en de paragraaf grondbeleid. 		
<ul style="list-style-type: none"> Diverse verschillen kleiner dan €25.000. 	I	-12
Lasten		-407
3000 Beheer overige gebouwen en gronden		-35
<ul style="list-style-type: none"> In 2018 zijn ten onrechte geen rentelasten geraamd voor gronden in bezit van Ferwerderadiel. In de begroting van 2019 staan deze lasten wel opgenomen. Dit leidt tot een eenmalig nadeel. 	I	-29
<ul style="list-style-type: none"> Diverse verschillen kleiner dan €25.000 	I	-6
302801 t/m 302803 Bouwgrondexploitatie bedrijventerreinen	I	-385

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
<ul style="list-style-type: none"> Mutaties bouwgrondexploitatie 2018. Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de balans en de paragraaf grondbeleid. 		
<ul style="list-style-type: none"> Diverse verschillen kleiner dan €25.000. 	I	13
Totaal resultaat		45

Specificatie reserveringen

Onderwerpen	I of S	(bedragen x € 1.000)		
		Begroting	Jaar-rekening	Saldo
Toevoegingen				
Algemene reserve				
Saldo programma 4 na vaststelling 2e turap 2018		158	158	0
Totaal toevoegingen		158	158	0
Onttrekkingen				
Regiodeal NOF		13	13	0
2e turap 2018		6	6	0
Totaal onttrekkingen		19	19	0
Totaal reserveringen		139	139	0

Programma 5: Onderwijs

Waar gaat programma 5 'Onderwijs' over?

Hoofdkenmerken

Goed onderwijs is de basis om goed te kunnen functioneren in onze kennismaatschappij ofwel onderwijs is de sleutel tot maatschappelijk succes. De rijksoverheid geeft hiervoor de richtlijnen aan en bepaalt de kerndoelen, terwijl de onderwijsinspectie de kwaliteit van het onderwijs bewaakt.

Ontwikkelingen en trends

Passend onderwijs

Vanaf 2014 is er een nieuw stelsel voor passend onderwijs gekomen. Dit verplicht scholen een passende onderwijsplek te bieden aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Met de invoering van passend onderwijs zijn de samenwerkingsverbanden "Weer Samen Naar School" opgeheven en vervangen door samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs. Door de decentralisatie van ondersteuning, hulp en zorg voor jeugd en ouders naar gemeenten, wordt het voor gemeente gemakkelijker om verbindingen te maken tussen onderwijs en zorg. Een goede samenwerking tussen onderwijs en (jeugd)zorg draagt er aan bij om kinderen en jongeren te ondersteunen bij het opgroeien, hun ouders te ondersteunen bij het opvoeden en elk kind zo passend mogelijk onderwijs te bieden. In de afgelopen jaren is er gewerkt aan deze zorgstructuur tussen scholen en gemeenten om vroegtijdig zorg te kunnen bieden aan die leerlingen die dat nodig hebben. De invoering van de Wet Passend onderwijs en de decentralisatie van de jeugdzorg hebben nieuwe verhoudingen gecreëerd en nieuwe mogelijkheden voor gemeenten en schoolbesturen om te komen tot een sluitende aanpak rond de zorg voor kinderen, jongeren en gezinnen.

In regionaal verband werkt de gemeente samen op het gebied van laaggeletterdheid, analfabetisme en onderwijs voor volwassenen.

Onderwijshuisvesting

Het rijk stelt via het gemeentefonds middelen beschikbaar voor onderwijshuisvesting. De verantwoordelijkheid voor het buitenonderhoud en de aanpassing aan de schoolgebouwen is per 1 januari 2015 van de gemeente overgeheveld naar het schoolbestuur. Met ingang van 2015 zijn de middelen met betrekking tot het onderhoud van schoolgebouwen (buitenkant) daarom ook rechtstreeks uitgekeerd aan de scholen in plaats van aan de gemeenten (als onderdeel van de uitkering in het gemeentefonds). Er is voor gekozen om de overheveling plaats te laten vinden in de staat van onderhoud waarin de schoolgebouwen zich bevinden bij de invoering van de wet.

Er is vanuit gegaan dat er geen sprake is van achterstallig onderhoud, omdat schoolbesturen jaarlijks in de gelegenheid waren om aanvragen voor noodzakelijk onderhoud in te dienen bij de gemeente. De gemeente is vanaf 1 januari 2015 alleen nog verantwoordelijk voor nieuwbouw, uitbreiding, medegebruik (verhuur), constructiefouten (o.a. asbest), herstel in geval van bijzondere omstandigheden. De wijziging van de wet heeft niet geleid tot concretisering betreffende algehele aanpassing of renovatie. Gemeente en schoolbesturen moeten in overleg tot afspraken komen. Omdat de gemeente een aantal oudere scholen heeft is de verwachting dat schoolbesturen eerder een aanvraag tot renovatie in zullen dienen. De begroting voorziet daar niet in. Vanaf 2017 wordt gedurende een periode van 40 jaar jaarlijks een bedrag van €65.000,00 beschikbaar gesteld aan het Dockinga College in verband met nieuwbouw. Dit gebeurt op basis van doordecentralisatie.

Ferwerderadiel heeft naast de nevenvestiging van het Dockinga College, acht scholen voor primair onderwijs. CBS De Flieterpen had op 1 oktober 2016 38 leerlingen en benadert daarmee nog niet de landelijke opheffingsnorm van 23 leerlingen, maar wel de gemeentelijke instandhoudingsnorm van 34. Prognoses van DUO geven aan dat de school in 2019 26 leerlingen zal hebben, maar dat het leerlingenaantal vanaf 2020 onder de wettelijke opheffingsnorm zal zakken. Als het schoolbestuur eerder de keuze moet maken om de school te sluiten, zal het gebouw terug in handen van de gemeente komen. Dit zal extra kosten met zich meebrengen die nog niet nader te specificeren zijn.

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
In stand houden en versterken van het bestaande onderwijsaanbod	In stand houden van adequate onderwijshuisvesting.	In 2018 zal gewerkt worden aan een regionaal integraal huisvestingsplan (IHP) met de DDFK-gemeenten en Achtkarspelen vanuit het project Procesbegeleiding Leerlingendaling.		Er is een regionale Ontwikkelagenda Onderwijsvoorzieningen opgesteld die de basis is voor een IHP op gemeentelijk niveau. Deze Ontwikkelagenda wordt jaarlijks geactualiseerd. De regionale procesbegeleider heeft een nieuwe opdracht gekregen voor de duur van 1,5 jaar waarin ook passend onderwijs is opgenomen.
				Nieuwbouw Dockingacollege gaat op dit moment niet door. Het doordecentralisatiebesluit is teruggetrokken en de lening is voorlopig geannuleerd.
	Voorkomen van schooluitval.	In 2018 wordt verdere samenwerking gezocht met maatschappelijke partners om meer kansen voor kinderen te creëren en schooluitval te voorkomen.		De samenwerking tussen leerplicht, gebiedsteam en gedragswetenschapper loopt. Vanuit de gebiedsgerichte aanpak van het gebiedsteam is er in 2018 meer aandacht geweest voor een preventieve aanpak.
	Verbeteren van effectieve, snelle en preventieve ondersteuning.	In 2018 wordt (deels) uitvoering gegeven aan de preventienota jeugd.		In 2018 er ingezet op de samenwerking en netwerken met ketenpartners vanuit het kader van de preventienota jeugd (zie ook gebiedsgerichte werkwijze gebiedsteam). In 2018 is gewerkt aan een nieuwe uitvoeringsagenda voor preventieactiviteiten (vaststelling 2019).
		In 2018 wordt verder ingezet op de samenwerking tussen het gebiedsteam en scholen, waaronder Schoolmaatschappelijk Werk, om vroegtijdig te kunnen interveniëren.		In 2018 hebben er meerdere REA-overleggen (Regionale Educatieve Agenda) plaatsgevonden om afspraken te maken over de samenwerking tussen onderwijs en het domein zorg (waaronder het gebiedsteam). In het laatste REA in oktober is de doorgaande leerlijn ondergebracht in het project leerlingdaling (onderwijs en gemeente vertegenwoordigd).

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Geen verbonden partijen	

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Ferwerderadiel	Nederland	Peildatum
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2017	2.69	1.82	14-3-2019
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2017	8.07	26.58	14-3-2019
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2016	1.5	2	14-3-2019

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school per 1.000 leerlingen.	DUO
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.	DUO
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar), dat vroegtijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. Een startkwalificatie is een havo of vwo-diploma of een mbo-diploma vanaf niveau 2.	Ingrado

Overzicht baten en lasten 2018

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Baten				
401000 Bewegingsonderwijs	0	0	0	0
402000 Onderwijshuisvesting	0	0	0	0
402020 Huisvesting voortgezet onderwijs	0	0	0	0
403010 Leerlingenvervoer	6	6	4	-2
403020 Leerplicht	0	0	0	0
403070 Overig onderwijsbeleid en - voorzieningen	0	0	0	0
503020 Frysk taalbelied	0	0	0	0
Totaal baten	6	6	4	-2
Lasten				
401000 Bewegingsonderwijs	38	38	39	-1
402000 Onderwijshuisvesting	355	360	384	-24
402020 Huisvesting voortgezet onderwijs	77	77	10	67
403010 Leerlingenvervoer	167	167	225	-58
403020 Leerplicht	28	28	39	-11
403070 Overig onderwijsbeleid en - voorzieningen	65	46	58	-11
503020 Frysk taalbelied	9	9	7	3
Totaal lasten	739	726	761	-36
Saldo baten en lasten	-733	-720	-757	-37
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Toevoegingen	0	14	14	0
Onttrekkingen	5	5	5	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	5	-9	-9	0

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Resultaat	-728	-728	-766	-37

Toelichting op de belangrijkste verschillen (I = incidenteel en S = structureel)

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000		
Baten				-2
• Diverse verschillen kleiner dan €25.000.	I	-2		
Lasten				-36
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken				-80
• De lasten voor leerlingenvervoer zijn € 58.000 hoger dan geraamd als gevolg van toegenomen soloritten en langere afstanden van routes leerlingenvervoer in verband met de gevolgen van de Wet op passend onderwijs.	I	-58		
• Diverse verschillen kleiner dan €25.000.	I	-22		
Onderwijshuisvesting				42
• Bijdrage bouw Dockinga College niet gerealiseerd omdat de bouw niet doorgedaan is.	I	67		
• Diverse verschillen kleiner dan €25.000.	I	-23		
Mutaties reserves				-9
• Toevoegingen	I	14		
• Onttrekkingen	I	5		
Totaal resultaat				-37

Specificatie reserveringen

Onderwerpen	I of S	(bedragen x € 1.000)		
		Begroting	Jaar- rekening	Saldo
Toevoegingen				
Algemene reserve				
2 ^e turap		14	14	0
Totaal toevoegingen		14	14	0
Onttrekkingen				
Reserve dekking afschrijvingen				
Bijdrage onderwijshuisvesting		5	5	0
Totaal onttrekkingen		5	5	0
Totaal reserveringen		9	9	0

Programma 6: Cultuur, recreatie en sport

Waar gaat programma 6 'Cultuur, Recreatie en Sport' over?

Hoofdkenmerken

Op het beleidsterreinen cultuur, recreatie en sport richt de gemeente zich in eerste plaats op haar eigen inwoners. Maar zowel cultuur als recreatie worden ook ingezet om het toerisme in de gemeente te bevorderen, waarbij de nadruk komt te liggen op cultuur(historie), rust en ruimte.

Ontwikkelingen en trends

Recreatie en Toerisme

De toeristische sector wordt steeds belangrijker voor de Nederlandse economie. Vooral de bestedingen van buitenlandse toeristen stijgen hard. Ook het aantal banen in de toerismesector stijgt (3% in 2015). Doordat de toeristische sector harder groeit dan de rest van de Nederlandse economie, is het belang van de toeristische sector in de Nederlandse economie (bnp) toegenomen. Ook voor Noordoost-Fryslân biedt dit kansen, zeker nu het landelijke beleid erop is gericht om de geijkte toeristische hotspots te ontlasten door buitenlandse toeristen te verleiden om de gebaande paden te verlaten en meer perifere regio's te beleven. Daarvoor is samenwerking met andere partijen en regio's nodig, zo niet onmisbaar. Naast toerisme biedt recreatie kansen voor Ferwerderadiel. Van alle door Nederlanders ondernomen vrijetijdsactiviteiten buiten de eigen woning (niet gelieerd aan vakanties), vindt de helft plaats in de eigen gemeente, binnen 5 km van huis. Het gaat dan vooral om buitenrecreatie zoals wandelen, funshoppen en fietsen. Ook cultuur staat in de top 5 van vrijetijdsactiviteiten. De gemeente Ferwerderadiel heeft haar inwoners op deze vlakken veel te bieden.

Wereldwijde trends als globalisering, vergrijzing en digitalisering zorgen voor een veranderende vraag naar toerisme en recreatie (waaronder cultuur en sport). Van de aanbodzijde vergt dit veel flexibiliteit; wie zich niet aanpast, mist de boot. Passend bij het veranderende gedrag van de consument, moeten ondernemers hun bedrijf steeds meer digitaliseren, kwalitatief verbeteren en snel reageren op trends. Promotie en marketing via de geijkte kanalen is niet meer afdoende. Bij dit alles kunnen zij niet meer zonder samenwerking.

Nieuwe marktontwikkelingen en veranderend gedrag van de consument vragen ook een andere rol van de overheid. De gemeente neemt minder vaak het initiatief tot uitvoeringsprojecten en stimuleert het bedrijfsleven om uit te gaan van de eigen kracht. Nieuw beleid op het gebied van recreatie en toerisme is nodig. Zo mogelijk in regionaal verband.

Sport

Sport krijgt een steeds belangrijker en prominenter plaats op de bestuurlijke en politieke agenda, omdat sport en bewegen een steeds grotere rol speelt in het alledaagse leven van onze bevolking. De rijksoverheid onderkent het belang van de sport voor ondermeer de gezondheid (en daarmee de levensverwachting), welzijn en sociale cohesie en zet in toenemende mate instrumenten in om sport en bewegen te stimuleren.

Cultuur

Ferwerderadiel kent een omvangrijk cultureel verenigingsleven. Particulier initiatief wordt, veelal met behulp van een financiële bijdrage van de gemeente, ondersteund en waar nodig vervult de gemeente een initiërende rol.

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
Een leefbaar klimaat voor onze inwoners, ondernemers en instellingen door het zorgen voor voldoende ruimte voor toerisme en recreatie, culturele beleving en deelname aan sport.	Stimuleren sport en bewegen.	Inzet van buurt-sportcoaches, ook in samenwerking met gebiedsteams in het kader van aanpak gezondheids achterstanden (Gezond in de stad - GIDS).		Buurtsportcoaches en gebiedsteams werken samen; de samenwerking wordt nog verder ontwikkeld.
		Uitvoering van het werkprogramma 'Ferwerderadiel yn Beweging'.		Het werkprogramma 'Ferwerderadiel yn Beweging' is ook in 2018 uitgevoerd.

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
		Harmonisatie onderdelen van het sportbeleid in DDFK-verband.		Harmonisatie van beleid is in 2018 opgestart. Ten behoeve van de harmonisatie van het sportbeleid is overleg met verenigingen gevoerd over buitensportaccommodaties. Er is een nulmeting van de kwaliteit van de velden uitgevoerd.
		Uitvoeren van de nota accommodatiebeleid sportvoorzieningen.		Het accommodatiebeleid is uitgevoerd: de stichtingen krijgen financiële middelen om de het beheer van de sportvelden uit te voeren.
		Realisatie sportkooi Marrum		Subsidie is toegekend door de gemeente. Met de middelen die Marrum heeft gekregen van de Provincie kan de sportkooi gerealiseerd worden. Uitvoering wacht op de beslissing ten aanzien van het ingediende bezwaar.
		Financiële ondersteuning MFC Burdaard.		Het nieuwe stichtingsbestuur van het MFC is gestart met het voorbereiden van te treffen maatregelen voor het verkrijgen van een duurzame exploitatie van het MFC. In 2018 is nog geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om externe deskundigheid dan wel een interimmanager in te schakelen.
Instandhouden van een vitaal lokaal verenigingsleven (sport en cultuur).		Subsidiëring van lokale activiteiten en evenementen.		Er zijn in 2018 10 activiteiten op het gebied van cultuur en/of sport gesubsidieerd.
		Subsidiëren van activiteiten in het kader van Culturele Hoofdstad 2018.		Er zijn in totaal 12 activiteiten in het kader van KH2018 gesubsidieerd.
Recreatie en toerisme bevorderen.	Inspelen op de veranderende vraag naar recreatie en toerisme.	Samenwerking met en tussen de bedrijven voor wat betreft promotie en marketing.		Verwerkt in het RMT plan.
		Het stimuleren van het bedrijfsleven om eigen initiatieven te ontwikkelen.		Dit blijft inderdaad nog steeds een continu proces waarin ook een nadrukkelijke rol voor de bedrijvencontactfunctionarissen was bedacht. Echter door ziekte (langdurig) binnen de groep van functionarissen is het enigszins onder druk komen te staan.

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
		Het in regionaal verband ontwikkelen van beleid.		De eerste bijeenkomsten met de ondernemers uit de regio hebben plaatsgevonden. Het animo onder de ondernemers was zeer groot. Er is tijdens deze sessies stevig gediscussieerd over de mogelijkheden en ontwikkelingen. De uitwerking daarvan zal verder in 2019 plaats vinden
		Vorbereiden van projecten en binnenhalen.		Is een continu proces geweest wat enigszins door eerder genoemde reden onder druk kwam te staan.
		Jaarlijkse Bijdrage RMT.		Is voor de zomer vastgelegd en geregeld.
		Vervolg project Noordoost aan het Wad.		Er is in 2018 hard gewerkt aan de verdere ontwikkeling en uitwerking van dit project. Het krijgt al een behoorlijke omvang. Zie ook het traject vitale waddenkust
		Ontwikkelen gebruik opvaarten.		Er is op basis van het verrichte onderzoek en een bijeenkomst met partijen uit het gebied een projectenkaart gemaakt. Advisering over de voortgang volgt in 2019.
		Vitale Waddenkust.		Ook hiervoor geldt dat er behoorlijke vorderingen zijn gemaakt. Dit project wordt door de gemeente gefaciliteerd.

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
RMT	
Ondernemers in de recreatie en toeristische sector	
Kenniswerkplaats Noordoost Friesland	

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Ferwerderadiel	Nederland	Peildatum
Niet-Sporters	%	2016	56.1	47.7	14-3-2019

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Niet-Sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)

Overzicht baten en lasten 2018

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Baten				
203000 Recreatieve havens	0	0	3	3
304020 Bevordering toerisme	0	0	0	0
501000 Sportbeleid en -stimulering	0	0	0	0
502000 Sportvelden en terreinen	3	3	1	-2
502010 Zwembaden	17	17	17	0
502020 Tennisbanen	1	1	2	1
502030 Ijsbanen	0	0	0	0
502800 Gymnastiekgebouw Marrum	2	2	2	0
502810 Sporthal de Heechfinne Ferwert	34	34	30	-4
502820 Sport Ontmoeting Plaats Ferwert	1	1	1	0
502830 Gymlokalen algemeen	0	0	0	0
503010 Muziekonderwijs	0	0	0	0
503030 Kunst en cultuuractiviteiten	0	0	0	0
504000 Musea	0	0	0	0
506000 Bibliotheekwerk	0	0	0	0
506010 Lokale omroep	0	0	0	0
507000 Openbaar groen	12	12	24	13
507010 Dag- en openluchtrecreatie	0	0	0	0
507020 Speel- en recreatievoorzieningen	0	0	0	0
507030 Kampeerterreinen	0	0	0	0
507050 Bestrijding boomziekten	0	0	0	0
Totaal baten	71	71	82	11
Lasten				
203000 Recreatieve havens	7	9	15	-6
304020 Bevordering toerisme	107	107	105	3
501000 Sportbeleid en -stimulering	213	302	225	77
502000 Sportvelden en terreinen	206	206	210	-4
502010 Zwembaden	111	511	510	1
502020 Tennisbanen	12	12	12	0
502030 Ijsbanen	1	1	1	0
502800 Gymnastiekgebouw Marrum	35	35	29	6
502810 Sporthal de Heechfinne Ferwert	122	122	152	-29
502820 Sport Ontmoeting Plaats Ferwert	2	2	2	1
502830 Gymlokalen algemeen	83	83	84	-1
503010 Muziekonderwijs	164	164	157	7
503030 Kunst en cultuuractiviteiten	28	29	21	8
504000 Musea	13	13	37	-24
506000 Bibliotheekwerk	189	189	178	11
506010 Lokale omroep	5	5	4	1
507000 Openbaar groen	602	705	581	124
507010 Dag- en openluchtrecreatie	0	0	0	0
507020 Speel- en recreatievoorzieningen	27	27	29	-1
507030 Kampeerterreinen	0	0	0	0
507050 Bestrijding boomziekten	19	19	11	8
Totaal lasten	1.947	2.541	2.362	179
Saldo baten en lasten	-1.876	-2.470	-2.281	190
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Toevoegingen	0	0	0	0
Onttrekkingen	10	534	504	-30
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	10	534	504	-30
Resultaat	-1.866	-1.936	-1.776	160

Toelichting op de belangrijkste verschillen (I = incidenteel en S = structureel)

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000	
Baten			11
• Diverse verschillen kleiner dan €25.000.	I	11	
Lasten			179
501000 Sportbeleid en -stimulering			77
• De sportkooi Marrum is nog niet gerealiseerd. Dekking hiervoor zit in de bestemmingsreserve sport, deze reservemutatie heeft dus ook niet plaats gevonden en per saldo is het dus neutraal.	I	50	
• Het restantbudget van de buurtsportcoaches in 2017 was overgeheveld naar 2018. Hier is het structurele budget voldoende gebleken, wat een overschot oplevert.	I	27	
504000 Musea			-24
• De bijdrage voor de inhaalslag analoge archieven is op dit programma verantwoord terwijl de raming op een kostenplaats is opgenomen.	I	-27	
• Diverse verschillen kleiner dan €25.000.	I	3	
507000 Openbaar groen			124
• De aanbesteding voor het openbaar groen bestek is laat in het jaar geweest. De uitvoering is begin maart 2019 begonnen. Bedrag kan vrijvallen.	I	124	
Overige begrotingsproducten			-26
• Diverse verschillen kleiner dan € 25.000		-12	
Mutaties reserves			-30
• Toevoegingen		0	
• Onttrekkingen		-30	
Totaal resultaat			160

Specificatie reserveringen

Onderwerpen	I of S	(bedragen x € 1.000)		
		Begroting	Jaar-rekening	Saldo
Toevoegingen		0	0	0
Totaal toevoegingen		0	0	0
Onttrekkingen				
Bestemmingsreserve zwembad, 2e turap 2018		400	400	0
Bestemmingsreserve sport, structurele effecten turap 2017/2018	I	50	30	-20
Algemene reserve, resultaatbestemming jaarrekening/ 2 ^e turap 2018	I	84	74	-10
Totaal onttrekkingen		534	504	-30
Totaal reserveringen				

Programma 7 Werk en Inkomen

Waar gaat programma 7 'Werk en Inkomen' over?

Hoofdkenmerken

Sinds 1 januari 2015 neemt de gemeente Ferwerderadiel voor het sociale domein diensten af van de gemeente Dantumadiel. Tezamen met de andere fusiepartners is gewerkt aan de implementatie van de diverse nieuwe wetten en de invulling van de transformatie van het sociale domein.

Ontwikkelingen en trends

Door de economische omstandigheden werd tot voor kort vaker een beroep gedaan op de bestaande uitkeringen voor levensonderhoud. Voor onze gemeente kan worden opgemerkt dat het aantal uitkeringen de laatste jaren stabiel was. Vanwege de recente instroom van statushouders en vluchtelingen is er een groter beroep gedaan op de Participatiewet.

Met de komst van de Participatiewet per 1 januari 2015 is de WWB (deels) opgehouden te bestaan en opgegaan in de Participatiewet. Ook is er met de komst van de Participatiewet een gezamenlijk budget gevormd voor inkomen en participatie.

In 2013 is besloten om per 1 januari 2015 toe te treden tot de Gemeenschappelijke Regeling NEF en maakt de gemeente Ferwerderadiel volwaardig deel uit van de Gemeenschappelijke Regeling NEF.

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
Het bevorderen van de participatie en zelfredzaamheid van inwoners.	Inwoners begeleiden naar werk, al dan niet via (bij)scholing of via sociale activering.	In 2018 wordt in samenwerking met NEF opnieuw gestreefd naar een hogere uitstroom dan instroom van uitkeringsgerechtigden.		De resultaten van NEF zijn ronduit positief te noemen over 2018. De doelgroep die bemiddeld wordt naar arbeid is inmiddels uitgebreid waarbij er ook aandacht is voor inwoners die een zorgbehoefte hebben. Project activering uitkeringsbestand: projectplan en begroting zijn opgesteld. In 2018 is het project in pilotvorm van start gegaan vanuit bestaande budgetten. Er zijn inmiddels 20 dossiers behandeld in samenwerking met team inkomen, NEF en het gebiedsteam.

Verbonden partij

Bijdrage aan beleidsdoelstellingen

Werk- en Leerbedrijf NEF

Uitvoering geven aan de Participatiewet.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Ferwerderadiel	Nederland	Peildatum
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	2017	518.5	758.2	14-3-2019

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Ferwerderadiel	Nederland	Peildatum
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2015	4,50	6,58	14-3-2019
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2017	65.7	66.7	14-3-2019
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2015	1.5	1.52	14-3-2019
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2018	36.7	40.1	14-3-2019
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	2018	15	17.9	14-3-2019

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Banen	Het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar.	LISA
Kinderen in uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering rond moet komen.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	CBS
Werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren(16-22 jaar).	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners.	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar.	CBS

Overzicht baten en lasten 2018

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Baten				
603000 PW bijstand algemeen (BUIG)	2.678	2.824	2.984	160
603005 PW bijstand jonger dan 21 jaar	0	0	0	0
603010 PW bijstand (tot AOW)	0	0	1	1
603020 PW krediethypotheek	0	0	0	0
603030 PW BBZ starters	0	0	-14	-14
603040 I.O.A.W	0	0	15	15
603045 I.O.A.Z	0	0	3	3
603050 BBZ	57	57	172	115
603105 Bijzondere bijstand	0	0	16	16
603110 Gemeentelijk armoedebeleid	0	0	0	0
603115 Collectieve ziektekostenverzekering	100	100	0	-100
603120 Tegemoetkoming chronisch zieken	0	0	0	0
603125 Geldterugregeling	0	0	0	0
603130 Kwijtschelding	0	0	0	0
604000 Sociale werkvoorziening	0	0	0	0
671155 Schuldhulpverlening	0	0	0	0
Totaal baten	2.835	2.982	3.175	194

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Lasten				
603000 PW bijstand algemeen (BUIG)	2.955	2.861	333	2.528
603005 PW bijstand jonger dan 21 jaar	0	0	3	-3
603010 PW bijstand (tot AOW)	0	0	2.429	-2.429
603020 PW krediethypotheek	0	0	12	-12
603030 PW BBZ starters	18	18	11	6
603040 I.O.A.W	146	191	196	-4
603045 I.O.A.Z	164	164	79	84
603050 BBZ	65	90	68	22
603105 Bijzondere bijstand	315	295	274	20
603110 Gemeentelijk armoedebeleid	55	55	76	-22
603115 Collectieve ziektekostenverzekering	0	0	46	-46
603120 Tegemoetkoming chronisch zieken	12	12	5	7
603125 Geldterugregeling	0	0	18	-18
603130 Kwijtschelding	109	109	109	0
604000 Sociale werkvoorziening	1.330	1.330	1.427	-98
671155 Schuldhulpverlening	60	60	50	9
Totaal lasten	5.227	5.184	5.138	46
Saldo baten en lasten	-2.392	-2.202	-1.963	240
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Toevoegingen	0	190	190	0
Onttrekkingen	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	0	-190	-190	0
Resultaat	-2.392	-2.392	-2.153	240

Toelichting op de belangrijkste verschillen (I = incidenteel en S = structureel)

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
Baten		194
603000 PW bijstand algemeen (BUIG)		160
<ul style="list-style-type: none"> Op basis van de definitieve beschikking BUIG (participatiewet – IOAW – IOAZ en BBZ) uit oktober 2018 is de werkelijke ontvangen bijdrage hoger geweest dan de raming. 	160	
603050 BBZ		115
<ul style="list-style-type: none"> Op basis van de definitieve beschikking BUIG (participatiewet – IOAW – IOAZ en BBZ) uit oktober 2018 is de werkelijke ontvangen bijdrage hoger geweest dan de raming. 	115	
603115 Collectieve ziektekostenverzekering		-100
<ul style="list-style-type: none"> Op basis van de definitieve beschikking BUIG (participatiewet – IOAW – IOAZ en BBZ) uit oktober 2018 is de werkelijke ontvangen bijdrage hoger geweest dan de raming. Abusievelijk was er ten onrechte een raming voor de collectieve ziektekostenverzekering opgenomen. 	-100	

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
Overige begrotingsposten		19
• Diverse kleine posten kleiner dan € 25.000.		19
Lasten		46
603000 en 603010 PW Bijstand algemeen (BUIG) en bijstand (tot OAW)		99
• Door een daling van het aantal inwoners met een uitkering vielen de lasten dit jaar ongeveer € 100.000 lager uit dan geraamd.		99
603045 I.O.A.Z		84
• Door een daling van het aantal inwoners met een uitkering vielen de lasten dit jaar ongeveer € 85.000 lager uit dan geraamd.		84
603115 Collectieve ziektekostenverzekering		-46
• Op basis van de definitieve beschikking BUIG (participatiewet – IOAW – IOAZ en BBZ) uit oktober 2018 is de werkelijke ontvangen bijdrage hoger geweest dan de raming. Abusievelijk was er ten onrechte een raming voor de collectieve ziektekostenverzekering opgenomen.		-46
604000 Sociale werkvoorziening		-98
• Dit betreft de bijdrage aan NEF. Op basis van de hogere participatieuitkering voortkomend uit de gemeentecirculaires 2017 hadden deze budgetten voor 2018 opgehoogd moeten worden, maar de overboeking vanuit het programma financiële middelen (begrotingswijziging voor 2018) is in 2017 niet gemaakt.		-98
Overige begrotingsposten		7
• Diverse kleine posten kleiner dan € 25.000		7
Mutaties reserves		0
• Toevoegingen		0
• Onttrekkingen		0
Totaal resultaat		240

Specificatie reserveringen

Onderwerpen	I of S	(bedragen x € 1.000)		
		Begroting	Jaar-rekening	Saldo
Toevoegingen				
2e turap 2018		190	190	0
Totaal toevoegingen		190	190	0
Onttrekkingen		0	0	0
Totaal onttrekkingen		0	0	0
Totaal reserveringen		-190	-190	0

Programma 8: Welzijn en zorg

Waar gaat programma 8 'Welzijn en Zorg' over?

Hoofdkenmerken

Het sociale gezicht van de gemeente wordt in belangrijke mate bepaald door de manier waarop zij het lokale beleid op het gebied van welzijn, gezondheid en maatschappelijke zorg heeft georganiseerd. Sinds -met name- de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, Jeugdwet en Participatiewet heeft de gemeente een belangrijke rol gekregen binnen het sociale domein.

Ontwikkelingen en trends

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Van de gemeente wordt in toenemende mate gevraagd inspanning te leveren voor het realiseren van wat wel wordt genoemd "de civil society". De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) is daar het grote voorbeeld van. Het doel van de Wmo is: meedoen aan de samenleving, al dan niet geholpen door familie, vrienden of bekenden. De Wmo is een zeer brede wet (kaderwet) die samenhang moet creëren op het gebied van wonen, welzijn en zorg waarbij zelfredzaamheid en zelfregie van burgers centraal staat.

Gebiedsteam en IZO

Het Centrum van Jeugd en Gezin (CJG) is met de start van de uitvoering van de Jeugdwet op 1 januari 2015 opgegaan in het gebiedsteam. De wettelijke CJG-taken worden nu uitgevoerd door het gebiedsteam. Met de uitvoering van de CJG-taken door het gebiedsteam wordt beoogd een doorgaande zorglijn te realiseren v.w.b. de zorg aan jeugdigen en/of ouders. Het Integraal Zorg Overleg (IZO) op de scholen voor het primair onderwijs in de gemeente vindt plaats op alle scholen. Via het IZO is er een aansluiting bij het gebiedsteam wanneer behandeling van problematiek niet binnen de school kan plaatsvinden.

Gezondheid

Als uitwerking van het met de provincie Fryslân afgesloten convenant over het terugdringen van alcoholgebruik door jongeren is begonnen met het ontwikkelen van beleid.

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
Het bevorderen van een gelijkwaardige deelname aan maatschappelijke activiteiten door alle inwoners.	Vluchtelingen met een verblijfsstatus worden in de gemeente gehuisvest conform de taakstelling.	Het college voert regie op het behalen van de taakstelling 2018.		De huisvesting van statushouders wordt uitgevoerd conform de taakstelling. De instroom vanuit COA is minimaal.
	Inwoners worden door de inzet van diverse instrumenten zelfredzamer.	Het college zet in op het bevorderen van de inzet van eigen netwerken/ omgeving door deze in te schakelen bij ondersteuningsvragen en waar mogelijk te versterken.		Vanuit het gebiedsteam worden inwoners ondersteund om zelf (of met behulp van de inzet van een netwerk) tot een oplossing van een hulpvraag te komen. Om inwoners oplossingen en mogelijkheden te bieden en inzichtelijk te maken worden diverse instrumenten ingezet (Noordoosthelpt.nl, WeHelpen, welzijnswerk). De genoemde instrumenten blijven in ontwikkeling en de rol van inwoners blijft daarbij een aandachtspunt.
		Het digitaal zorgloket wordt optimaal benut door en richting inwoners om de zelfredzaamheid te		In 2018 is verder ingezet op het beheer en doorontwikkelen van de website noordoosthelpt.nl door een beheerder aan

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
		bevorderen.		te stellen en de module WeHelpen verder te ontwikkelen en in gebruik te gaan nemen. WeHelpen is een instrument voor mantelzorgers om hulp te organiseren en hulp te bieden aan anderen.
	Mantelzorg en vrijwilligerswerk wordt verder gestimuleerd.	De uitvoeringsagenda wordt in 2018 verder uitgevoerd om te komen tot een betere ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers.		De mantelzorgagenda is in 2018 uitgevoerd. Onderdeel van deze agenda vormden diverse ontmoetingsmogelijkheden en een meldactie voor mantelzorgers. Ook is opnieuw het mantelzorgpanel ingezet.
		WeHelpen wordt in 2018 geïmplementeerd en bekend gemaakt aan inwoners.		Er is een plan van aanpak opgesteld om de implementatie van WeHelpen verder vorm te geven, tevens is er een aanjaagteam samengesteld. Dit aanjaagteam gaat het gebruik van WeHelpen in de regio verder promoten. Het aanjaagteam heeft een structurele taak in het promoten van WeHelpen.

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Geen verbonden partij	

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Ferwerderadiel	Nederland	Peildatum
Jongeren met een delict voor de rechter()	% 12 t/m 21 jarigen	2015	0,59	1.45	14-3-2019
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2018	7.2	9.2	14-3-2019
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2018	1.8	1.0	14-3-2019
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2015	0	0.3	14-3-2019
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO()	Aantal per 10.000 inwoners	2018	41	58	14-3-2019

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Jongeren met een delict voor de rechter()	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO()	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen de WMO. Voor de WMO-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde is gebaseerd op 180 deelnemende gemeenten.	GMSD

Overzicht baten en lasten 2018

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Baten				
403050 Peuterspeelzalen	2	2	2	0
601000 Vreemdelingen	0	0	5	5
601010 Algemene voorzieningen WMO en jeugd	0	0	0	0
601020 Thuis- en mantelzorg ondersteuning	0	0	0	0
601030 Innovatie en transformatie 3D	0	0	0	0
601040 Maatschappelijk werk	0	0	0	0
601060 Jeugd- en jongerenwerk	0	0	0	0
601070 Ouderenwerk	0	0	0	0
601080 Dorpshuizen	0	0	0	0
601090 Leefbaarheid dorpen en wijken	0	0	5	5
601100 Toezicht kinderopvang	0	0	0	0
602000 Gebiedsteam Wmo en jeugd	0	0	0	0
605000 Re-integratie- en participatievoorzieningen	0	0	0	0
606000 Vervoersvoorzieningen Wmo	0	0	0	0
606010 Woonvoorzieningen	0	0	0	0
606020 Verstrekking rolstoelen Wmo	0	0	0	0
667100 Eigen bijdr. maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo	0	0	28	28
671000 Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0
671005 Vervoer (WMO)	17	17	4	-12
671100 Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd	0	0	0	0
672000 Maatwerkvoorzieningen Jeugd 18-	0	0	0	0
672100 PGB Wmo en Jeugd	0	0	0	0
681000 Opvang en beschermd wonen WMO 18+	7	7	67	60
682000 Veiligheid, Jeugdreclassering en opvang Jeugd	0	0	0	0
701000 Algemene volksgezondheid	0	0	0	0
705000 Begraafplaatsen	15	18	38	20
Totaal baten	39	43	149	107

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Lasten				
403050 Peuterspeelzalen	204	194	192	1
601000 Vreemdelingen	47	127	52	74
601010 Algemene voorzieningen WMO en jeugd	276	66	212	-146
601020 Thuis- en mantelzorg ondersteuning	44	44	7	36
601030 Innovatie en transformatie 3D	40	40	14	26
601040 Maatschappelijk werk	147	347	311	35
601060 Jeugd- en jongerenwerk	32	32	81	-49
601070 Ouderenwerk	16	16	13	3
601080 Dorpshuizen	132	194	94	101
601090 Leefbaarheid dorpen en wijken	33	33	24	9
601100 Toezicht kinderopvang	9	9	38	-29
602000 Gebiedsteam Wmo en jeugd	142	12	57	-45
605000 Re-integratie- en participatievoorzieningen	432	436	291	145
606000 Vervoersvoorzieningen Wmo	83	83	131	-48
606010 Woonvoorzieningen	20	20	24	-4
606020 Verstrekking rolstoelen Wmo	40	40	56	-16
667100 Eigen bijdr. maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo	43	433	619	-187
671000 Huishoudelijke hulp (WMO)	573	403	442	-39
671005 Vervoer (WMO)	213	213	157	56
671100 Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd	100	150	101	49
672000 Maatwerkvoorzieningen Jeugd 18-	1.300	1.300	1.574	-274
672100 PGB Wmo en Jeugd	269	119	112	7
681000 Opvang en beschermd wonen WMO 18+	8	8	67	-59
682000 Veiligheid, Jeugdreclassering en opvang Jeugd	300	300	131	169
701000 Algemene volksgezondheid	336	336	361	-25
705000 Begraafplaatsen	39	44	44	1
Totaal lasten	4.876	4.998	5.205	-207
Saldo baten en lasten	-4.837	-4.956	-5.056	-100
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Toevoegingen	0	0	0	0
Onttrekkingen	45	160	122	-38
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	45	160	122	-38
Resultaat	-4.792	-4.796	-4.933	-138

Toelichting op de belangrijkste verschillen (I = incidenteel en S = Structureel)

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
Baten		107
403050 t/m 705000		47
• Diverse verschillen kleiner dan € 25.000.	I	47
681000 Opvang en beschermd wonen WMO 18+		60
• Betreft de eigen bijdrage welke via het CAK worden uitbetaald. Deze bedragen moeten gezien worden met 681000 aan de lasten kant, per saldo budgettair neutraal	I	60
Lasten		-207
601000 Vreemdelingen		74

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
<ul style="list-style-type: none"> Er is voor circa € 74.000 minder aan vreemdelingen besteed. Reden hiervoor was dat pas eind 2018 er duidelijkheid was over de budgetoverheveling vanuit de jaarrekening 2017. Dit kwam de DFK gemeenten te maken had de wet Ahri. Hierdoor zijn de werkzaamheden voor vreemdelingen naar 2019 doorgeschoven. 	I	74
601010 Algemene voorzieningen WMO en jeugd		-146
<ul style="list-style-type: none"> Met de tussentijdse rapportage 2018 is het budget voor de algemene voorzieningen Wmo en Jeugd met € 210.000 afgeraad. Echter de vraag naar algemene voorzieningen Wmo bleek in het tweede gedeelte van 2018 groter dan verwacht. 	I	-146
601020 Thuis- en mantelzorg ondersteuning		36
<ul style="list-style-type: none"> De realisatie voor thuis- en mantelzorg ligt in 2018 op hetzelfde niveau als in 2017. Deze post wordt opgepakt vanuit DFK verband en aangezien niet elke DFK gemeente over voldoende budget beschikte is niet het volledige budget besteed. 	I	36
601030 Innovatie en transformatie 3D		26
<ul style="list-style-type: none"> De realisatie voor innovatie en transformatie 3D ligt in 2018 op het zelfde niveau als in 2017. Deze post wordt opgepakt vanuit DFK verband en aangezien niet elke DFK gemeente over voldoende budget beschikte is niet het volledige budget besteed. 	I	26
601040 Maatschappelijk werk - 601060 Jeugd- en jongerenwerk		-14
<ul style="list-style-type: none"> De lasten voor Sociaal cultureel en Jeugd- en jongerenwerk dienen samen genomen te worden, per saldo is de afwijking kleiner dan € 25.000. 	I	-14
601080 Dorpshuizen		101
<ul style="list-style-type: none"> Voor het MFC Burdaard was er via de PPN € 30.000 beschikbaar gesteld voor advieskosten voor het nieuwe bestuur. De invulling van dit budget zal pas in 2019 plaatsvinden en daarom is dit ook als verzoek tot overheveling meegenomen. 	I	30
<ul style="list-style-type: none"> De exploitatiesubsidie voor MFC Burdaard is dubbel geraamd in 2018. Het bedrag is overgeheveld vanuit 2017 en primitief begroot, waardoor het eenmalig vrij valt. 	I	65
<ul style="list-style-type: none"> Diverse kleinere posten kleiner dan € 25.000 	I	6
601100 Toezicht kinderopvang		-29
<ul style="list-style-type: none"> De overschrijding heeft enerzijds betrekking op afrekeningen uit 2017 en anderzijds op te lage ramingen. 	I	-29
602000 Gebiedsteam Wmo en jeugd		-45
<ul style="list-style-type: none"> Door afrekeningen voorgaande jaren kwam de realisatie 2018 hoger uit dan geraamd. 	I	-45
605000 Re-integratie- en participatievoorzieningen		145
<ul style="list-style-type: none"> De lagere lasten ad. € 145.000 aan participatie moet samen beoordeeld worden met de post sociale werkvoorziening en betreffen de bijdrage aan NEF. 	I	145

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
606000 – 606020 Voorzieningen WMO		-69
<ul style="list-style-type: none"> De lasten van vervoersvoorzieningen waren € 50.000 hoger als gevolg van een hogere vervangingsvraag van oudere hulpmiddelen en hogere prijzen van de voorzieningen. 	I	-48
<ul style="list-style-type: none"> De lasten van rolstoelen kwamen € 15.000 hoger uit dan geraamd als gevolg van de nieuwe aanbesteding. 	I	-16
<ul style="list-style-type: none"> Diverse kleinere posten kleiner dan € 25.000. 	I	-4
671000 Huishoudelijke hulp (WMO)		-39
<ul style="list-style-type: none"> De huishoudelijke hulp viel € 39.000 hoger uit dan geraamd vanwege de vergijzing in combinatie met het (landelijke) beleid dat mensen op latere leeftijd langer thuis blijven wonen. Daarnaast komen de gebiedsteams op stoom die een "boeggolf" aan werk aan het wegwerken zijn. 	I	-39
667100 Eigen bijdr. maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo		-187
<ul style="list-style-type: none"> Dit is ook één van de oorzaken waardoor de begeleiding Wmo € 210.000 hoger uit valt dan geraamd. Dezelfde gebiedsteams zorgen ook voor een toename in gebruik van Wmo voorzieningen, gemeenten staan door de decentralisaties dichterbij de inwoners en signaleren meer problematiek dan voor 2015. 	I	-187
671005 Vervoer (WMO)		56
<ul style="list-style-type: none"> Er werd minder beroep gedaan op vervoer Wmo. 	I	56
671100 Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd		49
<ul style="list-style-type: none"> Bij de tweede tussentijdse rapportage 2018 werd verwacht dat de raming voor PGB's Wmo onvoldoende was en is de begroting zekerheidshalve met € 50.000 opgehoogd. Dit negatieve beeld heeft zich echter niet voorgezet. 	I	49
672000 Maatwerkvoorzieningen Jeugd 18-		-273
<ul style="list-style-type: none"> De lasten van jeugd vielen fors hoger uit dan geraamd. In opdracht van de Fries gemeenten heeft KPMG onderzoek gedaan naar de kostenontwikkeling. Uit dit onderzoek is gebleken dat het aantal cliënten in 2018 met 36% is toegenomen. 	I	-273
681000 Opvang en beschermd wonen WMO 18+		-59
<ul style="list-style-type: none"> Betreft de eigen bijdrage welke via het CAK worden uitbetaald. Deze bedragen moeten gezien worden met 681000 aan de baten kant, per saldo budgettair neutraal. 	I	-59
682000 Veiligheid, Jeugdreclassering en opvang Jeugd		169
<ul style="list-style-type: none"> Overschrijding als gevolg van afrekeningen over voorgaande jaren. 	I	169
701000 Algemene volksgezondheid		-25
<ul style="list-style-type: none"> De raming voor 2018 was absurdievelijk lager dan de volksgezondheid component uit de vastgestelde begroting van de veiligheidsregio Friesland 	I	-25

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
Overige begrotingsposten		-25
• Diverse kleinere posten kleiner dan € 25.000.	I	-25
Mutaties reserves		-38
• Toevoegingen		0
• Onttrekkingen		-38
Totaal resultaat		-138

Specificatie reserveringen

Onderwerpen	I of S	(bedragen x € 1.000)		
		Begroting	Jaar-rekening	Saldo
Toevoegingen				
		0	0	0
Totaal toevoegingen		0	0	0
Onttrekkingen				
2e Turap	I		122	-38
Totaal onttrekkingen		160	122	-38
Totaal reserveringen		160	122	-38

Programma 9 Milieu

Waar gaat programma 9 'Milieu' over?

Hoofdkenmerken

De gemeente Ferwerderadiel heeft geen eigen omgevingsgericht beleidsplan. Hiervoor zijn twee redenen namelijk er is geen wettelijke verplichting voor een beleidsplan en de gemeente kan de ambities in de huidige tijd niet verwezenlijken. De huidige keuze is te werken binnen de eigen mogelijkheden waarbij uitdrukkelijk de samenwerking met andere overheden c.q. overheidsorganen wordt gezocht. De milieutaken zijn sinds 1 januari 2014 vrijwel geheel uitbesteed aan de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO). Sinds 2007 is een groot deel van het toezicht en de handhavende taken uitbesteed. In eerste instantie aan het Handhavingsbureau Middelsee en vanaf 1 januari 2017 aan de DDFK-organisatie.

Ontwikkelingen en trends

Ontwikkelingen op het gebied van toezicht en handhaving geven aanleiding tot het onderzoeken van mogelijkheden om toezicht en handhaving vorm te geven. De aangekondigde wet VTH (verbetering vergunningverlening, toezicht en handhaving) is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Door de vorming van de FUMO wordt het toezicht en de handhaving van bedrijven welke tot het basistakenpakket behoren door deze dienst uitgevoerd. Voor de overige taken in het kader van toezicht en handhaving zullen in de nabije toekomst keuzes gemaakt moeten worden waarbij de aangekondigde wetswijziging richtinggevend zal zijn.

Doelstellingen op het milieugebied

De doelstelling is binnen de grenzen van de eigen identiteit de door het Rijk opgelegde milieutaken zo efficiënt mogelijk uit te voeren

Bestaand beleid

De wijze van werken wordt verregaand bepaald door wetgeving welke op landelijk niveau wordt vastgesteld. Het uitvoeringsbeleid kan op onderdelen invulling geven aan de plaatselijke opvattingen en gebruiken.

Toezicht en handhaving

Toezicht en handhaving voor de basistaken is uitbesteed aan de FUMO. De overige taken waren uitbesteed aan het Handhavingsbureau Middelsee. In verband met de diverse fusies in de regio is het Handhavingsbureau Middelsee per eind 2015 afgebouwd. Sedert 1 januari 2017 worden deze taken uitgevoerd door de DDFK-organisatie.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een begrip dat steeds vaker in beleidsstukken van gemeenten wordt geïntegreerd. Duurzaamheid kan op vele vlakken plaatsvinden en is in de breedste zin onderdeel van het gehele begrotingsprogramma. Ferwerderadiel zet in op een duurzame gemeente. Binnen de grenzen van de gemeente zijn er initiatieven vanuit de bevolking om inhoud te geven aan het begrip duurzaamheid. Daar waar mogelijk zal de gemeente deze initiatieven op enigerlei wijze steunen. Er zijn ook goede samenwerkingsmogelijkheden met andere gemeenten en bedrijven waarop ingestoken kan worden.

Aandachtspunten

De overgang van de ambtelijke organisatie naar DDFK en de verdere opbouw van de FUMO, dit gecombineerd met op het gebied van toezicht en handhaving nogal verschillende werkwijzen binnen de vier deelnemende gemeenten, vergt nadrukkelijk aandacht en het maken van keuzes

Wat willen wij bereiken

Voor de onderwerpen waar de gemeente invloed op heeft, omdat deze taken haar zijn opgedragen, te voldoen aan de gestelde normen.

Wat gaan wij daarvoor doen

Herverdelen van taken op het gebied van toezicht en handhaving tussen DDFK-gemeenten en FUMO. Meer aandacht voor communicatie over milieudoelstellingen en de verantwoording daarover aan burger en bedrijven.

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
Uitvoering geven aan in wet- en regelgeving aan de gemeente opgedragen taken ter zake en voldoen aan de gestelde normen.		Herverdelen van taken op het gebied van toezicht en handhaving tussen DDFK-gemeenten en de FUMO. Harmonisatie processen in de nieuwe gemeente.		Per 1 juli 2017 het "Besluit tot wijziging van het Besluit omgevingsrecht", hierna "Besluit VTH", in werking getreden. Hiermee zijn de bij omgevingsdiensten onder te brengen taken nu landelijk wettelijk Vastgelegd en is meer duidelijkheid ontstaan over de taakverdeling. De implementatie van dit Besluit VTH betekent in Fryslân dat mogelijk nog taken van gemeenten overgedragen gaan worden aan de FUMO. De consequenties van het overdragen van taken wordt in een samenwerking tussen gemeenten en de FUMO op dit moment onderzocht. Dat gebeurt in de vorm van een project. Het streven is om de overgang van taken en personeel in Fries verband per 1 juli 2019 (door de Fumo aangepaste planning) volledig te hebben afgerond. Zie jaarrekening 2017.
		Meer aandacht voor communicatie over milieu-doelstellingen en de verantwoording daarover aan burger en bedrijven.		Er wordt regelmatig gepubliceerd in de Dockumer Courant en de Kollumer Courant over maatregelen ter verduurzaming van woningen.

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO).	Vergunningverlening en toezicht op milieuspecifieke gebieden.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Ferwerderadiel	Nederland	Peildatum
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2017	204	174	14-3-2019
Hernieuwbare elektriciteit	%	2017	63	13.2	14-3-2019
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	2018	704	649	14-3-2019
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2018	777	721	14-3-2019

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	De hoeveelheid restafval per jaar per bewoner (in kg).	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	RWS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO

Overzicht baten en lasten 2018

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Baten				
702000 Riolering	641	641	642	0
703000 Huishoudelijk afval	1.170	1.161	1.219	58
704000 Milieubeheer en educatie	0	0	0	0
Totaal baten	1.811	1.802	1.861	59
Lasten				
702000 Riolering	518	518	521	-3
703000 Huishoudelijk afval	981	981	1.033	-52
704000 Milieubeheer en educatie	372	378	389	-11
Totaal lasten	1.871	1.877	1.943	-66
Saldo baten en lasten	-60	-75	-82	-7
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Toevoegingen	0	0	0	0
Onttrekkingen	18	33	15	-18
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	18	33	15	-18
Resultaat	-42	-42	-67	-25

Toelichting op de belangrijkste verschillen (I = incidenteel en S = structureel)

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
Baten		59
703 Huishoudelijk afval		59
<ul style="list-style-type: none"> Meeropbrengst verkregen door opbrengsten grofvuil , verkoop kachelhout e.d. Deze diensten waren niet opgenomen in de geraamde opbrengst. 	I	15
<ul style="list-style-type: none"> In 2018 is de nascheidingsvergoeding over het vierde kwartaal 2017 ontvangen. 	I	29
<ul style="list-style-type: none"> Overige verschillen kleiner dan € 25.000. 	I	15
Lasten		-66
702 Riolering		-2
<ul style="list-style-type: none"> Het voordeel op het product riolering wordt gestort in de voorziening voor niet-bestede middelen riolering. 	I	-66
<ul style="list-style-type: none"> De kosten zijn lager uitgevallen. Voor het grootste deel komt dit door lagere onderhoudskosten (€ 54.000) en lagere kapitaallasten (€ 8.500). 	I	64

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
703 Huishoudelijk afval		-52
<ul style="list-style-type: none"> Het voordeel op het product huishoudelijk afval, met name ontstaan door hogere inkomsten, wordt gestort in de voorziening voor niet-bestede middelen huishoudelijk afval. 	I	-66
<ul style="list-style-type: none"> Overige verschillen, afval kleiner dan € 25.000. 	I	8
<ul style="list-style-type: none"> Overige verschillen kleiner dan € 25.000. 	I	6
704 Milieubeheer en educatie		-12
<ul style="list-style-type: none"> Overige verschillen kleiner dan € 25.000. 	I	-12
Mutaties reserves		-18
<ul style="list-style-type: none"> Toevoegingen 		0
<ul style="list-style-type: none"> Onttrekkingen 		-18
Totaal resultaat		-25

Specificatie reserveringen

Onderwerpen	I of S	(bedragen x € 1.000)		
		Begroting	Jaar-rekening	Saldo
Onttrekkingen				
Algemene reserve, Overheveling budgetten		15	6	-7
Algemene reserve, 2e turap		18	9	-9
Totaal onttrekkingen		33	15	-18
Totaal reserveringen				

Programma 10 Bouwen aan ruimte

Waar gaat programma 10 'Bouwen aan ruimte' over?

Hoofdkenmerken

Ferwerderadiel is een waddengemeente. Ons buitendijks veld is deel van het Waddengebied en dus ook van Natura-2000. Het bijzondere cultuurlandschap is wijds en karakteristiek voor het terpengebied. Kenmerkend zijn de dorps- en huisterpen, vaarten, met radiale verkaveling en de zeer oude onregelmatige blokkenverkaveling, vaarten en slingerende slenken, kerkenpaden en beplanting puntsgewijs bij dorpen en erven, spaarzaam langs wegen. De vruchtbare grond bepaalt het hoge agrarische karakter van de gemeente. Landbouw, in de vorm van akkerbouw en veeteelt, is de belangrijkste economische drager in en van dat landschap. De natuur speelt gaande weg een grotere rol van betekenis, natuurlijk vooral in het buitendijks veld. Ook recreatie en toerisme zijn in opkomst als economische factoren.

Door Ferwerderadiel lopen een provinciale weg, de N357, en een provinciale vaarweg, de Dokkumer Ie. Langs de provinciale weg en het goed vertakte netwerk van gemeentelijke wegen is de gemeente op korte reisafstand – ook middels openbaar vervoer – van kernen als Dokkum en Leeuwarden gelegen. De Centrale As zal de auto-ontsluiting van de regio nog verder verbeteren. Dit maakt de gemeente een aantrekkelijke woongemeente, ook voor mensen die in de grotere steden werken. Infrastructuur en mobiliteit worden overigens allengs minder belangrijk. Digitalisering en het internet spelen een steeds grotere rol in het leven en werken van velen.

De ruim 8.700 inwoners wonen verspreid over 12 dorpen, gelegen in een groot buitengebied. Vijf van die twaalf dorpen hebben een beschermd dorpsgezicht en ze bieden allemaal een gezellige en vriendelijke leefomgeving. Toch zal, zoals in vele gebieden buiten de grote kernen, ook hier rekening gehouden moeten worden met een afname van het inwonertal op termijn. De woningcorporaties zetten dan ook sterk in op verduurzaming en vooral verdunning van de bestaande woningvoorraad (zie het voorraadbeleidsplan). Daarmee wordt ook de kwaliteit van de woonomgeving en het woongenot verbeterd. Specifieke woonvormen krijgen daarbij ook steeds meer extra aandacht.

Trends en knelpunten

De agrarische sector, de economische 'motor' van Ferwerderadiel, heeft te kampen met dalende productprijzen en steeds stringenter regelgeving die vaak tot grote investeringen leidt. Dit dwingt de agrariërs tot schaalvergroting die steeds meer aan de orde komt in Ferwerderadiel.

Bredere fysieke en maatschappelijke ontwikkelingen zoals de klimaatverandering, globale voedseltekorten en een slinkende olievoorraad zullen in de voorzienbare toekomst een belangrijke rol kunnen gaan spelen. Nu al wordt bijvoorbeeld gedacht aan dijkverzwaring wat gevolgen heeft voor het gebied direct achter de Zeedijk. Ook zaken als toenemende voorzorgen in rampenbestrijding en volksgezondheid en veiligheid stellen steeds nauwere kaders. Dergelijke ontwikkelingen bieden ook kansen. Zo wordt, ook samen met marktpartners, steeds meer gewerkt aan duurzaamheid in deze gemeente. Wij streven naar een zo mogelijk energieneutrale gemeente.

Er is overleg met buurgemeenten om te bezien in hoeverre er in de toekomst een gezamenlijk welstandsbeleid geformuleerd kan worden.

Wat willen wij bereiken en wat gaan wij daar voor doen

Door middel van instrumenten die de ruimtelijke wetgeving biedt proberen we zorg te dragen voor voldoende mogelijkheden voor woningbouw en andere ruimtelijke, economische en maatschappelijke functies zoals industriële en culturele/recreatieve ontwikkelingen, maar tegelijkertijd zeker ook het eigen karakter van de gemeente te behouden.

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
Behoud en waar mogelijk verbetering van de kwaliteit van de woonomgeving.	Behoud en waar mogelijk verbetering van de kwaliteit van de woonomgeving in de dorpen.	In samenwerking met de woningcorporatie sturen op aanpassing van de woningvoorraad op		Van 20 januari t/m 31 maart 2018 is in samenwerking met het Duurzaam Bouwloket de isolatieactie in Noordoost

Doelen 2018	Subdoelen	Activiteiten	Voortgang jaarrekening	Toelichting jaarrekening
		de veranderende volkshuisvestelijke behoeftes.		<p>Fryslân georganiseerd. Tijdens deze actie zijn vier informatieavonden georganiseerd. Nav deze actie hebben 63 huishoudens in Ferwerderadiel, isolerende maatregelen getroffen via het Bouwloket. In 2018 hebben 252 inwoners van Ferwerderadiel de website van het duurzaam bouwloket bezocht voor informatie over het verduurzamen van hun woning.</p> <p>In februari 2018 is een werkgroep gestart met de woningbouwverenigingen, De Bewonersraad en de gemeenten. Deze werkgroep gaat over de verduurzaming van de woningvoorraad van de woningbouwverenigingen.</p>
	Behoud en waar mogelijk verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied.			Dit is een voortdurend punt van afweging in de casuïstiek.

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Geen verbonden partijen.	

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Ferwerderadiel	Nederland	Peildatum
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2016	0.3	7.2	14-3-2019
Demografische druk	%	2018	81.7	69.6	14-3-2019

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen.	Basisregistratie adressen en gebouwen
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0-15 jaar en 65 jaar en ouder in verhouding tot het aantal personen van 15 tot 65 jaar.	CBS

Overzicht baten en lasten 2018

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Baten				
505000 Historische gebouwen, monumenten en dorpsgezichten	0	0	0	0
801000 Structuur- en bestemmingsplannen	0	0	-1	-1
802000 Grondexploitatie woningen	0	0	178	178
803000 Volkshuisvestingbeleid	0	0	0	0
803005 Stads- en dorpsvernieuwing	0	0	0	0
803100 Bouw- woningtoezicht	125	125	250	125
803110 Overige volkshuisvesting	1	1	1	0
Totaal baten	126	126	428	302
Lasten				
505000 Historische gebouwen, monumenten en dorpsgezichten	44	44	29	15
801000 Structuur- en bestemmingsplannen	185	185	106	79
802000 Grondexploitatie woningen	14	11	140	-129
803000 Volkshuisvestingbeleid	19	19	19	0
803005 Stads- en dorpsvernieuwing	66	54	57	-2
803100 Bouw- woningtoezicht	368	368	382	-14
803110 Overige volkshuisvesting	1	1	0	1
Totaal lasten	697	682	732	-50
Saldo baten en lasten	-571	-556	-304	252
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Toevoegingen	0	12	12	0
Onttrekkingen	105	105	16	-89
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	105	93	4	-89
Resultaat	-466	-464	-301	163

Toelichting op de belangrijkste verschillen (I = incidenteel en S = structureel)

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000	
Baten			302
802000 Grondexploitatie			178
<ul style="list-style-type: none"> Vrijval verliesvoorziening VOF De Haven (voor toelichting zie toelichting balans en paragraaf grondbeleid). 	I	86	
<ul style="list-style-type: none"> Mutaties Waterrijk Burdaard (voor toelichting zie toelichting balans en paragraaf grondbeleid) 	I	92	
803100 Wonen en bouwen			125
<ul style="list-style-type: none"> In 2018 zijn meer bouwaanvragen behandeld dan geraamd en de soort aanvragen waren complexer dan verwacht. Daardoor is er meer advieswerk uitbesteed, maar zijn er ook meer leges ontvangen dan geraamd. 	I	125	
Overige begrotingsproducten			-1
<ul style="list-style-type: none"> Overige verschillen kleiner dan €25.000. 	I	-1	
Lasten			-50
801000 Ruimtelijke ordening			79

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
<ul style="list-style-type: none"> Er is een voordeel op de implementatie omgevingswet. Deze kosten worden gedekt uit de algemene reserve. Hier zullen met name vanaf 2019 kosten voor gemaakt gaan worden. Het restantbudget 2018 wordt daarom overgeheveld naar 2019. 	I	79
802000 Grondexploitatie		-129
<ul style="list-style-type: none"> Mutaties Waterrijk Burdaard, waaronder het vormen van een verliesvoorziening van € 54.000, wat het saldo tussen baten (voordeel 86) en lasten (nadeel 140) verklaart (voor toelichting zie toelichting balans en paragraaf grondbeleid). 	I	-140
<ul style="list-style-type: none"> Overige verschillen kleiner dan €25.000 	I	11
803000 Wonen en bouwen		-14
<ul style="list-style-type: none"> In 2018 zijn meer bouw aanvragen behandeld dan geraamd en de soort aanvragen waren complexer dan verwacht. Daardoor is er meer advieswerk uitbesteed, maar zijn er ook meer leges ontvangen dan geraamd. 	I	-14
Overige begrotingsproducten		-14
<ul style="list-style-type: none"> Overige verschillen kleiner dan €25.000 	I	-14
Mutaties reserves		-89
<ul style="list-style-type: none"> Toevoegingen 		0
<ul style="list-style-type: none"> Onttrekkingen 		-89
Totaal resultaat		163

Specificatie reserveringen

Onderwerpen	I of S	(bedragen x € 1.000)		
		Begroting	Jaar-rekening	Saldo
Toevoegingen				
Tussentijdse rapportage 2018		12	12	0
Totaal toevoegingen		12	12	0
Onttrekkingen				
Implementatie omgevingswet	I	105	16	-89
Totaal onttrekkingen		105	16	-89
Totaal reserveringen		93	4	-89

Algemene dekkingsmiddelen, overhead, heffing VPB en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen

Waar gaat Algemene dekkingsmiddelen over?

Algemene dekkingsmiddelen

Het programma Algemene dekkingsmiddelen, overhead, heffing VPB en onvoorzien bestaat uit verschillende onderdelen. Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de algemene dekkingsmiddelen in de gemeentelijke begroting apart zichtbaar gemaakt.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

Lokale heffingen

Dit zijn opbrengsten uit de gemeentelijke belastingen en heffingen en de daarmee samenhangende uitvoeringskosten voor de WOZ, de heffing en de invordering.

Algemene uitkeringen

Gemeenten ontvangen geld van het Rijk om hun taken uit te voeren. Een deel van dit geld komt uit het Gemeentefonds en wordt uitgekeerd in de vorm van algemene uitkeringen, dit is inclusief de decentralisatie uitkering sociaal domein.

Dividend

Hier wordt de verwachte opbrengst (dividend) uit de deelnemingen in o.a. Eneco en de BNG verantwoord.

Overige algemene dekkingsmiddelen:

Onder de overige algemene dekkingsmiddelen is het taakveld treasury en de overige baten en lasten (stelposten) verantwoord.

Mutaties in de reserves

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de mutaties in de algemene- en bestemmingsreserves apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

De mutaties in de reserves die een relatie hebben met een specifiek programma zijn opgenomen onder het desbetreffende programma zodat per programma een resultaat voor en na bestemming zichtbaar is.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Ferwerderadiel	Nederland	Peildatum
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2018	153	230	14-3-2019

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Gemiddelde WOZ waarde	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen.	CBS

Overzicht baten en lasten 2018

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Baten				
OZB woningen	1.028	1.028	1.044	16
OZB niet-woningen	611	611	639	28
OZB roerende zaken	1	1	0	0
Forensenbelasting	10	10	10	0
Toeristenbelasting	10	10	23	13
Algemene uitkering	14.633	14.886	14.767	-120
Algemene baten en lasten	0	0	75	75
Geldleningen en uitzettingen langer dan 1 jaar	468	456	469	13
Totaal baten	16.761	17.002	17.026	24

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Lasten				
OZB woningen	122	122	107	15
OZB niet-woningen	34	34	34	0
OZB roerende zaken	0	0	0	0
Forensenbelasting	0	0	0	0
Toeristenbelasting	0	0	0	0
Algemene uitkering	44	0	0	0
Algemene baten en lasten	21	151	511	-360
Geldleningen en uitzettingen langer dan 1 jaar	467	467	427	41
Totaal lasten	688	774	1.079	-304
Saldo baten en lasten	16.072	16.228	15.948	-280
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Toevoegingen	1.400	1.972	1.972	0
Onttrekkingen	1.400	1.917	1.917	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	0	-55	-55	0
Resultaat	16.072	16.173	15.892	-280

Toelichting op de belangrijkste verschillen (I = incidenteel en S = structureel)

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
Baten		24
OZB-woningen		16
<ul style="list-style-type: none"> De ramingen van de OZB zijn gebaseerd op de gegevens zoals die bekend waren in november 2017. Op basis van de in november 2017 bekende taxatiegegevens bedroeg de waardeverhoging voor woningen ten opzichte van het jaar 2018, 1,2 %. Op grond van dit percentage en de gewenste tariefsverlaging van 0,7% is het OZB-tarief voor woningen voor 2018 vastgesteld op 0,1897%. De totale definitieve waardeverhoging bedraagt echter 2,9%. Door toename van dit hogere stijgingspercentage wordt een meeropbrengst verkregen van € 23.782. De perceptiekosten van € 7.656 worden hier nog mee verrekend zodat de netto meeropbrengst € 16.126 bedraagt. 	I	16

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
OZB niet-woningen		28
<ul style="list-style-type: none"> Op basis van de in november 2017 bekende taxatiegegevens bedroeg de waardedaling voor niet-woningen ten opzichte van het jaar 2018 1,5%. Op grond van dit percentage en de gewenste tariefsverhoging van 1,4% is het OZB-tarief voor niet-woningen voor de eigenaren belasting vastgesteld op 0,2635% en voor de gebruikers op 0,1778%. Op basis van de definitieve taxaties is er echter geen sprake van een waardedaling maar van een geringe stijging van 0,7%. Door toename van dit hogere stijgingspercentage wordt een meeropbrengst verkregen van respectievelijk € 19.174 en € 8.616. 	I	28
Toeristenbelastingen		13
<ul style="list-style-type: none"> De in 2018 verantwoorde opbrengst (water)toeristenbelasting bedraagt in totaal € 11.831. Een meeropbrengst van € 1.856. De aanslagen toeristenbelasting worden na afloop van het jaar opgelegd. In tegenstelling tot voorgaande jaren is een bedrag opgenomen voor "nog te ontvangen toeristenbelasting". Onder omschrijving "nog te ontvangen toeristenbelasting 2018" is een bedrag ten bedrage van € 11.000 opgeboekt. Dit verklaart de meeropbrengst van € 12.856. 	I	13
Algemene Uitkering		-120
<ul style="list-style-type: none"> Het nadeel op de algemene uitkering wordt hoofdzakelijk verklaard doordat een lager accres wordt verwacht over 2018. Dat wil zeggen dat het Rijk minder uitgeeft en daardoor ook het gemeentefonds mee daalt. De kans bestaat dat het accres over 2018 uiteindelijk nog lager zal uitvallen. Dat wordt echter pas bekend in de meiculaire 2019 (zie risicoparagraaf) 		-120
Algemene Baten en Lasten		75
<ul style="list-style-type: none"> Betreft voornamelijk afrekeningen BCF oude boekjaren 2016 – 2017 Afboekingen van oude crediteuren saldi 	I	75
Overige begrotingsproducten		12
<ul style="list-style-type: none"> Diverse kleine verschillen kleiner dan € 25.000 	I	12
Lasten		-304
Algemene baten en lasten		-360
<ul style="list-style-type: none"> Aandeel kosten c.q. negatief saldo GR DDFK Toevoeging aan voorziening dubieuze debiteuren Diverse kleine verschillen kleiner dan € 25.000 	I	-285
	I	-41
	I	-34
Overige begrotingsproducten		56
<ul style="list-style-type: none"> Diverse kleine verschillen kleiner dan € 25.000 	I	56
Mutaties reserves		0
<ul style="list-style-type: none"> Toevoegingen Onttrekkingen 		0
		0
Totaal resultaat		-280

Specificatie reserveringen

Onderwerpen	I of S	(bedragen x € 1.000)		
		Begroting	Jaar-rekening	Saldo
Toevoegingen				0
Totaal toevoegingen		1.972	1.972	0
1 ^e Turap		1.972	1.972	0
Onttrekkingen				0
Totaal onttrekkingen		1.917	1.917	0
1 ^e Turap		1.917	1.917	0
Totaal reserveringen		-55	-55	0

Overhead

Waar gaat Overhead over?

Overhead

In het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV wordt onder artikel I, tweede lid onder I de definitie overhead nader geduid. In de toelichting van het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is de definitie voor overhead van Vensters voor Bedrijfsvoering gehanteerd als uitgangspunt voor de definitie van overhead binnen het BBV. De Commissie BBV heeft als taak om duidelijkheid te verschaffen wanneer de toepassing van deze definitie in de praktijk tot vragen leidt. Dit heeft geleid tot een notitie overhead waarin beschreven is wat wel en wat niet onder de overhead valt.

Overhead bestaat in elk geval uit:

1. Leidinggevenden primair proces (hiërarchisch).
2. Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. P&O / HRM.
4. Inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement).
5. Interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie (KCC).
6. Juridische zaken.
7. Bestuurszaken en bestuursondersteuning.
8. Informatievoorziening en automatisering (ICT).
9. Facilitaire zaken en Huisvesting.
10. Documentaire Informatie Voorziening (DIV).
11. Managementondersteuning primair proces.

Omdat de gemeente deel neemt in de gemeenschappelijke regeling DDFK gemeenten bestaat de overhead voornamelijk uit Huisvestingskosten. De overhead van de GR hoeft niet verantwoord te worden op het taakveld overhead, maar is begrepen in de bijdrage aan de GR. De GR heeft vanaf 2018 zelf de plicht om de overhead te verantwoorden op het taakveld overhead.

Overzicht baten en lasten 2018

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Baten				
Overhead	25	0	65	65
Totaal baten	25	0	65	65
Lasten				
Overhead	2.281	2.357	2.406	-49
Totaal lasten	2.281	2.357	2.406	-49
Resultaat	-2.257	-2.357	-2.340	17

Toelichting op de belangrijkste verschillen (I = incidenteel en S = structureel)

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
Baten		65
<ul style="list-style-type: none"> • Het saldo van baten en lasten is opgebouwd uit vele kleine afwijkingen, meestal veroorzaakt door afrekeningen bankkosten en transactiekosten e.d. 	I	65
Lasten		-49
<ul style="list-style-type: none"> • Het saldo van baten en lasten is opgebouwd uit vele kleine afwijkingen, meestal veroorzaakt door afrekeningen bankkosten en transactiekosten e.d. 	I	-49

Onderwerpen	I of S	Bedragen x € 1.000
Totaal resultaat		17

Heffing VPB

Waar gaat heffing VPB over?

Heffing VPB

Voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente Ferwerderadiel geldt dat niet voldaan is aan de ondernemingscriteria en dat deze niet belasting- en aangifteplichtig zijn voor de VPB. Voor veel activiteiten geldt dat ofwel sprake is van het aanbieden van een collectief goed (geen deelname economische verkeer) of sprake is van structureel verlieslatende activiteiten.

Voor zover en voor zolang geen sprake is van een aangifteplicht behoeft de gemeente voor deze activiteiten geen fiscale administratie in te richten. Zo hoeven geen jaarlijkse fiscale balans en aangifte te worden opgesteld, geen vermogensetikettering plaats te vinden (toerekenen van balansposten aan de fiscale administratie) en geen openingsbalans naar de waarde in het economische verkeer te worden opgesteld.

De afvalstromen met een opbrengst worden belast op basis van landelijke afspraken met een winstopslag van 1% van de omzet, waarbij er geen kosten kunnen worden toegerekend. Alleen de afvalstromen waarbij de gemeente risicodragend is voor de verkoop van grondstoffen worden belast. Op basis van deze landelijke afspraak ontstaat voor Gemeente Ferwerderadiel een belastbaar bedrag van € 53,- waarover € 10,- vpb is verschuldigd.

Voor de gemeente Ferwerderadiel is bij de belastingdienst in het kader van administratieve lasten het verzoek gedaan om de vpb-aangifte 2016 in te trekken. Voor de gemeente is namelijk geen sprake van een belast grondbedrijf of andere belastingplichtige activiteiten. De belastingdienst is echter ondanks mondelinge toezegging niet akkoord gegaan met het verzoek tot intrekken van de vpb-aangifte en neemt het standpunt in dat de verkoop van afvalstromen (reststromen/grondstoffen) een in de aangifte op te nemen belaste activiteit betreft. Dientengevolge heeft gemeente Ferwerderadiel aangifte gedaan voor een te betalen vpb-last van € 10,- in 2016.

De verwachting is dat dezelfde situatie voor de vpb-aangiften over 2017 en 2018 ook zal gelden en dat enkel aangifte gedaan zal moeten worden voor de activiteit verkoop van (afval)grondstoffen. Gezien de geringe hoogte van het bedrag aan te betalen vpb is de geraamde vpb-last in 2017 en 2018 afgerond naar nihil.

Tarief VPB

Voor winsten binnen de eerste tariefschijf (tot en met € 200.000) geldt in 2018 een tarief van 20% en voor winsten daarboven (vanaf € 200.000) een tarief van 25%. Het kabinet heeft vanaf 2019 een stapsgewijze verlaging van de vennootschapsbelasting aangekondigd. De eerste schijf wordt dan 19%, de tweede 25%. Vanaf 2020 dalen die tarieven naar 16,5% en 22,5%. In 2021 naar 15% en 20,50%.

Overzicht baten en lasten 2018

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Baten				
Vennootschapsbelasting (VPB)	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0
Lasten				
Vennootschapsbelasting (VPB)	0	0	0	0
Totaal lasten	0	0	0	0
Resultaat	0	0	0	0

Onvoorzien

Waar gaat onvoorzien over?

Onvoorzien

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de gereserveerde middelen voor structureel onvoorzien apart zichtbaar gemaakt in de begroting. In de begroting is een bedrag van € 20.000 opgenomen voor structureel onvoorzien. In de meerjarenbegroting zijn geen cumulatieve bedragen opgenomen voor structureel onvoorzien.

Mutaties in de reserves

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de mutaties in de algemene- en bestemmingsreserves apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

De mutaties in de reserves die een relatie hebben met een specifiek programma zijn opgenomen onder het desbetreffende programma zodat per programma een resultaat voor en na bestemming zichtbaar is.

Overzicht baten en lasten 2018

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Jaar- rekening	Saldo
Baten				
Onvoorzien	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0
Lasten				
Onvoorzien	21	0	0	0
Totaal lasten	21	0	0	0
Resultaat	-21	0	0	0

Rekeningresultaat

Recapitulatie

Het werkelijke nadelige rekeningresultaat bedraagt € -254.000 (afgerond).

Resultaatanalyse

Omschrijving	Begroting (x € 1.000)	Werkelijk (x € 1.000)	Saldo (x € 1.000)
Programma's	-15.260	-14.534	726
Dekkingsmiddelen, onvoorzien	13.871	13.607	-264
Resultaat voor bestemming	-1.389	-926	462
Mutaties in reserves	907	672	-234
Resultaat jaarrekening 2018 (nadelig)	-482	-254	228

De belangrijkste afwijkingen tussen de bijgestelde begroting en de realisatie zijn in onderstaande tabel opgenomen. Op hoofdlijnen en groter dan € 25.000.

Omschrijving	Bedrag (x € 1.000) += meevaller -= tegenvaller
Programma 1	
• Raadsvergoedingen met terugwerkende kracht verhoogd over 2018	-67
Programma 2	
• Geen noemenswaardige afwijkingen	-
Programma 3	
• Lagere onderhoudskosten en kapitaallasten wegen en straten	+41
Programma 4	
• Mutaties bouwgrond exploitatie	+80
Programma 5	
• Leerlingenvervoer hoger ivm invoering Wet op passend onderwijs	-58
• Afstel bouw Dockinga College	+67
Programma 6	
• Sportkooi Marrum nog niet gerelisseerd	+50
• Late aanbesteding openbaar groen, latere uitvoer werkzaamheden	+124
Programma 7	
• Niet geraamde collectieve ziektekostenverzekering	-146
• Hogere bijdrage NEF niet geraamd	-98
• Diverse soc. Uitkeringen (o.a. BUIG / BBZ) minder aanvragen	+458
Programma 8	
• Maatwerkvoorzieningen WMO Jeurgdzorg 18-	-273
• Maatwerkvoorzieningen WMO eigen bijdrages	-187
• WMO jeugdzorg (meer aanvragen)	-146
• Beschermd wonen WMO jeugd 18+	-59
• WMO vervoersvoorzieningen	-48
• WMO gebiedsteams	-45
• WMO huishoudelijke hulp	-39
• Toezicht kinderopvang	-29
• Innovatie en transformatie 3D	+26
• Thuis- en mantelzorgondersteuning	+36

Omschrijving	Bedrag (x € 1.000) += meevaller -= tegenvaller
• Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd	+49
• WMO vervoer	+56
• Beschermd wonen WMO	+60
• Vreemdelingen (werkzaamheden deels doorgeschoven naar 2019)	+74
• Exploitatie en advieskosten MFC Burdaard (doorgeschoven naar 2019)	+95
• Re-integratie- en participatievoorzieningen	+145
• Veiligheid, Jeugdreclassering en opvang Jeugd	+169
Programma 9	
• Geen noemenswaardige verschillen	-
Programma 10	
• Bouwgrondexploitatie	+38
• Meer bouwaanvragen Wabo leges	+125
• Invoering omgevingswet (voorstel tot overheveling ivm invoering 2020)	+79
Programma Algemene dekkingsmiddelen	
• Lagere Algemene Uitkering	-129
• BCF oude boekjaren ivm uitspraak Belastingdienst	+75
• Bijdrage negatief rekening resultaat GR 2018	-300
• Toevoeging voorzineing dubieuze debiteuren	-41
Alle programma's: Vele onder- en overschrijdingen	+46
Saldo resultaat ten opzichte van de begroting na bestemming	+228

Analyse begrotingsrechtmatigheid

Naast bovengenoemde analyse moet bij de jaarrekening een analyse worden gegeven op de begrotingsrechtmatigheid. Als leidraad heeft de gemeenteraad op 18.12.2014 via het zogenaamde controleprotocol voor de accountantscontrole toetsingscriteria vastgesteld. Hierbij is de volgende categoriale indeling gemaakt, waarbij wordt aangegeven of hier al dan niet sprake is van onrechtmatig handelen.

Begrotingsoverschrijdingen op lasten

De volgende categorieën worden onderscheiden:

Nr	Categorie	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig en telt mee voor het oordeel
1	Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.	X	
2	Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie) regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.	X	
3	Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen		X
4	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenstijging op jaarbasis was via de tussentijdse informatie al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels (art. 212) zoals afgesproken met de raad.		X
5	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend. Bijvoorbeeld de doelgroep c.q. de activiteiten zijn in de praktijk aantoonbaar ruimer geïnterpreteerd dan in regelgeving (subsidieregeling, -verordening) was gedefinieerd.		X
6	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). Het zal hier in de praktijk vaak gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheids gevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal de gemeente er voor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar. -geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar -geconstateerd na verantwoordingsjaar	X	X
7	Kostenoverschrijding inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). Het zal hier in de praktijk vaak gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheids gevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal de gemeente ervoor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar. -geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar -geconstateerd na verantwoordingsjaar	X	X

Nr	Categorie	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig en telt mee voor het oordeel
8	Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren. -jaar van investeren -afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	X	X

Lasten per programma

Omschrijving	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Bestuur	1.957.094	1.933.247	23.847
Veiligheid	662.808	662.786	23
Verkeer en Openbare ruimte	2.028.399	1.919.004	109.396
Lokale economie	360.425	767.667	-407.241
Onderwijs	725.737	761.288	-35.551
Cultuur, Recreatie en Sport	2.541.205	2.362.237	178.968
Werk en Inkomen	5.183.978	5.137.998	45.980
Welzijn en Zorg	4.998.151	5.204.832	-206.682
Milieu	1.877.171	1.943.142	-65.972
Bouwen aan ruimte	682.345	732.273	-49.928
Algemene dekkingsmiddelen	774.382	1.078.877	-304.495
Overhead	2.356.799	2.405.531	-48.732
Heffing VPB	0	0	0
Onvoorzien	4	0	4
Totale lasten	24.148.497	24.908.882	-760.385

Toelichting op begrotingsoverschrijdingen lasten

In artikel 5 van de op 30 april 2015 vastgestelde verordening ex. Art. 212 van de gemeentewet zijn onderstaande normen voor begrotingsrechtmatigheid vastgelegd:

De norm voor begrotingsrechtmatigheid ligt op het niveau van overschrijding van de lasten van de programma's. Indien er overschrijdingen zijn, moeten deze worden toegelicht door het college indien de overschrijding meer bedraagt dan 0,5% van het begrotingstotaal.

Norm voor begrotingsrechtmatigheid ten aanzien van de balansposten ligt op het niveau van de geautoriseerde bedragen. Voor het schuiven van budgetten tussen programma's is toestemming van de gemeenteraad vereist. Het college mag binnen de programma's met budgetten schuiven, mits de lasten van producten niet dusdanig worden overschreden dat de realisatie van andere producten binnen hetzelfde programma onder druk komt te staan. Indien de lasten van een geautoriseerd budget of een investeringskrediet met meer dan € 70.000 is overschreden moet dit aan de raad zijn gerapporteerd. Aan de hand van voorgaande criteria kunnen de volgende conclusies op de begrotingsoverschrijdingen van de lasten uit de financiële analyse worden getrokken.

Toelichting op begrotingsoverschrijdingen lasten

Omschrijving		Onrechtmatig	
		zonder oordeels vormig	met oordeels vorming
Progr. 4 Lokale economie	€ -470.241		
<ul style="list-style-type: none"> Dit betreft voornamelijk de mutaties in de bouwgrondexploitatie (verliesneming en opsplitsen van complexen) Wordt geconstateerd bij opmaken jaarrekening en grondexploitaties 		-385.000	
<ul style="list-style-type: none"> In 2018 zijn ten onrechte geen rentelasten geraamd voor gronden in bezit van Ferwerderadiel. In de begroting van 2019 staan deze lasten wel opgenomen. Dit leidt tot een eenmalig nadeel. 		-29.000	
<ul style="list-style-type: none"> Overige verschillen ter afronding bij opmaken jaarrekening 		-56.000	
Progr. 5 Onderwijs	€ -35.551		
<ul style="list-style-type: none"> De lasten voor leerlingenvervoer zijn € 58.000 hoger dan geraamd als gevolg van toegenomen soloritten en langere afstanden van routes leerlingenvervoer in verband met de gevolgen van de Wet op passend onderwijs. 		-58.000	
<ul style="list-style-type: none"> Diverse positieve verschillen ter afronding 		+22.000	
Progr. 8 Welzijn en Zorg	€ -206.681		
<ul style="list-style-type: none"> De lasten van jeugd vielen fors hoger uit dan geraamd. In opdracht van de Fries gemeenten heeft KPMG onderzoek gedaan naar de kostenontwikkeling. Uit dit onderzoek is gebleken dat het aantal cliënten in 2018 met 36% is toegenomen. 		-273.000	
<ul style="list-style-type: none"> Vele afwijkingen in met name de diverse WMO gerelateerde producten alsmede de uitkeringen sociale dienst (BUIG) 		+66.500	
Progr. 9 Milieu	€ -65.972		
<ul style="list-style-type: none"> Het voordeel op het product riolering wordt gestort in de voorziening voor niet-bestede middelen riolering. Wordt opgemaakt bij jaarrekening 		-66.000	
Progr. 10 Bouwen aan ruimte	€ -49.928		
<ul style="list-style-type: none"> Mutaties Waterrijk Burdaard, waaronder het vormen van een verliesvoorziening van € 54.000, wat het saldo tussen baten (voordeel 86) en lasten (nadeel 140) verklaart (voor toelichting zie toelichting balans en paragraaf grondbeleid). 		-50.000	
Progr. 11 Algemene dekkingsmiddelen	€ -294.841		
<ul style="list-style-type: none"> Het nadeel op de algemene uitkering wordt hoofdzakelijk verklaard doordat een lager accres wordt verwacht over 2018. Dat wil zeggen dat het Rijk minder uitgeeft en daardoor ook het gemeentefonds mee daalt. De kans bestaat dat het accres over 2018 uiteindelijk nog lager zal uitvallen. Dat wordt echter pas bekend in de meiculaire 2019 (zie risicoparagraaf) (na opmaak jaarrekening bekend) 		-350.000	
<ul style="list-style-type: none"> Diverse kleine verschillen kleiner dan € 25.000 		+55.500	
Progr. 11 Overhead	€ -48.732		
<ul style="list-style-type: none"> Het saldo van baten en lasten is opgebouwd uit vele kleine afwijkingen, meestal veroorzaakt door afrekeningen bankkosten en transactiekosten e.d. (na opmaak jaarrekening) 		-49.000	

Paragrafen

Paragraaf lokale heffingen

Deze paragraaf geeft inzicht in de gemeentelijke heffingen.

Naast inzicht in de lokale heffingen wordt ook ingegaan op de lokale lastendruk en het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid.

Welke lokale heffingen worden geheven?

In onderstaande tabel is weergegeven welke belastingen, heffingen en rechten de gemeente Ferwerderadiel in 2018 heeft geheven.

Soort belasting/heffing/recht
Onroerende zaakbelastingen
Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten
Afvalstoffenheffing
Rioolheffing
Forensenbelasting
Toeristenbelasting
Watertoeristenbelasting
Leges
Lijkbezorgingsrechten
Liggelden
Bruggelden

Wat was het beleid?

Algemeen beleid

Algemeen beleid is, voor zover geen ander beleid of andere overwegingen van toepassing zijn, de tarieven van de belastingen, heffingen en rechten te verhogen met de stijging van het consumentenprijsindexcijfer.

Het Centraal Plan Bureau (CPB) heeft voor het jaar 2018 de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HCPI) bepaald op 1,4%.

Specifiek beleid en lokale lastendruk

Op 6 juli 2017 hebben de gemeenteraden van Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. de gezamenlijke perspectiefnota 2018-2021 "Een gedeelde toekomst" vastgesteld. Met het vaststellen van een gezamenlijke perspectiefnota is een belangrijke stap gezet in het fusieproces naar de nieuwe gemeente "Noardeast-Fryslân".

Om in DFK-verband tot harmonisatie te komen:

- 1) is het tarief van de onroerende zaakbelastingen voor eigenaren van woningen verlaagd met 0,7%;
- 2) zijn de tarieven van de rioolheffing verlaagd met 18,1%;
- 3) zijn de tarieven van de afvalstoffenheffing niet verhoogd en is om een kostendekking te krijgen van 100%, € 66.396 onttrokken uit de voorziening "Niet bestede middelen reiniging".

Op basis van voor het jaar 2018 genomen beleidsbeslissingen, beleidsbeslissingen, die in het verleden zijn genomen, voornoemd algemeen en specifiek beleid wordt in onderstaand overzicht per belastingsoort de percentages van de tariefsverhoging of -verlaging weergegeven.

Belastingsoort	Percentage
Onroerende zaakbelastingen woningen:	
Eigenaren	0,7 -/-
Onroerende zaakbelastingen niet-woningen:	
Eigenaren	1,4
Gebruikers	1,4
Belastingen op roerende woonruimten	0,7 -/-
Belastingen op roerende bedrijfsruimten	

Belastingsoort	Percentage
Eigenaren	1,4
Gebruikers	1,4
Afvalstoffenheffing	0
Rioolheffing	18,1 -/-
Forensenbelasting	1,4
Toeristenbelasting	0
Watertoeristenbelasting	0
Leges bouw	0
Leges overig	1,4
Lijkbezorgingsrechten	1,4
Liggelden	0
Bruggelden	0

Wat zijn de opbrengsten?

Het totaal aan opbrengsten gemeentelijke belastingen bedraagt € 3.839.252. In onderstaande tabel zijn de geraamde opbrengsten en de werkelijke opbrengsten gespecificeerd naar belastingsoort voor 2018 weergegeven.

Belastingbronnen 2018	Geraamd	Ontvangen	Vershil
Onroerende zaakbelastingen eigenaren woningen	1.017.402	1.041.184	23.782
Onroerende zaakbelastingen niet-woningen			
Eigenaren	404.857	424.031	19.174
Gebruikers	206.151	214.767	8.616
Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten	800	374	-426
Afvalstoffenheffing	991.141	1.018.795	27.654
Rioolheffing	641.397	640.500	-/897
Forensenbelasting	10.000	9.747	-/253
(Water)toeristenbelasting	9.975	22.831	12.856
Leges burgerzaken	129.000	136.774	7.774
Leges A.P.V. en bijzondere wetten	0	5.698	5.698
Leges omgevingsvergunningen	125.000	249.827	124.827
Leges structuur- en bestemmingsplannen	0	1.626	1.626
Lijkbezorgingsrechten	14.500	34.797	20.297
Liggelden	1.000	1.050	50
Bruggelden	42.500	37.251	-/5.249
	-----	-----	-----
Totaal	3.593.723	3.839.252	245.529
Afdracht rijksleges burgerzaken			-/56.198
Meeropbrengst			189.331

Voor een toelichting van de belangrijkste verschillen wordt verwezen naar hetgeen is opgenomen in de programmarekening 2018.

Hoe ziet de kostendekking eruit?

Op basis van de vastgestelde tarieven, toe te rekenen lasten en opbrengsten kunnen voor het jaar 2018 de volgende dekkingspercentages worden weergegeven.

	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing
Toe te rekenen kosten	967.214	459.116
BTW	122.803	57.109
Kwijtschelding	54.667	54.667
Perceptiekosten	5.809	5.809
Straatreiniging	3.058	
Storting in voorziening	65.627	65.145
Totale lasten	1.219.178	641.846
Opbrengsten heffingen	1.018.795	640.500
Zwerfafval	6.978	
Nascheiding huishoudelijk restafval	121.104	
Verkopen overige goederen en diensten	5.905	
Onttrekking uit voorziening	66.396	
Totale opbrengsten	1.219.178	641.846
Dekkingspercentage	100	100

	Lijkbezorgingsrechten	Bruggelden
Toe te rekenen kosten	43.550	376.825
BTW		
Totale lasten	43.550	376.825
Opbrengsten heffingen	34.797	37.251
Onttrekking uit voorziening	3.158	
Totale opbrengsten	37.955	37.251
Dekkingspercentage	87,2	9,9

	Leges titel 1	Leges titel 2	Leges totaal
Netto kosten taakveld	201.798	392.816	594.614
Toe te rekenen kosten:			
Overhead incl. (omslag)rente			
BTW			
Totale kosten	201.798	392.816	594.614
Opbrengst heffingen	86.274	251.453	337.727
Dekkingspercentage	42,8	64	56,8

Hoe hoog zijn de lokale woonlasten?

Uit de Coelo atlas 2018 blijkt, dat de woonlasten (onroerende zaak-belasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing) voor meerpersoonshuis-houdens voor een woning met een gemiddelde woningwaarde in de gemeente Ferwerderadiel € 777,00 bedragen en voor een eenpersoonshuishouden € 704,00.

In onderstaande tabel worden de gemiddelde woonlasten, de gemiddelde woonlasten in DFK- verband en de afwijkingen procentueel en in bedragen ten opzichte van het DFK-gemiddelde weergegeven.

Gemeente	Eénpersoons	Meerpersoons
Kollumerland c.a.	662	726
Dongeradeel	662	742
Ferwerderadiel	704	777
Gemiddelde in DFK verband	676	748
Gemiddelde in Friesland	614	709

Dongeradeel in % van DFK gemiddelde	97,9	99,2
In euro's	-14	-6

Kollumerland c.a. in % van DFK gemiddelde	97,9	97,0
In euro's	-14	-22

Ferwerderadiel in % van DFK gemiddelde	104,1	103,8
In euro's	28	29

Bron COELO-Atlas van de lokale lasten 2018

Ten opzichte van het jaar 2017 zijn de lasten voor een meerpersoons-huishouden in de gemeente Ferwerderadiel gestegen met 0,5% en voor een eenpersoonshuishouden met 0,6%.

Zie ook onderstaande tabel.

Woonlasten meerpersoonshuishoudens	2017	2018
Gemiddelde woningwaarde	150.000	153.000
Onroerende zaakbelastingen gebruiker		
Onroerende zaakbelastingen eigenaar	290,00	292,00
afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden	295,00	295,00
Lastenvermindering afvalstoffenheffing	-/-22,00	
Rioolheffing	232,00	189,96
Lastenvermindering rioolheffing	-/-22,00	
	-----	-----
Totaal	773,00	777,00
Stijging in %		0,5

Woonlasten éénpersoonshuishoudens	2017	2018
Gemiddelde woningwaarde	150.000	153.000
Onroerende zaakbelastingen gebruiker		
Onroerende zaakbelastingen eigenaar	290,00	292,00
afvalstoffenheffing éénpersoonshuishouden	222,00	222,00
Lastenvermindering afvalstoffenheffing	-/-22,00	
Rioolheffing	232,00	189,96
Lastenvermindering rioolheffing	-/-22,00	
	-----	-----
Totaal	700,00	703,96
Stijging in %		0,6

Hoe groot is het bedrag aan kwijtschelding?

De aanslagen onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing komen in principe voor kwijtschelding in aanmerking. Kwijtschelding wordt verleend op basis van de maximaal toegestane rijksnormen, zijnde 100% van de bijstandsnorm. Het totaalbedrag aan verleende kwijtscheldingen voor het jaar 2018 is geraamd op € 108.850. Het totaalbedrag verleend aan kwijtscheldingen bedraagt € 109.333.

Opgemerkt wordt dat voor de afhandeling van de kwijtscheldingsverzoeken de DDFK-gemeenten en Schiermonnikoog een samenwerkingsovereenkomst hadden gesloten met het Noordelijk Belastingkantoor (voorheen Hefpunt). Op grond van deze overeenkomst dienden kwijtscheldingsverzoeken te worden ingediend bij het Noordelijk Belastingkantoor en werden de kwijtscheldingsverzoeken door het Noordelijk Belastingkantoor afgehandeld.

Beëindiging samenwerking met Noordelijk belastingkantoor

De samenwerking met het Noordelijk belastingkantoor is met ingang van 1 januari 2019 beëindigd. Om deze reden beoordeelt de gemeente Noardeast-Fryslân met ingang van 1 januari 2019 zelf de verzoeken om kwijtschelding van de aanslagen gemeentelijke belastingen. Verzoeken om kwijtschelding van de waterschapslasten dienen nog wel bij het Noordelijke belastingkantoor te worden ingediend.

Hoe is het bezwaarproces tegen de WOZ-beschikkingen verlopen?

Sinds 1997 geldt een landelijke regeling voor de waardering van onroerende zaken, de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). De Wet WOZ schrijft voor dat gemeenten periodiek een nieuwe waarde vaststellen voor alle panden in de gemeente. Voorheen gold die WOZ-waarde voor een periode van vier jaren. Vanaf 2005 was dat twee jaar. Met ingang van 1 januari 2007 wordt de WOZ-waarde van de onroerende zaken jaarlijks vastgesteld. De verwachting is, dat door de jaarlijkse waardering de acceptatie van de WOZ-waarde bij de burger zal toenemen aangezien de waarde actueler is en daardoor meer aansluit bij de verwachtingen. Daarnaast zullen de schokken in de WOZ-waarden gedempt worden, hetgeen eveneens de acceptatie kan vergroten. Door frequenter de WOZ-waarde vast te stellen, nemen de mogelijkheden tot een breder maatschappelijk gebruik van de WOZ-waarden toe. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van het aantal ingediende bezwaarschriften in het jaar 2018 en de wijze van afhandeling daarvan.

Jaar	2018
<u>Beschikkingen</u>	
Woningen	4.697 *
Niet-woningen	838
* Incl. 2.011 huurderbeschikkingen (woning)	-----
Totaal objecten	4.491
<u>Bezwaren</u>	
Woningen	27
Niet-woningen	11

Totaal bezwaren	38
Bezwaren procentueel	0,85
Bezwaren gegrond	9
Bezwaren ongegrond	17
Ingetrokken	7
In behandeling	5

Mediation

De gemeente Ferwerderadiel biedt mediation aan. Belastingplichtigen worden hierbij in de gelegenheid gesteld, indien men het niet eens is met de WOZ-beschikking (waarde) of het aanslagbiljet telefonisch contact met de gemeente op te nemen. Hiermee wordt voorkomen dat onnodig bezwaarschriften worden ingediend. In 2018 zijn 40 verzoeken om mediation binnengekomen. 23 verzoeken zijn gehonoreerd en hebben geleid tot ambtshalve vermindering van de WOZ-waarde.

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen is een maatstaf voor de mate waarin een gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (hoeveel middelen zijn nodig om alle risico's op te kunnen vangen). Beide komen in deze paragraaf aan de orde zodat vervolgens een uitspraak kan worden gedaan over het weerstandsvermogen van de gemeente Ferwerderadiel.

De financiële positie en daarmee het weerstandsvermogen wordt toegelicht aan de hand van de financiële kengetallen die het BBV voorschrijft. Zij vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die raad en gedeputeerde staten in hun beoordeling van de financiële positie moeten betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel middelen beschikbaar zijn om eventuele risico's op te kunnen vangen. Het is een optelsom van alle elementen uit de gemeentefinanciën die daadwerkelijk kunnen worden ingezet om niet- begrote kosten te kunnen dekken.

De beschikbare weerstandscapaciteit kan volgens het BBV bestaan uit:

- de reserves (voor zover vrij besteedbaar);
- de stille reserves (voor zover binnen één jaar verkoopbaar en voor zover verkoop de continuïteit van de uitvoering niet aantast);
- de onbenutte belastingcapaciteit (tenzij wettelijk beperkingen zijn opgelegd of in het collegeprogramma anders is afgesproken);
- nog niet ingevulde begrotingsruimte / nieuwe beleidsgelden;
- de post onvoorzien.

Bij het bepalen van de beschikbare weerstandscapaciteit rekende de gemeente Ferwerderadiel alleen met de vrij besteedbare algemene reserve. Redenen zijn dat de overige mogelijke onderdelen niet goed objectief zijn te meten of niet worden onderscheiden. Stille reserves worden per definitie niet gemeten. Wat de onbenutte belastingcapaciteit is hangt mede af van wat politiek haalbaar is. De begroting bevat geen posten voor niet ingevulde begrotingsruimte / nieuwe beleidsgelden en onvoorzien.

Benodigde weerstandscapaciteit

Voor de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit tellen alleen risico's die nog niet op andere wijze zijn afgedekt. De kans is erg klein dat alle aanwezige risico's zich daadwerkelijk voor zullen doen, dit allemaal tegelijkertijd gebeurt en alle risico's dan ook nog eens tot het maximaal mogelijke nadeel leiden. Vandaar dat in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit rekening wordt gehouden met een waarschijnlijkheidsfactor. Om de voor de weerstandscapaciteit relevante risico's goed in beeld te hebben vindt er regelmatig een risico-inventarisatie plaats.

Omdat de gemeente Ferwerderadiel per 2019 gefuseerd is naar Noardeast-Fryslân, worden de relevante risico's van de nieuwe gemeente toegelicht. Daarbij is zoveel mogelijk een uitsplitsing gemaakt naar het aandeel van Ferwerderadiel in deze risico's.

	Noardeast-Fryslân				Aandeel Ferwerderadiel
Bedrijfsvoering					
Onderhoud en beheer	100.000	5%	Monitoring en beheersing	5.000	-
Tijdelijk personeel	pm	pm	Monitoring en beheersing	pm	pm
Zaaksysteem	pm	pm	Monitoring en beheersing	pm	pm
Algemene uitkering: onderuitputting	262.376	75%	Accepteren	196.782	37.800
Gewaarborgde geldleningen	11.114.297	6%	Accepteren	666.858	57.962
Gewaarborgde geldleningen met WSW achtervang	38.803.255	2%	Accepteren	776.065	138.813
Uitgezette leningen	5.270.675	2%	Monitoring en beheersing	105.414	3.737
Bezwaar en andere procedures	50.000	20%	Monitoring en beheersing	10.000	-
Uitbesteding van werken	100.000	5%	Monitoring en beheersing	5.000	-
Elfstedentocht	600.000	5%	Accepteren	30.000	-
Fiscale risico's	pm	pm	Monitoring en beheersing	pm	pm
BTW verruiming sportvrijstelling	pm	pm	Monitoring en beheersing	pm	pm
Verbonden partijen					
Risico's verbonden partijen	7.513.000	5%	Monitoring en beheersing	375.650	77.600
Grondzaken					
Archeologie	300.000	10%	Accepteren	30.000	-
Milieusaneringen	500.000	20%	Accepteren	100.000	-
Munitiestortplaats	5.000.000	5%	Accepteren	250.000	-
Kapitaalgoederen					
Onderhoud kapitaalgoederen	50.000	20%	Monitoren	10.000	10.000
Afstoten schoolgebouw	200.000	90%	Monitoring en beheersing	180.000	-
Riool	250.000	10%	Monitoring en beheersing	25.000	-
Onderwijshuisvesting	100.000	80%	Monitoren	80.000	-
Wegbeheer	50.000	75%	Monitoren	37.500	-
Klimaatverandering	267.500	7%	Accepteren	18.725	-
Plantenziekten	110.000	80%	Monitoren	88.000	-
Projecten					
Programma Sud Ie en Wetterfront	250.000	5%	Monitoring en beheersing	12.500	-
Sociaal					
WMO	3.200.000	50%	Monitoring en beheersing	1.600.000	250.000
Jeugdwet	2.700.000	50%	Monitoring en beheersing	1.350.000	150.000
BUIG	500.000	20%	Monitoring en beheersing	100.000	20.000
Overig					
MFC Burdaard	1.265.000	15%	Monitoring en beheersing	189.750	189.750
Overige niet geïdentificeerde risico's		10%		624.224	93.566
				6.866.468	1.029.228

Op basis van deze risicotabel bedraagt het aandeel van Ferwerderadiel in de benodigde weerstandscapaciteit van Noardeast-Fryslân ruim €1 miljoen. Dit betreft de benodigde omvang van de weerstandscapaciteit. De voor Ferwerderadiel relevante risico's uit de risicotabel worden hierna toegelicht.

Bedrijfsvoering

Tijdelijk personeel

De organisatie van de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân zal zich de komende tijd vormen. Bij het uitvoeren van de taken van de nieuwe gemeente zal naar verwachting, evenals de afgelopen periode, een substantieel beroep gedaan moeten worden op tijdelijk personeel. Een risico hierbij is dat er onvoldoende budget is voor de inhuur van tijdelijk personeel. Als er tijdelijke medewerkers in dienst worden genomen past dat veelal binnen de bestaande formatiebudgetten maar dat lukt zeker niet als er moet worden ingehuurd bij detacheringbureaus wanneer er hoger gekwalificeerde of gespecialiseerde krachten nodig zijn. Binnen de GR DDFK-gemeenten konden de kosten van ingehuurd personeel grotendeels worden opgevangen binnen de personele begroting (en

een deel binnen uitvoeringsbudgetten van de gemeenten). Dit was mogelijk doordat de GR het principe 'wat mag de organisatie maximaal kosten' hanteerde. Dit betekent dat er gebudgetteerd werd op basis van de maximale loonkosten per functie. Deze budgettaire 'speelruimte' is echter met ingang van 2019 volledig ingezet voor de effecten van de "Organisatie- en formatie-evaluatie" d.w.z. voor het herstellen van structurele weeffouten, herwaarderingen, de effecten van de 'besturings-en organisatiefilosofie' (BOF) en het inzetten van tijdelijke formatie (niet op basis van inhuurtarieven berekend). Dit betekent dat het risico op personele budgetoverschrijdingen als gevolg van inhuur voor de nieuwe gemeente aanmerkelijk hoger is dan in de afgelopen periode voor de GR.

De omvang van het risico laat zich moeilijk inschatten aangezien van tevoren veelal niet duidelijk is of er voor het invullen van een vacature moet worden ingehuurd. De beheersingsmaatregelen die de organisatie neemt om dit risico zoveel mogelijk te beperken zijn gericht op integrale budgetsturing. Hier wordt door middel van o.a. managementrapportages en tussentijdse bestuursrapportages invulling aan gegeven.

Zaaksysteem

Na een periode van onzekerheid over de situatie rondom het Platform Digitaal Werken (PDW) is besloten om tijdelijk over te gaan op het systeem PlanPlus en intussen de voorbereidingen te treffen om vervolgens over te gaan op een geheel nieuw integraal zaaksysteem. Het behoeft geen verdere uitleg dat deze ontwikkelingen een aanzienlijke impact hebben op de organisatie. De risico's die in dit kader herkend worden hebben betrekking op het dagelijks werk aangezien de benodigde informatie niet direct toegankelijk is.

Algemene uitkering, onderuitputting 2018

Met onderuitputting bedoelen we hier dat de rijksoverheid minder heeft uitgegeven dan geraamd. De verwachting is dat het Rijk over 2018 minder heeft uit gegeven dan geraamd, wat zich zou vertalen in een lager accres in de algemene uitkering van gemeenten. De Najaarsnota 2018, welke de stand van Rijksuitgaven geeft per 1 oktober, was hiervan de voorbode. De Najaarsnota is echter niet vertaald in de decembercirculaire van het gemeentefonds, omdat de decembercirculaire geen officieel bijstelmoment is voor het accres. Daarmee is de verwachte onderuitputting niet verwerkt in de algemene uitkering over 2018.

Gewaarborgde geldleningen met directe borgstelling

Voor de gewaarborgde geldleningen met directe borgstelling staat de gemeente 100% borg. De genoemde leningen met hypotheekgarantie zijn de "oude" zogenaamde hypotheekleningen met gemeentegaranties, welke afgeven zijn t/m 1994 en nog doorlopen t/m 2024. De directe borgstellingen aan de woningstichting NW Friesland proberen we in 2019 onder de Borgstellingen met WSW achtervang te krijgen, zodat het directe risico niet meer aanwezig is. Het risico op de directe borgstelling aan de Campus in Kollum zal vanaf 2020 jaarlijks afnemen omdat hier een 40 jarige annuïtaire geldlening tegenover staat. De overige directe borgstellingen kennen ook het systeem van aflossing waardoor deze risico's jaarlijks zullen afnemen. De totale omvang van deze leningen is €10,5 miljoen en het geschatte risico is 6%.

Gewaarborgde geldleningen met WSW achtervang

Naast de gewaarborgde geldleningen zijn er geldleningen met een WSW achtervang. Dit zijn leningen waarbij het waarborgfonds sociale woningbouw (WSW) de betalingsverplichtingen voor een lening over neemt wanneer de corporatie de rente en aflossing op een door de WSW geborgde lening niet meer kan betalen. Alleen als de WSW deze betalingsverplichting niet uit de overige buffers in de zekerheidsstructuur kan voldoen, moeten Rijk en gemeenten bijspringen. Op grond van hun rol als achtervanger moeten zij in dat geval renteloze leningen aan WSW verstrekken. Het Rijk verstrekt 50% aan renteloze lening. De zogenaamde "Schade gemeenten" verstrekken samen een kwart (25%) van de renteloze leningen en daarnaast verstrekken alle gemeenten die achtervanger zijn van de WSW (met inbegrip van de schadegemeenten) samen het resterende kwart (25%) van de renteloze leningen. Het genoemde risico van 50% bestaat dus maximaal uit de rentelasten van een in het kader van schade aangetrokken lening. De totale omvang van deze leningen is €38,8 miljoen en het geschatte risico is 2%.

Uitgezette leningen

De doorgeleende, dan wel uitgezette leningen leveren een gering risico op dat ze niet geheel terugbetaald kunnen worden. De gehele portefeuille bedraagt €5,3 miljoen, waarbij het geschatte risico van niet terugbetalen 2% bedraagt.

Fiscale risico's

Er is sprake van een aantal fiscale risico's en kansen binnen de gemeente. Er spelen een aantal landelijke

discussies over fiscale vraagstukken voor de vennootschapsbelasting en de btw. Hieraan is vanwege de hoge mate van onzekerheid geen bedrag opgenomen in de risicoparaagraaf.

Verruiming btw-sportvrijstelling

Met ingang van 1 januari 2019 wordt de btw-sportvrijstelling verruimd. Daarmee wordt het gelegenheid geven tot sportbeoefening vrijgesteld van de heffing van btw en vervalt derhalve het recht op aftrek van voorbelasting. Dit betekent dat bijbehorende btw op kosten in het kader van gelegenheid geven tot sportbeoefening kostprijsverhogend zal worden. Dit kan bijvoorbeeld gaan om investeringen in sportaccommodaties en exploitatie van sportaccommodaties (afhankelijk van hoe de huidige situatie is vormgegeven). Gemeenten zullen gecompenseerd worden via de compensatieregeling Sport door een aanvraag in te dienen voor een specifieke uitkering. Op 20 juli 2018 is deze ministeriële regeling genaamd 'Regeling specifieke uitkering stimulering sport' gepubliceerd. Deze regeling heeft enkel betrekking op het btw nadeel voor gemeenten (er is namelijk een aparte regeling voor het btw nadeel voor verenigingen en stichtingen). De regeling voor gemeenten geldt voor vijf jaar en vervalt met ingang van 1 januari 2024. De specifieke uitkering bedraagt ten hoogste 17,5% (ten opzichte van 21% btw op de kosten) van het begrote bedrag voor de activiteiten van de aanvraag. Het uitkeringsplafond bedraagt landelijk € 152 miljoen voor het jaar 2019. Indien het totale voor uitkering geclaimde bedrag landelijk hoger is dan deze € 152 miljoen, dan zal de verdeling naar rato van de aangevraagde bedragen plaatsvinden. Dit betekent dat het percentage van 17,5% lager zal uitvallen indien het uitkeringsplafond bereikt wordt. Aangezien de regeling het btw-nadeel niet volledig compenseert zal er een (éénmalig) financieel nadeel ontstaan voor de gemeente Noardeast-Fryslân in 2019. De verruiming van de sportvrijstelling heeft tevens een nadelig effect op het algemene mengpercentage van de gemeente. De wijziging zorgt namelijk voor een stijging van het kostprijsverhogende deel van het algemene mengpercentage op de bedrijfsvoeringkosten. Dit effect zal ook meegenomen worden in de aanvragen voor de specifieke uitkering. In de jaren na 2019 zullen de budgetten structureel aangepast moeten worden. Beoogd wordt om in dit najaar de financiële consequenties in beeld te brengen. Zodra daar mee over is bekend zal dit worden gemeld via de tussentijdse rapportage.

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente zowel bestuurlijk als financieel een belang heeft. Aan verbonden partijen zijn meer dan de gebruikelijke financiële risico's verbonden indien sprake is van een minder grote grip op de bedrijfsvoering dan het geval is bij de eigen gemeentelijke organisatie. Verder is de juridische vorm van de verbonden partij van belang. Gaat het om een NV waarvan de gemeente aandeelhouder is dan is de gemeente niet aansprakelijk voor financiële tekorten van die NV. Is er sprake van een Gemeenschappelijke Regeling (GR) dan is dat wel het geval. Hieruit volgt dat van materiële risico's voor onze gemeente sprake is ten aanzien van de Gemeenschappelijke Regelingen NEF, Veiligheidsregio, FUMO en Welstandszorg Hus en Hiem. Onze gemeente kent een totaal budget in verband met deze verbonden partijen van circa € 7,5 miljoen. In de risicotabel is rekening een kans van 5% dat de bijdrage niet toereikend is.

Kapitaalgoederen

Uitvoering van projecten, kapitaalwerken en onderhoudswerken

Nog steeds is er sprake van een concurrentiestrijd op de infrastructurele markt. Een risico voor de opdrachtgever (gemeente) is de mogelijkheid van een faillissement van de aannemer tijdens de uitvoering. Dit risico kan worden beperkt door vooraf de kredietwaardigheid van de inschrijver te toetsen. Steeds vaker wordt er ingeschreven volgens het beste prijs-kwaliteitsverhouding principe. Bij dit principe wordt niet alleen gekeken naar de laagste prijs, maar ook naar de kwaliteit. Bij de uitvoering van de werken zal de toezichthoudende partij alert moeten zijn op een correcte uitvoering en afrekening. Elk contract wordt door meerdere deskundige medewerkers binnen de organisatie op onvolkomenheden getoetst en zo nodig wordt advies ingewonnen bij externe deskundigen. Vooral voor complexe c.q. risicovolle projecten wordt externe deskundigheid meegenomen in het bouwproces. Er kan financiële schade ontstaan, de grootte hiervan is afhankelijk van het soort werk, de grootte van het werk en in welke fase het werk zich bevindt. Bij de uitvoering van projecten hebben zich tot dusverre geen problemen voorgedaan met de solvabiliteit van de uitvoerende partijen. Ook niet ten aanzien van claims van fouten en/of onvolkomenheden in de bestekken c.q. overeenkomsten. Geschatte impact € 50.000 met een kans van 10%.

Open einde regelingen

Wmo en Jeugd

De voorzieningen Wmo en Jeugd moeten worden geleverd, ook als het budget voor het betreffende jaar niet toereikend is. Voor de open einde regelingen die zijn opgenomen in de risicotabel is uitgegaan van een mogelijke overschrijding van de budgetten met een omvang van 10% die ten laste komt van de gemeente. Door de invoering van het abonnementstarief Wmo is mogelijk sprake van een aanzuigende werking, waardoor de kosten verder op kunnen lopen dan voorzien. Dit wordt door het rijk gemonitord.

BUIG

Personen die recht hebben op een uitkering voor inkomensvoorzieningen dienen deze te ontvangen, ongeacht of het budget toereikend is. Aangezien er een verwacht tekort op de BUIG is en de gemeente zelf garant moet staan voor het eigen risicoaandeel is dit tekort verwerkt in de begroting 2019-2022 en is deze post niet meer opgenomen als risico. Noardeast-Fryslân zal meer dan 40.000 inwoners tellen en zal daarom voor de BUIG volledig objectief verdeeld worden. De drempel voor de vangnetuitkering is van 5 naar 7,5% gestegen, hierdoor is het eigen risico toegenomen.

Overig

MFC Burdaard

Mocht de stichting ondanks de goede prognoses toch failliet gaan, dan zal de hypotheekverstrekker haar uitgeleende geld terug willen ontvangen. Mocht de stichting dit niet zelf kunnen ophoesten, dan zal de hypotheekverstrekker aanspraak maken op de gemeentelijke garantie. Echter, recentelijk heeft een taxatie van het pand door een erkende bedrijfsmakelaar uitgewezen dat de waarde van het pand op € 1.650.000 wordt getaxeerd, en in het geval van executie op € 1.200.000. Op basis van deze taxatie loopt de gemeente weinig risico, aangezien in het geval van faillissement de schuld (max. € 1.265.000, waarbij jaarlijks conform de prognose ruim € 40.000 afgelost wordt) aan de hypotheekverstrekker (zo goed als) wordt voldaan door (executie)verkoop van het onderpand.

Stelpost niet benoemde risico's

In deze paragraaf willen we zo volledig mogelijk zijn waar het gaat om het beschrijven van de risico's. We kunnen echter risico's over het hoofd hebben gezien en stellen voor daar een buffer voor aan te houden van 10% van de totale omvang van de noodzakelijke weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft weer in hoeverre de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de geïnventariseerde risico's (= benodigde weerstandscapaciteit) te kunnen afdekken, oftewel de mate waarin de gemeente Ferwerderadiel in staat is om de nadelige gevolgen van risico's op te vangen.

Weerstandsvermogen =
$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Er bestaan geen wettelijke normen voor de hoogte van het benodigde weerstandsvermogen. Gemeente Dantumadiel hanteert onderstaande waarderingstabel en heeft ervoor gekozen te volstaan met een 'voldoende' weerstandsvermogen.

Ratiowaarde	Waardering
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
< 0,8	Onvoldoende

Uitgaande van deze waarderingstabel betekent dit voor de gemeente Ferwerderadiel bij een weerstandscapaciteit per 31 december 2018 van €0,6 miljoen een ratiowaarde van 0,6 wat dus een weerstandsvermogen op onvoldoende niveau is en vanwege de negatieve structurele exploitatieruimte zou de vermogenspositie verder onder druk komen te staan.

Risico's die de normale bedrijfsvoering overstijgen

Het betreft risico's die samenhangen met de kleine kans dat zich calamiteiten kunnen voordoen als bodemverzakkingen, natuurrampen, frauduleuze handelingen (van ambtenaren en/of bestuurders) etc. De belangrijkste kenmerken van deze categorie risico's zijn de onvoorspelbaarheid en de onmeetbaarheid. De onvoorspelbaarheid heeft dan betrekking op de vraag of het zich ooit zal voordoen en waar het zich zal voordoen. De onmeetbaarheid betreft het niet vooraf kunnen voorzien van de omvang van de schade die een dergelijke calamiteit met zich mee zal brengen en de eventuele aanwezigheid van nog overige risicodragers. Het is vrijwel ondoenlijk om risico's die de normale bedrijfsvoering overstijgen financieel te overzien c.q. af te dekken. Indien dergelijke risico's zich zouden voordoen, zullen noodzakelijkerwijs eenmalige middelen moeten worden vrijgemaakt.

Stille reserves

Het bestaan van verschillen tussen de waarde van activa in de boeken en de werkelijke waarde ervan leidt tot het bestaan van stille reserves.

Deze stille reserves kunnen bijvoorbeeld optreden indien onze deelnemingen (aandelen en effecten) een hogere waarde hebben dan waarvoor zij op de balans staan. Dat is mogelijk doordat de deelnemingen conform bepalingen van de BBV op de balans worden gewaardeerd tegen hun aankoopwaarde, terwijl de werkelijke waarde hoger kan zijn. De stille reserves zijn opgenomen als pro memorie post, omdat de waarde van de deelnemingen moeilijk te bepalen valt. Zij kennen geen beursnotering. De gemeente Dantumadiel heeft onder andere aandelen in Fryslân Miljeu en in de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Van de laatste aandelen is de intrinsieke waarde hoger dan de boekwaarde. Het betreft echter aandelen die beperkt verhandelbaar zijn, de aandelen BNG mogen namelijk niet verkocht worden aan private partijen.

Een andere oorzaak voor stille reserves kunnen gronden zijn die voor een boekwaarde op de balans staan die lager is dan hun marktwaarde. Feitelijk is dat bij onze gemeente het geval voor een redelijk aantal gronden, wegen, plantsoenen en gebouwen. De gemeente is eigenaar van diverse gebouwen en voorzieningen die veelal verhuurd zijn of in gebruik zijn gegeven en die voor € 0,00 op de balans gewaardeerd zijn. In het vrije economische verkeer vertegenwoordigen deze uiteraard wel een waarde, maar kennen ook een onderhoudsverplichting.

Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van gemeenten. Om dit te bereiken is de BBV op dit onderdeel aangepast en wordt deze paragraaf uitgebreid met de volgende kengetallen voor :

- Netto schuldquote;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

Deze kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente. Per kengetal worden drie momenten vergeleken, namelijk:

Rekening T-1	Jaarrekening 2017
Begroting T	Begroting 2018
Rekening T	Jaarrekening 2018

Netto schuldquote / Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote laat de verhouding zien tussen de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen van de gemeente en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- en exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Netto schuldquote (excl. doorgeleende gelden)	30%	57%	37%
Netto schuldquote	35%	51%	38%

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio (= Eigen Vermogen / Totaal Vermogen) geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe weerbaarder de gemeente is.

	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Solvabiliteit	18%	22%	14%

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten uit de exploitatie. Omwille van de vergelijkbaarheid van jaar op jaar is voor alle jaren uitgegaan van grond waarden exclusief niet in exploitatie genomen gronden (zoals vanaf de jaarrekening 2016 voorgeschreven door het BBV).

	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Grondexploitatie	1%	0%	0%

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar het saldo van de structurele baten en structurele lasten en dit saldo wordt afgezet tegen de totale baten.

	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Structurele exploitatieruimte	-1%	-3%	-3%

Belastingcapaciteit

De onroerende zaakbelasting is voor de gemeente de belangrijkste eigen belastinginkomst. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen door een belastingverhoging dan wel daarmee ruimte kan worden gemaakt voor nieuw beleid. De mate waarin belastingverhoging mogelijk is wordt afgemeten aan de mate waarin de belastingtarieven van de gemeente lager zijn dan het landelijk gemiddelde. Uitgaande van het OZB bedrag per woning die volgt uit de tariefvoorstellen bij deze begroting bedraagt de ratio:

	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Belastingcapaciteit	107%	107%	107%

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Kapitaalgoederen zijn investeringen waarvan het nut zich over een reeks van jaren uitstrekt. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt het beleidskader over het onderhoud van kapitaalgoederen zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen gegeven. Onderhoud is ook nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen. Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de exploitatielasten gemoeid. Een goed overzicht is daarom van belang voor een goed inzicht in de financiële positie.

Het beleid van de gemeente Ferwerderadiel voor het onderhoud van kapitaalgoederen is opgenomen in de volgende plannen (tussen haakjes de datum van vaststelling door de gemeenteraad):

- Beheerplan wegen 2014 - 2018 (19-06-2014)
- Verbreed gemeentelijk rioleringsplan vGRP 2013-2017 (20-12-2012)
- Beleidsnota openbare verlichting 2009 – 2018 (17-09-2009)
- Capaciteitsberekening groenonderhoud 2015 – 2019 (27-08-2015)
- Beleidsnota onderhoud gemeentelijke gebouwen 2015 – 2024 (27-08-2015)

Voor de realisatie van deze genoemde plannen zijn jaarlijks middelen opgenomen binnen de begroting.

Quick Scan

In het eerste kwartaal van 2017 is er een Quick Scan uitgevoerd bij de kapitaalgoederen.

Het doel hiervan was ten eerste om te onderzoeken of de budgetten die in de begroting staan, voldoende toereikend zijn om al het areaal op het gewenste kwaliteitsniveau te kunnen onderhouden. Ten tweede was het doel om te onderzoeken wat het huidige kwaliteitsniveau is. Deze Quick scan was tevens bedoeld om een vergelijk te kunnen maken tussen de DFK gemeentes. Om dit vergelijk te kunnen maken zijn de beleidskeuzes, die in de afgelopen jaren door de raden zijn gemaakt, niet meegenomen in deze Quick scan.

De conclusie van deze Quick Scan was dat de kwaliteit onder het niveau B (Basis) zit en dat er niet voldoende middelen in de begroting staan om de kapitaalgoederen op het niveau B te kunnen onderhouden. De gemeente Ferwerderadiel heeft voldoende structurele middelen in de begroting om de kapitaalgoederen op het niveau C te onderhouden. Echter, er is nog voor 2,6 miljoen aan achterstallig onderhoud. Dit achterstallig onderhoud zit met name bij wegen in het buitengebied waar een geringe bevolkingsdichtheid is, een geringe verkeersintensiteit, en een toenemend gewicht (aslast) van het landbouwverkeer.

Er is in de begroting van Ferwerderadiel geen ruimte om het achterstallig onderhoud in 1 jaar weg te werken. De enige oplossing is om het achterstallig onderhoud over meerdere jaren uit te smeren. In technische zin is dit suboptimaal. Er bestaat namelijk kans dat het achterstallig onderhoud, door het uit te smeren over meerdere jaren, verder zal groeien. In de praktijk zal de prioriteit worden bepaald door de staat van de wegen. De aller slechtste als eerste. Het voorstel is om het achterstallig onderhoud in 4 jaar weg te werken waarbij het meest urgente achterstallig onderhoud in het eerste jaar aangepakt zal worden. Dit betekent een bedrag van 650.000 per jaar boven op het reguliere budget. Daarnaast een extra budget van 25.000 per jaar mee te nemen voor het repareren van gaten bij wegen die uitgesteld worden.

Beleidskader kapitaalgoederen: op onderdelen niveau B

Bij de perspectiefnota is voorgesteld om de kapitaalgoederen op het niveau C (laag) te onderhouden met uitzondering van: sportvelden, begraafplaatsen, winkelgebieden, recreatieve gebieden, onkruidbestrijding en beweegbare bruggen. Deze kapitaalgoederen worden op het niveau B (basis) onderhouden. Deze kwaliteitsniveaus zijn ook vastgesteld bij gemeente Dongeradeel en de gemeente Kollumerland ca.

	Dorpen	Wijken	Buitengebied	Winkelgebied	Bedrijventerreinen	Toeristische locaties	Parken	Sportvelden	Begraafplaatsen	Onkruidbestrijding	Beweegbare bruggen
DFK gemeenten	C	C	C	B	C	B	C	B	B	B	B

Met de Quick scan is er een reëel beeld gekregen van de hoeveelheid areaal, de kwaliteit van de kapitaalgoederen, het achterstallig onderhoud en de beschikbare budgetten zoals die nu in de begrotingen zijn opgenomen bij de verschillende gemeentes. Niet alle objecten zijn geïnspecteerd. Omwille van de beschikbare tijd zijn er steekproeven uitgevoerd waar de verwachting was dat hiermee een representatief kwaliteitsbeeld werd verkregen of is er een visuele inspecties uitgevoerd in plaats van een gedetailleerde inspectie. Voor het vervolg van het op orde brengen van de kapitaalgoederen zal bij een aantal objecten aanvullende inspecties uitgevoerd moeten worden. Vervolgens zullen de vastgestelde kwaliteitsniveaus uitgewerkt worden in beheer en uitvoeringsplannen.

De gemeente heeft de volgende hoeveelheden kapitaalgoederen in beheer:

	Gebouwen	Groen	Bomen	Speeltoestellen	Verharding	Kunstwerken	Lichtmasten
Ferwerderadiel	7	1.516.884	6.246	94	893.922	83	1.358

Beeldkwaliteit

Vier maal per jaar wordt er een beeldkwaliteitschouw uitgevoerd volgens de CROW publicatie 223. Bij deze schouwronde worden er op willekeurig gekozen plaatsen geïnspecteerd waarbij wordt gekeken naar wat de beeldkwaliteit is ten opzicht van de vastgestelde kwaliteit. Naast beeldkwaliteit worden er ook technische inspecties uitgevoerd.

Hieronder de resultaten van de beeldkwaliteitschouw:

mrt-18		Ferwerderadiel	
dagelijks onderhoud		voldoet niet aan kwaliteitniveau B/C	
technisch onderhoud		voldoet niet aan kwaliteitniveau B/C	
jun-18			
dagelijks onderhoud		voldoet niet aan kwaliteitniveau B/C	
technisch onderhoud		voldoet niet aan kwaliteitniveau B/C	
sep-18			
dagelijks onderhoud		voldoet voor een deel aan kwaliteitniveau B/C	
		aandacht voor gras en verhardingen	
technisch onderhoud		voldoet niet aan kwaliteitniveau B/C	
nov-18			
dagelijks onderhoud		voldoet niet aan kwaliteitniveau B/C	
		aandacht voor alle onderdelen	
technisch onderhoud		voldoet niet aan kwaliteitniveau B/C	

Uit deze kwaliteitschouw blijkt dat we op een aantal aspecten boven het niveau zitten (bijvoorbeeld zwerfafval en veegvuil) en op een aantal aspecten ruim er onder (bijvoorbeeld onkruid tussen beplanting). De eigen buitendienst voert een groot deel van de werkzaamheden uit die invloed hebben op de beeldkwaliteit. In 2018 is er een inhaalslag gemaakt met het planmatig groot snoei- en onderhoud bij bosplantsoenen en heesters. In 2019 zal met de buitendienst verder worden gekeken hoe uitvoeringsprocessen beter afgestemd kunnen worden op het vastgestelde integrale kwaliteitsbeeld.

Wegen

De gemeente heeft als wegbeheerder de verplichting haar wegen verantwoord te beheren en te onderhouden. Zij is volgens het Burgerlijk Wetboek wettelijk aansprakelijk voor schade die te wijten is aan of veroorzaakt wordt door gebreken aan de verharding.

Riolering

Het beleid en de ontwikkelingen op het gebied van riolering c.a. ligt vast in Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). In Ferwerderadiel is dit plan in 2012 vastgesteld. In 2019 zal er een nieuw vGRP worden vastgesteld.

Wettelijke kaders voor het GRP worden gevormd door de Wet Milieubeheer en de Waterwet. De Gemeentewet doet (o.a.) uitspraken over de rioolheffing. In de Wet Milieubeheer is geregeld dat de gemeenteraad een GRP telkens voor een daarbij vast te stellen periode vaststelt. Het is een beleidsmatig en financieel document over de gemeentelijke watertaken en een hulpmiddel om goede beleidsafwegingen te maken op het terrein van de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater in relatie tot de bescherming van de bodem- en waterkwaliteit. De zorg voor water en riolering is een voortdurend proces dat door ontwikkelingen in de tijd moet worden aangepast. Volgens de huidige wetgeving, vastgelegd in de Waterwet en de wet Milieubeheer, is er voor de gemeente sprake van drie zorgplichten:

- de zorgplicht voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater;
- de zorgplicht voor het afvloeiende hemelwater;
- de zorgplicht ter voorkoming van structureel nadelige gevolgen van het grondwater.

Uitvoering van de maatregelen uit het vGRP zorgt ervoor dat de inzameling en het transport van afvalwater effectief blijft verlopen. Hiermee wordt voorkomen dat er schade aan het milieu ontstaat en er overlast voor de bewoners is en dat de volksgezondheid wordt gewaarborgd. Verder wordt ervoor gezorgd dat hemelwater, voor zover particulieren dat niet zelf kunnen, goed wordt ingezameld en verwerkt en dat inwoners weten waar ze met grondwater vragen terecht kunnen.

De GRP's van de DDFK-gemeenten hebben nagenoeg dezelfde periode waarin er een nieuw GRP moet worden opgesteld.

Onderhoudsniveau

De gemeente is verantwoordelijk voor het operationele beheer en onderhoud van het gemeentelijke rioolstelsel tot en met de erfscheidingsput bij particulieren of bedrijfsterreinen inclusief de gemeentelijke straatkolken. Op onderstaande werkzaamheden wordt planmatig invulling gegeven op een wijze die aansluit bij de gemeentelijke ambitie.

	<i>Frequentie</i>
• Straatvegen	6 veegbeurten per jaar
• Reinigen kolken	jaarlijks
• Onderhoud (druk)rioolgemalen	jaarlijks
• Reinigen riolen	circa eens per 5 jaar
• Inspectie riolen	circa eens per 12,5 jaar
• Reinigen drainagesysteem	geen beleid
• Reinigen overstorten	na overstorting (indien nodig)

Reparaties

Reparatiewerkzaamheden onderscheiden zich van periodiek onderhoud door het projectmatige karakter van de werkzaamheden. Reparaties zijn te beschouwen als correctief onderhoud. Dit onderhoud volgt op meldingen van burgers of wordt geïnitieerd vanuit de eigen waarneming van de gemeente, maar is niet vooraf te plannen. Veelal vallen deze werkzaamheden onder het gemeentelijk budget "plaatselijk herstelwerk".

Openbare verlichting

De gemeente heeft als wegbeheerder de verplichting haar openbare verlichting verantwoord te beheren en te onderhouden.

Beleidsnota

In 2009 hebben wij als gemeente het initiatief genomen tot het vastleggen van het gemeentelijk beleid met betrekking tot de (openbare) straatverlichting. Straatverlichting heeft namelijk een niet meer weg te denken invloed op onze samenleving. Zij draagt bij aan onze veiligheid en zorgt ervoor dat onze leefomgeving ook na het invallen van de duisternis een plezierig en leefbaar karakter. Naast de reguliere werkzaamheden zal de aandacht vooral gericht zijn op het waar mogelijk verder verduurzamen van de straatverlichting.

Onderhoudsniveau

De inwerking van wind, water en schadelijke stoffen zoals hondenurine, is bepalend voor de levensduur van de lichtmasten. Vervanging vindt in principe plaats rond het moment van het verstrijken van de levensduur. Het onderhoud van de verlichtingsarmaturen richt zich op een het in een zo schoon mogelijke staat houden van de lichtkap. Het hiertoe reinigen van de lichtkap wordt uitgevoerd op het moment dat de lamp wordt vervangen.

Groen en speelvoorzieningen

Het dagelijks onderhoud van het openbaar groen (incl. begraafplaatsen en sportvelden) wordt volgens onderhoudsschema's op vastgestelde onderhoudsniveau 's onderhouden. Het onderhoudsniveau wordt geborgd middels een doorlopende kwaliteitsschouw van de openbare ruimte waardoor, waar nodig, tijdig kan worden bijgestuurd. Het groot onderhoud en de vervangingen worden uitgevoerd naar aanleiding van jaarlijkse inspecties en meerjaren onderhoudsplannen. Om de veiligheid van de bomen in de openbare ruimte te borgen worden deze middels VTA methodiek geïnspecteerd. De speeltoestellen worden vier maal per jaar geïnspecteerd. Hiermee wordt voldaan aan het wettelijk kader aangaande de veiligheid en naar aanleiding van deze inspecties wordt tevens onderhoud uitgevoerd en worden speeltoestellen en veiligheidsondergronden vervangen.

Gebouwen

Wij kunnen drie soorten onderhoud onderscheiden:

- het dagelijks onderhoud dat tot doel heeft om het gebouw en de installaties in een toestand te houden die voor de dagelijkse functieervulling noodzakelijk is. In de exploitatiebegroting wordt hier elk jaar een post voor opgenomen;
- het periodiek onderhoud waarbij in de regel geen vernieuwing plaatsvindt, zoals b.v. binnen schilderwerk. Dit betreft terugkerend onderhoud met een zekere cyclus;
- het groot onderhoud, waarbij veelal onderdelen van het gebouw of de installaties moeten worden vervangen (zoals vernieuwing van het dak of vervanging van de Cv-installatie).

Voor de kosten van het periodiek onderhoud is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld (laatstelijk voor de jaren 2015 t/m 2024). Uiteraard moet regelmatig herijking plaatsvinden. Uitgangspunt voor ons is dat ook op lange termijn de gemeentelijke gebouwen op een adequate manier zullen moeten worden onderhouden.

Schoolgebouwen

Het rijk stelt via het gemeentefonds middelen beschikbaar voor onderwijshuisvesting. De verantwoordelijkheid voor het buitenonderhoud en de aanpassing aan de schoolgebouwen is per 1 januari 2015 van de gemeente overgeheveld naar het schoolbestuur. Met ingang van 2015 worden de middelen met betrekking tot het onderhoud van schoolgebouwen (buitenkant) daarom ook rechtstreeks uitgekeerd aan de scholen in plaats van aan de gemeenten (als onderdeel van de uitkering in het gemeentefonds).

Er is voor gekozen om de overheveling plaats te laten vinden in de staat van onderhoud waarin de schoolgebouwen zich bevinden bij de invoering van de wet. Er wordt vanuit gegaan dat er geen sprake is van achterstallig onderhoud, omdat schoolbesturen jaarlijks in de gelegenheid waren om aanvragen voor noodzakelijk onderhoud in te dienen bij de gemeente. In 2013 is een aanvraag toegekend voor vervanging van kozijnen en deuren, inclusief het aanbrengen van dubbele beglazing en nog wat kleinere onderhoudsposten. Dit onderhoud is echter nog niet uitgevoerd, vanwege het overleg over het vormen van een samenwerkingsschool. Mocht deze school er niet komen, dan zal het onderhoud nog wel door de gemeente moeten worden bekostigd als zijnde achterstallig onderhoud.

De gemeente is vanaf 1 januari 2015 alleen nog verantwoordelijk voor nieuwbouw, uitbreiding, medegebruik (verhuur), constructiefouten (o.a. asbest), herstel in geval van bijzondere omstandigheden. De wijziging van de wet heeft niet geleid tot concretisering omtrent algehele aanpassing of renovatie. Gemeente en schoolbesturen moeten in overleg tot afspraken komen.

Hoe worden de financiële consequenties in de begroting vertaald?

Voor Ferwerderadiel zijn de financiële effecten van de Quick Scan op basis van de perspectiefnota als volgt verwerkt in de begroting:

x € 1.000	I/S	Ferwerderadiel		
		2018	2019	2020
Effecten Quick Scan kapitaalgoederen beheer				
Structureel onderhoudsbudget (alles op niveau C, beleidskeuzes geëlimineerd)	S	0	0	7
Achterstallig onderhoud (gefaseerd in 4 jaar, wel reserveren in 2018 volgens uitgangspunten)	I	-2.566	-96	0
Kapitaallasten investeringen	S	-17	-35	-39
Meerkosten om naar niveau B te gaan op: begraafplaatsen, sportvelden, Winkelgebieden / Binnenstad, Beweegbare bruggen, Onkruidbestrijding, Recreatieve plaatsen.	S	-40	-40	-40
Aanhouden van een reserve voor kapitaalgoederen voor tegenvallers omdat op basis van Quick Scan is berekend.	I	-63	0	0

Paragraaf financiering

Inleiding

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) worden in de begroting in afzonderlijke paragrafen beleidsrichtlijnen vastgelegd over relevante beheersmatige aspecten. In de beheersverordening naar artikel 212 van de Gemeentewet geeft de raad het kader aan.

Algemeen

In het Treasurystatuut gemeente Ferwerderadiel, staan de uitgangspunten en doelstellingen voor het treasurybeleid vermeld. De geplande uitvoering van het treasurybeleid is weergegeven in de paragraaf financiering.

Hoe ontwikkelt de rente zich?

Een belangrijke factor bij het uitvoeren van het treasurybeleid is het verwachte verloop van de rente. Onze rentevisie wordt aan de hand van een aantal financiële instellingen opgesteld. In het jaar 2018 zijn zowel de langlopende als de kortlopende rentes nagenoeg gelijk gebleven.

De Refirente of de herfinancieringsrente (de rente die banken aan de ECB moeten betalen wanneer zij geld bij de ECB opnemen, zeg maar de inkooprente) kent over het gehele jaar 2018 een rentepercentage van 0,00%. De LIBOR of de interbancaire rente welke sterk gekoppeld is aan de Refirente, is hierdoor ook verder verlaagd. De 1 maand LIBOR rente is gedurende het jaar 2018 negatief geweest en stond op 31 december 2018 op -/ -0,41200%. Indien banken geld stallen bij de ECB, dan moeten ze dus een rente betalen. In Nederland kennen we weinig producten die gekoppeld zijn aan de LIBOR tarieven. De rol van de Refirente wordt in Nederland ingevuld door de Euribor.

Het aantrekken van kasgeldleningen leverde in 2018 rente op, in plaats van dat het rente heeft gekost.

De rente tarieven per ultimo 2018 bedragen op jaarbasis;

- 1 maand Euribor -/ -0,363%
- lineaire lening 5 jaar gelijk 0,30%
- lineaire lening 10 jaar gelijk 0,69%
- lineaire lening 25 jaar gelijk 1,52%

Dankzij het ruime monetair beleid van de ECB zijn de rentes in het jaar 2018 nagenoeg gelijk gebleven.

Hoe beheert de gemeente haar kas?

Al het betalingsverkeer heeft de gemeente gecentraliseerd bij drie banken. De N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), de Rabobank en de ING bank. Hoofdbankier is de BNG, de Rabobank wordt vooral aangehouden als service naar de klanten en vanuit regionaal economische motieven en de ING bank is gekoppeld met de digitale balie. Het saldo op deze rekening wordt periodiek afgeroomd ten gunste van de BNG-rekening.

In de financieringsovereenkomst met de BNG, is bepaald dat de kredietfaciliteit € 2.000.000 bedraagt. De bijbehorende rente wordt op basis van 1 maands Euribor berekend, (bij een negatief Euribor percentage geldt, dat de Euribor op nul gesteld wordt) met een opslag bij negatief saldo en een afslag bij een positief banksaldo. De financieringsovereenkomst is afgesloten voor één jaar en wordt telkens per 1 januari, stilzwijgend met één jaar verlengd.

Binnen het contract met de BNG gelden de volgende regels: (rente percentages met uitzondering van opslagpercentages, zijn variabel, genoemde rentepercentages zijn per ultimo 2018)

- voor een debetsaldo tot € 2.000.000 geldt het 1 maands Euribortarief van -/ -0,368% met opslag van 0,40% is 0,032% op jaarbasis;
- mocht de kredietlimiet van € 2.000.000 worden overschreden, dan zal er door de BNG een extra boeterente in rekening worden gebracht over het overschreden bedrag, deze boeterente, of exedentrente, bedraagt; 5,0%;
- voor een creditsaldo geldt eveneens het 1 maands Euribortarief, van -/ -0,368% echter met een afslag van 0,25% is -/ -0,618% op jaarbasis. (Omdat dit percentage negatief is, heeft de BNG besloten dit percentage op 0% te zetten, met andere woorden er wordt geen rente vergoed bij een creditsaldo).

In de financieringsovereenkomst met de BNG is geen sprake van gehoudenheid. Dit houdt in, dat de gemeente Ferwerderadiel vrij is in haar keuze bij welke partij zij haar geld aantrekt.

Bij de Rabobank en de ING bank zijn geen kredietfaciliteiten aanwezig.

Uiteraard staat het de gemeente Ferwerderadiel vrij, om tot de kasgeldlimiet (8,5% van het begrotingstotaal) voor een bepaalde periode kort geld aan te trekken.

Hoe staat het met het schatkistbankieren?

Het schatkistbankieren voor decentrale overheden heeft een wettelijke basis in de wet FIDO en moet ervoor zorgen, dat er een lagere EMU-schuld van de collectieve sector ontstaat.

Omdat het Schatkistbankieren verplicht is gesteld, moeten decentrale overheden alle middelen die ze niet direct nodig hebben voor hun publieke taak in de schatkist onderbrengen.

Wel is er sprake van een bepaalde drempel. De hoogte van deze drempel is afhankelijk van de financiële omvang van een decentrale overheid. De drempel is vastgesteld op 0,75% van het jaarlijks begrotingstotaal (begrotingstotaal = totale lasten van de primaire begroting, excl. reserves), met een minimum van € 250.000 en een maximum van € 2.500.000. Uitgaande van een begroting van € 22,75 miljoen, dan is de minimum grens € 250.000.

We hebben over het gehele jaar 2018 te maken gehad met een positief banksaldo, dat is gestald op onze Schatkistbankierrekening.

Voor de gemeente Ferwerderadiel, zal het schakistbankieren niet al te verstrekkende gevolgen hebben, omdat wij een zogenoemde leengemeente zijn en normaliter weinig "positief" staan op de Rekening Courant. Het Schatkistbankieren geldt alleen voor overtollige financiële middelen. Er is voor gemeenten geen leenfaciliteit aanwezig.

De rentevergoeding op de Rekening Courant bij de Schatkist is 0%. Indien er sprake is van een langdurig positief saldo, dan kan er gekozen worden voor een depositoconstructie, waarbij een bepaalde hoeveelheid geld voor een bepaalde periode wordt gestald, tegen een vooraf vastgesteld rentepercentage, echter gezien de lage rentestand, wordt pas bij een looptijd vanaf 5 jaar een depositorente vergoed.

Hoe staat het met het renterisicobeheer?

De gemeente loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken (herfinanciering) of als een renteherziening van toepassing is. Om dit renterisico te beheersen wordt er in de wet FIDO een renterisiconorm bepaald. Voor gemeenten bedraagt de renterisiconorm maximaal 20% van het begrotingsbedrag bij aanvang van het begrotingsjaar.

Renterisico's 2018 - 2021

(bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
Renteherzieningen	0	0	0	0
Aflossingen	865	899	960	932
Renterisico	865	899	960	932

Berekening renterisiconorm 2018

(bedragen x € 1.000)	€
Begrotingstotaal	22.750
Renterisico percentage	20%
Renterisiconorm	4.550

Toetsing renterisico aan norm 2018

(bedragen x € 1.000)	€
Renterisico	865
Renterisiconorm	4.550
Onderschrijding	3.685

Uit bovenstaande berekening blijkt, dat de gemeente Ferwerderadiel binnen de grenzen van de renterisiconorm blijft.

De totale langlopende schuld van de gemeente per 31 december 2018 bedraagt € 11.992.000.

De kasgeldlimiet (het bedrag waarvoor op basis van kortgeld financiering mag worden aangetrokken) bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet over het jaar 2018, (8,5% van € 22.750.000) is € 1.934.000.

De stand in rekening courant bij de BNG Bank bedraagt eind 2018; € 101.000 (positief)
De stand op de rekening van het Schatkistbankieren bedraagt eind 2018; € 1.745.000 (positief)

In totaliteit mogen de liquide middelen nog met € 3.780.000 dalen, alvorens tot het aantrekken van langlopende leningen moet worden besloten. Het is toegestaan om tijdelijk, gedurende drie opeenvolgende kwartalen, de kasgeldlimiet te overschrijden.

[Wat is het kredietrisico op verstrekte geldleningen?](#)

De gemeente staat borg voor een aantal geldleningen. Gezien het feit dat voor deze leningen het Waarborgfonds Sociale Woningbouw garant staat, kan het directe risico als minimaal worden beschouwd. Het indirecte risico is wel aanwezig, dit risico ontstaat wanneer een willekeurige landelijke woningcorporatie niet meer aan haar betalingsverplichting kan voldoen (denk hierbij aan Woningcorporatie Vestia) en het WSW garantievermogen daalt tot beneden 0,25%, van het totale geborgde vermogen. Mocht dit voorkomen dan zullen de gezamenlijke gemeenten, voor 50% van deze schuld (na uitputting van het garantievermogen en betaling van de directe schadegemeentes), verplicht zijn deze overblijvende schuld, middels een renteloze lening te verstrekken. Het risico is dan in beginsel de rentederving op deze verstrekte lening.

Daarnaast zijn er in het verleden, diverse leningen verstrekt aan ambtenaren op basis van hypothecaire zekerheid. Voor deze leningen ontstaat er een risico, op het moment dat de WOZ waarde daalt en deze beneden de verstrekte hypothecaire lening uitkomt. Het verstrekken van hypothecaire geldleningen aan ambtenaren is bij wetwijziging van de wet FIDO per 1 januari 2009 niet meer toegestaan, het grootste deel van de verstrekte hypothecaire leningen is na de overgang van het personeel naar de GR-DDFK gemeenten vervroegd afgelost. Het restant bedrag aan hypothecaire ambtenaren leningen is per 31 december 2018; € 159.615.

[Hoe gaan we om met de wet HOF?](#)

In de wet Houdbare Overheids Financiën (wet HOF) worden de Europese normen verankerd voor de hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld. Die normen raken ook gemeenten, omdat de gemeenteschulden en financieringstekorten van gemeenten meetellen in de overheidsschuld van Nederland. Elke gemeente heeft een individuele EMU-referentiewaarde. Deze is afgeleid van het plafond voor het EMU-saldo van de gezamenlijke gemeenten. De VNG adviseert gemeenten om niet te sturen op deze EMU-referentiewaarde. Dat verhindert een uitruil van plussen en minnen tussen gemeenten ten opzichte van de individuele EMU-referentiewaarde en leidt mogelijk tot een onnodig uitstel van investeringen door gemeenten. In plaats daarvan kunnen gemeenten beter sturen op de ontwikkeling van de hoogte van de schuld. Als gemeente Ferwerderadiel hebben wij aandacht voor de schuldpositie van onze gemeente via de jaarstukken en begroting en de daarin verplicht opgenomen paragraaf Financiering. Daarbij dient opgemerkt te worden dat de gemeente Ferwerderadiel geen specifiek schuldenbeleid heeft.

[Hoe verdelen we de rente?](#)

De rentekosten worden verdeeld aan de taakvelden op basis van een omslagrente. Hierbij worden de totale rentekosten eerst gecorrigeerd met de doorgeleende geldleningen, de toerekening aan de grondexploitaties en de rente over het eigen vermogen.

De rente over de grondexploitaties wordt berekend door het gewogen gemiddelde te nemen van de totale rentekosten in de verhouding van vreemd en eigen vermogen. Dit percentage bedraagt voor het boekjaar 2018 2,72%.

Het totaal toe te rekenen rente aan de taakvelden bedraagt € 367.285, wat neerkomt op 2,6%. Werkelijk wordt € 368.701 (2,61% rente) aan rente toegerekend aan de taakvelden, waardoor op het taakveld treasury een renteresultaat van € 1.416 ontstaat.

In de volgende tabel wordt de renteverdeling schematisch weergegeven.

externe rentelasten over de korte en de lange financiering	446.891
externe rentebaten:	
-geldleningen woningbouw	0
-hypothecaire geldleningen	-20.519
-overige geldleningen	-742
Totaal door te rekenen externe rente	425.630
-aan grondexploitatie door te belasten rente	-5.588
-rente van projectfinanciering door te belasten aan taakvelden	-52.757
<i>Saldo door te rekenen rente</i>	<i>-58.345</i>
Rente over eigen vermogen	0
Rente over voorzieningen	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	3.67.285
<i>werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (=rente-omslag)</i>	<i>-441.977</i>
<i>Werkelijk aan taakvelden toe gerekende rente voor projectfinanciering</i>	<i>52.757</i>
<i>Minus rentekosten over hypotheke, welke blijft op taakveld treasury</i>	<i>20.519</i>
Renteresultaat op het taakveld treasury	-1.416

Paragraaf bedrijfsvoering

Algemeen

De gemeenschappelijke regeling DDFK heeft twee jaren gewerkt. In 2019 zijn alle medewerkers van DDFK in dienst van de gemeente Noardeast-Fryslân gekomen. De afgelopen jaren is de basis formatie uitgebreid geweest met tijdelijke krachten die de herindeling hebben voorbereid. Daarbij kunt u denken aan de nieuwe huisstijl en de harmonisatie van de verordeningen. Ook zijn er veel tijdelijke krachten bezig geweest om de digitale samenvoeging goed te laten verlopen. Dit is de laatste jaarrekening van de zelfstandige gemeente Dongeradeel.

Team P&O

Het team P&O bestaat uit de vakgebieden HR advies, ARBO / RI&E, personeelsadministratie en salaris-administratie.

In 2018 is het team verhuisd van het gemeentehuis in Kollum naar het gemeentehuis in Dokkum. In de 2^e helft van 2018 is binnen het team gestuurd op een gepaste inzetbaarheid van externe inhuur en herschikking werkzaamheden. Het team P&O heeft, naast haar rol als accountadviseur naar de leidinggevenden, een doorstart gemaakt naar sturing op de organisatiebrede projecten die ondermeer voortvloeien uit het organisatiebrede investeringsprogramma Mei Wille Wurkje. Het gaat hier om de vijf sporen: Sicht, Utsicht, Fiersicht, Oersicht en Ynsicht. Met als HR thema's:

1. Basis op orde: "Fan switte nei witte".
2. ARBO: "Feilich en mei nocht dyn wurk dwaan".
3. Mobiliteit: "Klaer foar de takomst".
4. Cultuur: "Mei-inoar opgean".
5. Functioneren en beoordelen: "Ontwikkel-je".
6. Opleiden en Ontwikkelen: "Oanwackerje".
7. Normaliseren rechtspositie (WNRA): "fan nuver nei normaal".
8. Organisatieontwikkeling: "Wer doelsto op?".

Mei Wille Wurkje wordt per 1 april 2019 geborgd binnen Personeel & Organisatie.

De HR-adviseurs zijn nauw betrokken bij de sporen Fiersicht-Oersicht en Ynsicht. In 2018 zijn zij, naast hun rol als accountadviseur naar de afdelingen en teams, als regisseur verbonden aan een van de organisatiebrede HR-veranderingsprojecten binnen het programma Mei Wille Wurkje.

Binnen het spoor Sicht is in 2018 door P&O een evaluatie uitgevoerd op het Organisatie & Formatie plan DDFK-gemeenten waaronder een medewerkerstevredenheidsonderzoek. Ook is binnen deze evaluatie een aantal functies herbeschreven en hergewaardeerd en opgesteld in een zogeheten was-wordt lijst welke thans in de besluitvormingsfase zit.

Voor wat betreft het vakgebied ARBO is eind 2018 een ARBO team aangesteld, bestaande uit twee ARBO preventiemedewerkers en één ARBO adviseur / coördinator. Vanuit het programma Mei Wille Wurkje is de "Notitie Arbo en Verzuimbeleid" eind 2018 opgeleverd. Hierin wordt inzichtelijk gemaakt hoe het Arbobeleid wordt vormgegeven en er wordt een kader geschetst waarbinnen toekomstig beleid tot stand komt. Hierin zijn twee sporen: de inhoudelijke koers en de (ARBO) basis op orde met betrekking tot de noodzakelijke onderwerpen, werkwijzen en procedures. Tevens is de start gemaakt met de aanbesteding op de RI&E welke nu wordt uitgevoerd.

Voor wat betreft de WNRA heeft eind 2018 een organisatiebrede voorlichtingsbijeenkomst plaatsgevonden, is thans een werkgroep ingesteld die in 2019 zorg draagt voor implementatie in de gemeente Noardeast-Fryslan.

In het kader van de basis op orde (spoor Ynsicht) is in het vierde kwartaal van 2018 het digitale proces in- door- en uitstroom (IDU) opgeleverd. Een proces dat tevens sterk bijdraagt aan rechtmatigheid van in-, uit- en doorstroom van (externe) medewerkers. De medewerkers van de personeelsadministratie zijn qua rol opgenomen in de processtructuur van in-, door- en uitstroom van personeel en vormen daarin een spilfunctie.

Het inrichten van een proceslijn op het gebied van in- en uitstroom personeel is daarmee gerealiseerd. Aansluiting op andere procesinrichtingen zoals PlanPlus en Decos heeft plaatsgevonden. Tevens zijn de processen doorstroom, uitstroom en inhuur personeel van derden in Engage vastgelegd, waarbij in de procesbeschrijvingen ook een koppeling is gelegd met de toegang tot de gebouwen en de systemen. Dit vindt plaats op basis van een eerste vastlegging onder de verantwoordelijkheid van de teamleiders in Topdesk.

De applicatie Service Portaal P&O, "MIJNWERKGEMAK" is in 2018 digitaal toegankelijk gemaakt. In 2019 wordt de applicatie gevuld met documenten voor gebruikers (beleidsproducten, formulieren, procesbeschrijvingen e.d.) en wordt dan operationeel voor de gehele organisatie.

Mede door de overgang naar de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân is veel aandacht besteed aan het op orde krijgen van unieke P&O-informatie in YouPP en PIMS. Per 2019 zijn de systemen voor 90% op orde. Het optimaliseren van de dossiers externe inhuur en de managersbesluiten zorgen voor een up-to-date PIMS.

De processen interne controle rechtmatigheid P&O zijn beschreven en daartoe is een procesbeschrijving opgemaakt in Engage. De 1^e lijns controles heeft plaatsgevonden over 1^e 2^e en 3^e kwartaal van 2018. Het proces is operationeel sinds 1 juli 2018 en vormt onderdeel van de totale single audit controles. Eind 2018 is begonnen met het opstellen van een interne controleplan voor 2019 en met een plan van aanpak voor het digitaliseren van de personeelsdossiers.

Tevens is in 2018 (vierde kwartaal), en mede in het kader van de overgang naar de gemeente Noardeast-Fryslân, optimale aandacht besteed aan actualisering van de personeelsdossiers. De personeelsdossiers zijn belastingtechnisch gezien voor 100 % up-to-date overgeheveld naar de nieuwe gemeente door het toevoegen van ID-kaarten, loonheffingsverklaringen en aanstellingsbrieven. Daarnaast is accountanttechnisch gezien een flinke gestart gemaakt met het inzichtelijk maken van de externe inhuurdossiers in de digitale personeelsadministratie (PIMS).

Team Administraasje en Belastingen

Over 2018 was het team verantwoordelijk voor:

- De totale administratie voor de gemeente Dantumadiel;
- De totale administratie voor de gemeente Dongeradeel;
- De totale administratie voor de gemeente Ferwerderadiel;
- De totale administratie voor de gemeente Kollumerland c.a.;
- De totale administratie voor de gemeente Schiermonnikoog;
- Voor alle gemeenten de volledige belastingenoplegging en inning;
- Het verzorgen voor alle gemeenten van de gemeentelijke verzekeringsportefeuille en aansprakelijkheids- - stellingen;
- Het verzorgen voor alle gemeenten van de jaarrekeningen en interim controles;
- Invordering van gemeentelijke belastingen voor alle gemeenten.

In 2018 heeft het totale team gewerkt aan de weg zoals die was ingeslagen in 2017. Waar 2017 zich nog kenmerkte als een jaar waar door de start van de DDFK organisatie veel achterstanden waren ontstaan door velerlei oorzaken, heeft het team de ingezette weg omhoog vast gehouden en is er een enorme inhaalslag gemaakt.

Cluster Financiële administratie en beheer

2018 stond in het teken van het door ontwikkelen van de functie eigen maken en de vak volwassenheid. De achterstanden die waren opgelopen door de ambtelijke fusie waren nagenoeg weggewerkt en is er gewerkt aan het verder vorm geven van interne controle en inrichting administratie.

Alle jaarrekeningen 2017 waren voor 15 juli 2018 bij de provincie, wat vaak gepaard ging met de nodige organisatorische aanpassingen, waarbij veelvuldig werd geschakeld tussen de colleges en griffie. Er is een groep beleidsmedewerkers benoemd die zich bezig is gaan houden met voornamelijk beleidsuitvoerende taken, interne controle en jaarrekeningen. De interim controle 2018 was een mooie "testcase" om te zien waar de afdeling stond.

Medio 2017 was besloten dat de nieuwe organisatie (incl. Dantumadiel en Schiermonnikoog) in een compleet nieuwe financiële omgeving zou worden gestart, dit om "vervuiling" vanuit de eerdere samenvoeging niet mee te nemen in de nieuwe gemeente. Het opzetten van de nieuwe omgeving heeft een grote impact gehad qua

inrichten en testen op de afdeling en hier is een medewerker voor vrijgesteld om dit in goede banen te leiden. De start op 1-1-2019 is op een paar oneffenheden na goed verlopen.

Cluster Belastingen

Ook bij dit team lag de focus, naast de reguliere werkzaamheden, volledig op het terugdringen van opgelopen achterstanden en de harmonisatie naar de nieuwe gemeente. Alle belastingverordeningen moesten worden samengesmeed voor de nieuwe gemeente. Ook is in 2018 voldaan aan de wettelijke verplichting tot aansluiting LV-WOZ en is de goedkeuring ontvangen van de Waarderingskamer en de belastingaanslagen op tijd opgelegd.

Cluster Invordering

Dit team heeft over 2018 door vele oorzaken te maken gehad met grote achterstanden. Vanwege langdurige ziekte was de bezetting niet optimaal. De samenwerking met het Noordelijk Belastingkantoor was verre van optimaal waardoor de belasting kwijtschelding niet goed in beeld was. Na een aantal gesprekken is daarom ook besloten de samenwerking te beëindigen per 31-12-2018. Intern heeft er een verschuiving plaatsgevonden tussen financieel beleid en team administratie waardoor de belasting kwijtschelding weer in eigen huis gaat plaatsvinden. De samenwerking met het deurwaarderskantoor Cannock Chase Public is eveneens per 31-12-2018 beëindigd en gaat in zijn geheel over naar Flanderijn Deurwaarders. De in gang gezette omzettingen en de personele verschuiving moet er toe leiden dat er in 2019 flinke stappen vooruit gemaakt kunnen (en moeten) worden.

Cluster Verzekeringen

Het afgelopen jaar stond in het teken van een aantal Europese aanbestedingen voor o.a. gemeentelijke aansprakelijkheid en brand-storm gemeentelijke gebouwen. Verder zijn alle contracten omgezet naar de nieuwe organisatie.

Planning & Control

In 2018 heeft de GR DDFK gemeenten de het proces van de planning en control verzorgd voor haar deelnemers. De planning- en control cyclus bestaat uit de in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet vastgelegde documenten: perspectiefnota, twee tussentijdse rapportage, begroting en jaarrekening.

Ondersteuning DFK gemeenten

De gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. waren in 2018 op weg naar de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân. Omdat de fusie en harmonisatie veel extra werkzaamheden betekenden voor de organisatie is de planning en control cyclus anders uitgevoerd dan vastgelegd in de 212 verordening.

Perspectiefnota

Geen perspectiefnota Noardeast-Fryslân maar een startnotitie

Vanwege het ARHI toezicht van de provincie was er geen mogelijkheid om nieuw beleid te honoreren. Er is dan ook gekozen om in plaats van een perspectiefnota een financieel startdocument voor Noardeast-Fryslân op te stellen. Deze notitie was beleidsarm van aard en bevatte voornamelijk bijstellingen op het financiële perspectief 2019-2022 voor Noardeast-Fryslân zoals dit indicatief in perspectiefnota 2018-2021 was opgenomen. Actuele (wettelijke) ontwikkelingen zijn meegenomen in dit perspectief. Daarnaast is er ook een berekening worden gemaakt van de hoogte van de algemene uitkering als belangrijkste inkomstenbron van de gemeente Noardeast-Fryslân. De algemene uitkering van de huidige gemeenten konden niet opgeteld worden met als uitkomst de algemene uitkering voor Noardeast-Fryslân, dit omdat de basisgegevens veranderen en daarmee ook de basis voor de berekening van de uitkering.

Het doel van het financiële startdocument was om de raden te informeren over de beschikbare Financiële ruimte vanaf de start van de nieuwe gemeente per 1-1-2019.

Begroting

Begroting Noardeast-Fryslân 2019-2022

In 2018 is door het team strategie de programma indeling van Dantumadiel en Noardeast-Fryslân geharmoniseerd. Dit geharmoniseerde programma indeling was de basis voor de begroting 2019. Daarnaast zijn ook alle budgetten opnieuw ingedeeld naar de juiste programma's en zijn de begrotingsposten van de DFK gemeenten samengevoegd tot één nieuwe begroting voor Noardeast-Fryslân. De raden van de DFK gemeenten konden de begroting niet vaststellen omdat dit niet meer hun bevoegdheid was. Wel is de begroting besproken

in de herindelingscommissie en daar is ook besloten dat de begroting aan de nieuwe gemeenteraad kan worden aangeboden. In de tweede vergadering van 2019 heeft de gemeenteraad van Noardeast-Fryslân de begroting 2019 vastgesteld.

Tussentijdse rapportages

Eén tussentijdse rapportage voor Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a.

In 2018 is er in plaats van twee maar één tussentijdse rapportage opgesteld voor de DFK gemeenten. Reden hiervoor was dat alle aandacht gericht was op de toekomst van Noardeast-Fryslân. Zo is in de eerste helft van het jaar het financieel startdocument 2019-2022 en de begroting 2019-2022 voor Noardeast-Fryslân opgesteld. De eerste rapportage verloor daarmee ook zijn functie als sturingsmiddel.

Jaarrekening

De jaarrekeningen over 2017 van de gemeenten Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. zijn opgesteld en zijn voor 15 juli 2018 ingediend bij de provincie. Om te komen tot een door de accountant gecontroleerde jaarrekening die voorzien is van een verklaring was flexibiliteit in de planning en de behandeling van de jaarrekening ook dit jaar onvermijdelijk. Net als in 2017 was de informatie over het sociaal domein van cruciaal belang voor de accountant om zijn verklaring te kunnen afgeven. Deze informatie is ook in 2018 op een laat tijdstip beschikbaar gekomen waardoor pas laat door de accountant gecontroleerd kon worden.

Ziekteverzuim

Het verzuim is hoog binnen de GR DDFK-gemeenten: meer dan 8 % in 2018 (6,35 % in 2017). Dit heeft de directie en het AB actief opgepakt. Samen met Zorg voor de Zaak wordt een actief ziektepreventiebeleid opgezet en opgepakt. Een groot SMT (sociaal medisch team) is één van de acties. Een hoog ziekteverzuim is een herkenbaar fenomeen bij een samenvoegingsgemeente. Eén van de redenen is dat er medewerkers zijn die zich niet op hun plek voelen of niet voldoende geëquipeerd zijn voor de werkzaamheden in de gewijzigde omvang.

Facilitaire zaken

In 2017 hebben we onze interne dienstverlening verder aangepast aan de veranderende behoefte van onze interne klanten. Zo worden documenten steeds minder op papier verspreid en zetten we steeds meer digitale instrumenten in. Ook meldingen en afhandeling van storingen verlopen steeds gestructureerder, evenals de post. De komende periode wordt deze ingezette lijn nog verder uitgebouwd, maar we zien nu al de eerste positieve resultaten van deze omslag.

In 2018 hebben we onze dienstverlening verder onder de loep genomen. We hebben op een aantal zaken toegewerkt naar de herindeling en verdere harmonisatie ingezet. Waar er in 2018 nog per gemeente en gebouw verschillen zijn, steken we in op een uniforme dienstverlening over de locaties heen na 2018. Dit gaat dan over de dienstverlening van de bodedienst, maar ook de faciliteiten per gebouw, zoals catering en ontvangst. Welke dienstverlening hebben we voor ogen en wat hebben we hier dan voor nodig. De uitkomsten van lopende aanbestedingen gaan ons hierbij helpen.

Huisvesting

Gelet op de inzet van extra personeel om de voorbereidingen en harmonisatiewerkzaamheden voor elkaar te krijgen, zijn er extra flexibele werkplekken aangeschaft in 2018. Facilitair is afhankelijk van de uitkomsten van het Huisvestingsonderzoek om voor de langere termijn op basis van Visie een werkplekconcept neer te zetten. Dit zal in 2019 een eerste resultaat opleveren. Vanuit de ARBO middelen kunnen we daar waar gewenst aangepast meubilair inzetten om klachten te voorkomen.

Informatievoorziening

In 2018 hebben we onze dienstverlening verder onder de loep genomen. We hebben op een aantal zaken toegewerkt naar de herindeling en verdere harmonisatie ingezet. Waar er in 2018 nog per gemeente en gebouw verschillen zijn, steken we in op een uniforme dienstverlening over de locaties heen na 2018. Dit gaat dan over de dienstverlening van de bodedienst, maar ook de faciliteiten per gebouw, zoals catering en ontvangst. Welke

dienstverlening hebben we voor ogen en wat hebben we hier dan voor nodig. De uitkomsten van lopende aanbestedingen gaan ons hierbij helpen.

Gelet op de inzet van extra personeel om de voorbereidingen en harmonisatiewerkzaamheden voor elkaar te krijgen, zijn er extra flexibele werkplekken aangeschaft in 2018. Facilitair is afhankelijk van de uitkomsten van het Huisvestingsonderzoek om voor de langere termijn op basis van Visie een werkplekconcept neer te zetten. Dit zal in 2019 een eerste resultaat opleveren. Vanuit de ARBO middelen kunnen we daar waar gewenst aangepast meubilair inzetten om klachten te voorkomen.

Concerncontrol

Evenals in 2017 heeft Concern control ook in het afgelopen jaar interne controles uitgevoerd op diverse financieel administratieve processen. Zowel de gemeenten als ook de gemeenschappelijke regeling worden geacht zich aan de interne- en externe regelgeving te houden tijdens de uitvoering van de processen. Conform artikel 212 en 213 van de Gemeentewet dienen de gemeenten en de GR zorg te dragen voor de interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van de beheershandelingen. Deze toetsing vindt plaats aan de hand van het Interne controle plan (vastgesteld in oktober) waarin de kaders worden beschreven waarbinnen de interne controle wordt uitgevoerd.

De interne controle is een middel om de processen te toetsen op rechtmatig handelen. Daarnaast wordt aan de hand van de uitgevoerde interne controles geadviseerd over maatregelen die de doeltreffendheid en doelmatigheid kunnen bevorderen. Een goed opgezette interne controle is een belangrijke pijler waarop een organisatie in het kader van planning en control op kan steunen. Het interne controle plan voorziet in de interne controles die worden uitgevoerd door de organisatie zelf. De accountant steunt bij zijn controle voor een groot deel op de door de gemeente zelf uitgevoerde interne controles. De uitkomsten hiervan dienen namelijk als leidraad voor de accountant bij de oordeelsvorming over de financiële rechtmatigheid van de jaarrekening.

Concern control heeft waar dat mogelijk was de opzet van de processen getoetst. Controles worden daarom primair procesgericht ingestoken. Voor zover in kaart gebracht wordt hierbij gebruik gemaakt van de vastlegging in Engage. Hierbij wordt gecontroleerd op opzet, bestaan en werking van het proces. Het is de bedoeling op den duur hier alleen reviews op uit te voeren als check op de werking van de processen en de hierbij ingezette beheersmaatregelen. Omdat de gegevensgerichte controles nog niet geheel binnen de eerste lijn belegd zijn is door Concern control ook een gegevensgerichte controle uitgevoerd aan de hand van steekproeven.

HZG Accountants heeft in december een interimcontrole uitgevoerd, waarin met name is gekeken naar de opzet en werking van de administratieve organisatie van een aantal cruciale bedrijfsprocessen. Daarbij is ook gebruik gemaakt van de uitkomsten van de interne controles. De belangrijkste bedrijfsprocessen met een financieel karakter binnen de GR DDFK zijn factuurafhandeling, personeel en inkopen en aanbestedingen. Hieronder gaan we nader in op de bevindingen vanuit de interne controles, de huidige stand van zaken en de actiepunten.

Bevindingen factuurafhandeling.

Uit de controle over het tweede halfjaar van 2017 bleek dat 43 % van de facturen niet binnen de betalingstermijn van de leverancier wordt afgedaan. In 2018 blijkt dat dit percentage fors is gedaald. Het blijkt dat 12,5 % van de facturen niet binnen de wettelijk gestelde betalingstermijn van 30 dagen wordt betaald. Door middel van periodieke managementinformatie zal worden gestuurd op de tijdige afhandeling van facturen. Waar met name in het begin van 2017 facturen geaccordeerd werden zonder dat de aangewezen budgethouder kennis had van de geleverde prestatie samenhangend met de factuur, is dit uit de controle over afgelopen jaar niet naar voren gekomen. Er is geconstateerd dat de vereiste functiescheiding aanwezig is.

Bevindingen personeel.

In 2017 was op de afdeling P&O als gevolg van de ambtelijke fusie sprake van hoge werkdruk en van achterstanden in de uitvoering. In 2018 is hard gewerkt aan het opzuigen en inrichten van een proceslijn op het gebied van in- door- en uitstroom van personeel. De processen van aanstelling van personeel, personeelsmutaties en uitdiensttreding van personeel zijn in 2018 beschreven en ingericht. De samenhang van de personeelsmutaties met de toegang tot de systemen en applicaties en de samenhang met de toegang tot de gebouwen is daarbij in acht genomen. Het proces was operationeel per 8 oktober 2018 en beschreven in Engage. De techniek waarmee gewerkt wordt is Topdesk en PlanPlus. Topdesk wordt beschouwd als het procesvolgsysteem waarmee de aanvragen op het gebied van in- door en uitstroom van personeel en de controle rechtmatigheid IC, stap- voor stap door P&O gemonitord kunnen worden. Tevens vinden er met ingang van 2018 per kwartaal interne controles plaats op de afdeling P&O. Concern control heeft hierop een uitgebreide review uitgevoerd als check op de werking van de processen en de hierbij ingezette beheersmaatregelen.

In 2017 is verder geconstateerd dat veel personeelsdossiers, met name voor externen, onvolledig waren. In 2018 zijn de personeelsdossiers op orde gemaakt. Het personeelssysteem PIMS bleek echter niet volledig en niet actueel waar het gaat om het personeel dat door DDFK wordt ingehuurd van derden. Eind 2018 is daarom ook extra ingezet om de externe inhuur volledig in PIMS vast te leggen.

Bevindingen inkopen en aanbestedingen.

Evenals in 2017 zijn er ook in het verslagjaar 2018 diverse inkopen/aanbestedingen gedaan binnen DDFK die gezien de eigen inkoopregels meervoudig ingekocht of die Europees aanbesteed hadden moeten worden en daardoor dus niet rechtmatig zijn. Het gaat daarbij om: inkoop van bedrijfskleding, kantoorbenodigdheden, consumpties, ICT diensten, ICT software, onderhoud aan het materieel (tractie) en de brandstoffen van het materieel. De niet rechtmatig uitgevoerde inkopen kunnen gevolgen hebben voor de strekking van de accountantsverklaring. Hierbij is wel van belang ons te realiseren dat de eigen inkoopregels niet zijn vastgesteld door het AB van DDFK en dus niet mede bepalend zijn voor de strekking van de accountantsverklaring van DDFK. Voor het inkopen en aanbesteden is verder van belang dat er een contractendatabank wordt opgezet, waarmee goed kan worden gestuurd op inkopen en aanbesteden in de toekomst. Dit is te meer van belang omdat vooral in deze fase schaalvoordelen kunnen worden gerealiseerd in samenhang met de bestuurlijke fusie. De contractendatabank is in 2018 nog onvolledig. In 2019 zal extra ingezet worden om de contractendatabank volledig klaar te krijgen.

Bevindingen inkopen en aanbestedingen: inhuren personeel.

Aangezien de informatie over de inhuur van derden nog niet compleet is kon er vanuit concern control over 2018 geen volledig onderzoek worden gedaan naar de rechtmatigheid van de inhuur van personeel.

Voor 2018 zijn er met betrekking tot de inhuur van personeel de volgende zaken geregeld:

- Vanaf 1 februari 2018 is het mogelijk om onder de Raamovereenkomst flexkrachten tot en met schaal 7 en payrolling in te huren.
- Vanaf 1 januari 2018 is het mogelijk om inhuuropdrachten van schaal 8 of hoger onder het DAS (Dynamisch Aankoop Systeem) te plaatsen.

In kaart moet worden gebracht welke opdrachten (en verlengingen van bestaande opdrachten) vóór inwerkingtreding van de DAS en de Raamovereenkomst zijn ingekocht en welke opdrachten buiten het DAS en de Raamovereenkomst zijn en worden ingekocht. Het totaalbedrag met betrekking tot de inhuur van personeel van € 8,6 miljoen is gecorrigeerd met de inhuur via de Raamovereenkomst (vanaf 1-2-2018) en met de inhuuropdrachten via de DAS vanaf 1-1-2018. Van een aantal inhuuropdrachten (totaal ca. € 0,7 miljoen) is al bekend dat deze onrechtmatig zijn ingekocht. Door het ontbreken van contracten en besluiten is het met betrekking tot de overige inhuur onduidelijk (onzeker) of de aanbestedingsgrenzen overschreden zijn. Het totaalbedrag aan niet onderbouwde inhuur voor 2018 voor de GR DDFK bedraagt ca. € 5,0 miljoen. Door de omvang van niet rechtmatige inhuur en de als "onzeker" aan te merken post van € 5,0 miljoen zal er naar verwachting niet sprake zijn van een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening als het gaat om de financiële rechtmatigheid.

Vennootschapsbelasting

Gemeente Dongeradeel doet aangifte voor haar belaste activiteiten afvalstromen en het grondbedrijf. Voor 2016 wordt de eerder ingediende aangifte aangepast vanwege de landelijke vaststellingsovereenkomst grondbedrijven. Voor het grondbedrijf is over 2016 een openingsbalansberekening opgesteld. In 2017 wordt verder gerekend op basis van deze aangepaste openingsbalans en fiscale systematiek van winstberekening.

Op basis van de realisatiecijfers 2017 verwachten wij in 2018 een last van circa € 10.000,- na verliesverrekening. Uiteraard kunnen de daadwerkelijke uitkomsten in de toekomst verschillen door mutaties in de grondexploitatie.

Ensia

Er heeft in 2018 een Ensia (Eenduidig Normatiek Single Information Audit) zelfevaluatie BIG 2018 plaatsgevonden. Vanuit deze scan zijn, en zullen de diverse aandachtspunten worden aangepakt in samenwerking met diverse afdelingen en SSL Leeuwarden (voor het deel wat onder hun verantwoordelijk ligt). In de collegevergadering van 9 april heeft het college kennis genomen van de uitkomsten.

Gelet op het vertrouwelijke karakter van de evaluatie is besloten dit (nog) niet openbaar te maken. Belanghebbende kunnen inzage verzoeken. Accountant heeft inmiddels kennis genomen van de rapporten.

Paragraaf verbonden partijen

Inleiding

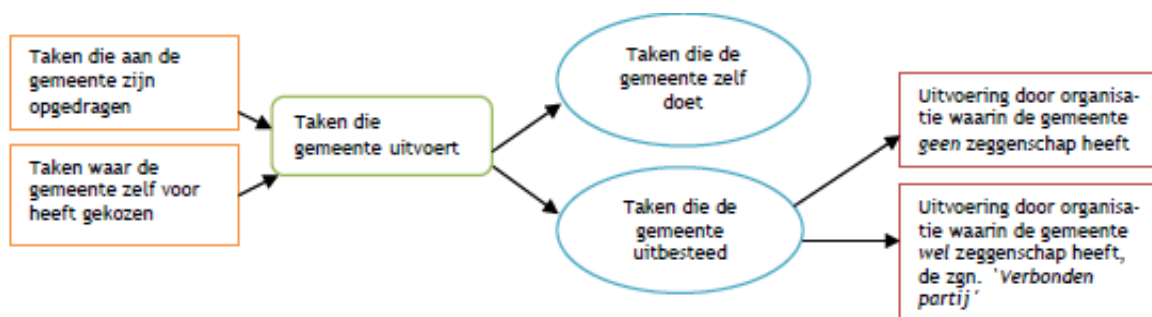
De meeste taken die worden uitgevoerd, zijn wettelijk opgedragen aan de uitvoerende gemeente. Dit betreft bijvoorbeeld de inzameling van huishoudelijk afval en de taken die de gemeente op zich neemt als gevolg van de decentralisatie. Daarnaast bestaan er taken die door de gemeente op eigen initiatief worden uitgevoerd, zoals sport en de exploitatie van gronden. Bij de uitvoering van de verschillende taken maakt de gemeente zelf de keuze om deze zelf te doen, of om de taken te laten uitvoeren door andere partijen.

Bij het maken van de keuzes wordt onder andere gekeken naar de volgende aspecten:

- Kunnen er (bedrijfseconomische) schaalvoordelen worden behaald?
- Wordt bij de uitvoering/dienstverlening een betere kwaliteit/dienstverlening gerealiseerd?

Indien wordt gekozen voor de uitvoering van de taak door een verbonden partij, kunnen daarin twee keuzes worden gemaakt, namelijk:

- De activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente geen zeggenschap heeft;
- De activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente wel zeggenschap heeft.

Verbonden partij

Er is sprake van een verbonden partij als de gemeente in die organisatie een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Dit is vastgelegd in artikel 1 lid b van het Besluit begroting en verantwoording, waarin staat dat een verbonden partij een privaot- of publiekrechtelijke organisatie is waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Definitie bestuurlijk belang (artikel 1 lid d): zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Definitie financieel belang (artikel 1 lid c): een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Beleidskader

Uit de definitie van een verbonden partij in het Besluit begroting en verantwoording blijkt dat sprake móet zijn van een financieel belang én een bestuurlijk belang. Indien het alleen om een financieel belang of alleen om een bestuurlijk belang gaat, dan is er geen sprake van een verbonden partij.

Overige belangrijke bepalingen zijn:

- Artikel 5 BBV schrijft voor dat verbonden partijen niet geconsolideerd worden in de begroting en in de jaarstukken;
- Artikel 8 lid 3 BBV schrijft voor dat de betrokkenheid van verbonden partijen bij de realisatie van de doelstellingen binnen een programma, moet worden opgenomen in het betreffende programma;
- Artikel 9 lid 2 BBV meldt dat verbonden partijen verplicht moeten worden opgenomen in een aparte paragraaf verbonden partijen. Deze is daarmee onderdeel van de beleidsbegroting en het jaarverslag.

Soorten verbonden partijen

Er zijn twee soorten verbonden partijen, namelijk de publiekrechtelijke verbonden partij en de privaatrechtelijke verbonden partij.

- Publiekrechtelijke verbonden partij

Bij de publiekrechtelijke verbonden partij gaat het om een samenwerking tussen overheden. Een dergelijke partij is opgericht op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarin regelen de deelnemende overheden onderling de vertegenwoordiging en de financiële aansprakelijkheid van de deelnemers. In het geval een gemeenschappelijke regeling niet meer aan zijn verplichtingen voldoet, dan zijn deelnemende partijen gezamenlijk verantwoordelijk voor een negatief saldo dat ontstaat.

- **Privaatrechtelijke verbonden partij**

Van een privaatrechtelijke verbonden partij is sprake als er wordt samengewerkt tussen overheden onderling of tussen overheden en private partijen. De samenwerking is in dat geval geregeld op basis van het Burgerlijk Wetboek. Bij privaatrechtelijke verbonden partijen wordt onderscheid gemaakt in:

- Verenigingen;
- Commanditaire vennootschappen en onderlinge waarborgmaatschappijen;
- Naamloze vennootschappen;
- Besloten vennootschappen of stichtingen.

Voorschriften conform BBV

In artikel 15 van het Besluit begroting en verantwoording staat welke informatie er bij de begroting en jaarrekening moet worden gepubliceerd. Het gaat dan om:

- De visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen; zie programma's.
- De lijst van verbonden partijen die wordt onderverdeeld in:
 - Gemeenschappelijke regelingen;
 - Vennootschappen en coöperaties;
 - Stichtingen en verenigingen;
 - Overige verbonden partijen.

In de lijst zal per verbonden partij de volgende informatie worden opgenomen:

- De wijze waarop de gemeente een belang heeft;
- Het verwachte belang van de gemeente aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
- De verwachte omvang van het eigen en vreemd vermogen aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
 - De verwachte omvang van het financieel resultaat;
 - De eventuele risico's.

Verbonden partijen

Conform de regelgeving vanuit de commissie BBV artikel 15 BBV lid 1 b geven we de bovenstaande informatie schematisch weer, in een lijst van verbonden partijen.

- Gemeenschappelijke regelingen
 - GR DDFK gemeenten
 - GR Veiligheidsregio Fryslân
 - GR Sociaal Domein Fryslan
 - GR Welstandszorg Hûs en Hiem
 - GR Fryske Utfieringstsjinst Milieu en Omjouwing (FUMO)
 - GR Leer en werkbedrijf Noard East Fryslân
 - GR Mobiliteitsburo Noard East Fryslan
 - GR Recreatieschap de Marrekrite
- Vennootschappen en coöperaties
 - NV Eneco Beheer
 - NV Stedin groep
 - Afvalsturing Friesland (Omrin)
 - Bank Nederlandse Gemeenten
- Stichtingen en verenigingen
 - Stichting Elan onderwijsgroep
 - Stichting zwembad Ferwerderadeel
 - Stichting beheer zwembad Ferwerderadeel

- Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- Vereniging van Friese Gemeenten
- Stichting Dataland
- Vereniging van Waddenzeegemeenten
- IJswegencentrale Oostergo
- Overige verbonden partijen
 - Geen

- **Gemeenschappelijke regelingen**

<i>Verbonden partij</i>	GR DDFK gemeenten		
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling</i>		
<i>Programma</i>	1. Bestuur		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> Gemeenschappelijk ambtelijke uitvoering van de bevoegdheden van de colleges en burgemeesters, naast het vormen van een gemeenschappelijke ambtelijke dienst ter ondersteuning van de colleges en de burgemeesters.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Het algemeen bestuur bestaat uit twee leden per college, waaronder alle burgemeesters. De colleges wijzen in onderling overleg, uit hun midden de leden en de plaatsvervangende leden per gemeente aan. • Financieel belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ de gemeenten delen in de exploitatiekosten van de GR volgens in onderling overleg overeengekomen sleutels. 		
<i>Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar</i>	Jaar 2018	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000) 1.332	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000) 0
<i>Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar</i>	Jaar 2018	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000) 16.620	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000) 12.497
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	€ - 2.287.000		
<i>Risico's</i>	Geen		

<i>Verbonden partij</i>	Veiligheidsregio Fryslân		
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam</i>		
<i>Programma</i>	2. Veiligheid		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> De Publieke Gezondheids- en Veiligheidsregio Fryslân is een gemeenschappelijke regeling per 1-1-2014 van alle Friese gemeenten en verzorgt de wettelijke taken op het gebied van veiligheid en gezondheid voor de inwoners van de provincie Fryslân. Activiteiten betreffen o.a. collectieve preventie ziekten, brandweerczorg, geneeskundige hulpverlening en het beheer van een gemeenschappelijke meldkamer.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Het algemeen bestuur van de regio bestaat overeenkomstig art. 11, lid 1 van de wet, uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten; ◦ Het dagelijks bestuur bestaat uit: <ol style="list-style-type: none"> a. de voorzitter van het algemeen bestuur; 		

Verbonden partij	Veiligheidsregio Fryslân								
	<p>b. de voorzitter van de agendacommissie Gezondheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Gezondheid;</p> <p>c. de voorzitter van de agendacommissie Veiligheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Veiligheid.</p> <p>De agendacommissie is een bestuurscommissie volgens art 25 Wgr.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Financieel belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Voor de verdeling van de kosten wordt als verdeelsleutel gehanteerd het aantal inwoners van de gemeenten volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers per 1 januari van het jaar, voorafgaande aan dat, waarvoor de bijdrage verschuldigd is. De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de regio te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. <p>De exploitatiebijdrage 2017 voor de gemeente Ferwerderadiel is (x € 1.000): 794</p>								
<i>Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2017</td> <td>2.342</td> <td>3.042</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2017	2.342	3.042		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2017	2.342	3.042							
<i>Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2017</td> <td>53.791</td> <td>55.525</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2017	53.791	55.525		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2017	53.791	55.525							
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	€ 1.270.818 (2017)								
<i>Risico's</i>	-								

Verbonden partij	Sociaal Domein Fryslân		
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met centrumgemeente</i>		
<i>Programma</i>	8. Welzijn en zorg		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> Alle 24 Friese gemeenten zijn een centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018 aangegaan met als centrumgemeente de gemeente Leeuwarden. Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschappelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de Friese gemeenten.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De centrumgemeente wordt mandaat, volmacht en machtiging verleend om de taken op het terrein van het sociaal domein, waaronder o.a. WMO, Jeugdwet, Participatiewet, namens de deelnemende gemeenten uit te voeren, conform de bepalingen in de gemeenschappelijke regeling • Financieel belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van 		

Verbonden partij	Sociaal Domein Fryslân		
	<p>taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet, zoals meest recentelijk vastgesteld door het Centraal Bureau voor Statistiek, op peildatum 1 januari van jaar t-1. Dit geldt voor zowel de uitvoering van taken in het kader van de verplichte wettelijke samenwerking als voor de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet. De totale kosten worden nagecalculeerd en volledig doorberekend aan de deelnemende gemeenten.</p> <p>Het aandeel van de gemeente Ferwerderadiel is: € 1.000</p>		
Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	0	0
Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	0	0
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	€ 0 (na bijdragen en subsidies)		
Risico's	-		

Verbonden partij	Welstandszorg Hûs en Hiem		
Juridische status	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam		
Programma	10. Bouwen aan ruimte		
Openbaar en wijze van belang	<p>Openbaar belang: Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadviesing als bedoeld in de Woningwet en adviesing over toepassing van de Monumentenwet.</p> <p>Wijze van belang:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Het algemeen bestuur bestaat uit zoveel leden als het aantal deelnemende gemeenten bedraagt. ◦ De raden wijzen hetzij hun voorzitter, hetzij een wethouder van hun gemeente als lid en als plaatsvervangend lid aan. ◦ Op grond van artikel 13 van de gemeenschappelijke regeling wordt het dagelijks bestuur benoemd uit het algemeen bestuur. • Financieel belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De gemeente is aansprakelijk voor de financiële tekorten bij Welstands-zorg Hûs en Hiem. Bekostiging geschiedt via een jaarlijkse bijdrage op begrotingsbasis en rekeningbasis. <p>Bijdrage gemeente Ferwerderadiel in 2017 : x € 1.000: 17</p>		
Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	184	322
Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	107	94
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	€ 156.200 (2017)		
Risico's	-		

Verbonden partij	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)		
Juridische status	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam		
Programma	9. Milieu		
Openbaar en wijze van belang	Openbaar belang: De FUMO is de Friese vertaling van de		

Verbonden partij	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)								
	<p>landelijk in te stellen Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's). Doel is kwaliteitsverbetering en verhoging van de efficiency van de uitvoering van wettelijke milieutaken van gemeenten en provincies. Basistaken zijn vergunningsverlening en het toezicht en handhaving met betrekking tot complexere en risicovolle inrichtingen en activiteiten waarbij bovenlokale aanpak nodig is.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De deelnemers (gedeputeerde staten, de colleges van burgemeester en wethouders, het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân) wijzen elk uit hun midden één lid aan van het algemeen bestuur. ◦ Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, de voorzitter inbegrepen, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen, conform artikel 14 van de g.r. • Financieel belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De kosten van het basispakket wordt toegerekend op basis van het aantal inrichtingen maal een bedrag per type inrichting; ◦ De kosten van de overige taken worden toegerekend op basis van de totale inzet van personeel in uren maal een uurtarief. <p>Bijdrage gemeente Ferwerderadiel in 2017: x € 1.000: 204</p>								
<i>Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2017</td> <td>431</td> <td>6</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2017	431	6		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2017	431	6							
<i>Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2017</td> <td>1.709</td> <td>3.838</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2017	1.709	3.838		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2017	1.709	3.838							
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	€ - 193.301 (2017)								
<i>Risico's</i>	-								

Verbonden partij	Leer- werkbedrijf Noard East Fryslân		
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam</i>		
<i>Programma</i>	7. Werk en inkomen		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> Eén gemeentelijke organisatie die slagvaardig en integraal uitvoering geeft aan de participatiewet en in het bijzonder aan de re-integratie en het beschut werken. De gemeenschappelijke regeling is aangegaan door de gemeenten Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Het algemeen bestuur bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente. De gemeenschappelijke regeling is door de colleges van burgemeester en wethouders aangegaan. ◦ Het dagelijks bestuur, door en uit het algemeen bestuur gekozen, is zodanig samengesteld dat elke deelnemende gemeente is vertegenwoordigd, waaronder begrepen de voorzitter en een eventueel lid/eventuele leden buiten de kring van het algemeen bestuur, zoals bedoeld in artikel 14, tweede lid van de Wgr. • Financieel belang: 		

Verbonden partij	Leer- werkbedrijf Noard East Fryslân		
	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Iedere deelnemende gemeente verbindt zich in beginsel om de volledige Rijksbijdrage, inclusief eventuele bijzondere subsidiecomponenten, die de desbetreffende gemeente ontvangt ten behoeve van de uitvoering van de Wsw, het re-integratiebudget (=Wwb klassiek) en de budgetcomponenten ten behoeve van de nieuwe doelgroepen onder de participatiewet, als de componenten van de Integratie-Uitkering Sociaal Domein direct door te betalen aan het openbaar lichaam. ◦ De deelnemende gemeenten zullen echter steeds zorg voor dragen dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te voldoen. ◦ Het doel is om op termijn budgetneutraal te werken op basis van Rijksbedragen WSW, inkomen en participatie. <p>Aandeel Ferwerderadiel in de exploitatie 2017 x € 1.000: 95</p>		
Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	1.525	2.202
Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	2.284	2.142
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Na gemeentelijke bijdrage: € 677.000		
Risico's	-		

Verbonden partij	Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân		
Juridische status	Gemeenschappelijke regeling met bedrijfsvoerings-organisatie		
Programma	8. Welzijn en Zorg		
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang:</u> De gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a., en Tytstjerkeradiel in de regio Noordoost Fryslân en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer, dit om de leefbaarheid in de regio Noord Oost Fryslân te behouden. Daarvoor hebben zij besloten de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân te treffen (Staatscourant 2017 nr. 16823 d.d. 22-3-2017).</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • De deelnemende gemeenten en provincie nemen het in de begroting van het mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân voor hen geraamde bedrag voor hun gemeente respectievelijk provincie op in hun begroting. • Opheffing: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De regeling wordt opgeheven wanneer de colleges van twee derde van de deelnemers daartoe besluiten. ◦ Het liquidatieplan voorziet in de verplichting van het bestuur van de deelnemende gemeenten en provincie tot het bijdragen in de financiële gevolgen van de beëindiging. <p>Aandeel Ferwerderadiel in de exploitatie 2017: x € 1.000 : 158</p>		
Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	0	0

<i>Verbonden partij</i>	Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân		
<i>Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar</i>	Jaar 2017	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000) 0	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000) 734
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	€ - 110.662 (2017)		
<i>Risico's</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Marrekrite		
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam</i>		
<i>Programma</i>	6. Cultuur, recreatie en sport		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> De Marrekrite heeft als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap. De Marrekrite heeft als taak ter behartiging van het openbaar belang:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het bevorderen van waterrecreatie • Het bevorderen van landrecreatie • Advisering en ontwikkeling (water- en landrecreatie) <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang <ul style="list-style-type: none"> ◦ Het colleges van Gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten wijzen elk één lid en tenminste één plaats-vervangend lid aan van het algemeen bestuur. ◦ Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vijf andere leden, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen. • Financieel belang <ul style="list-style-type: none"> ◦ De geldmiddelen van De Marrekrite worden gevormd door de bijdragen van de colleges en subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten. ◦ Voor zover de kosten van De Marrekrite niet worden gedekt door subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten wordt hierin als volgt voorzien: gedeputeerde staten: 45%; colleges van burgemeester en wethouders gezamenlijk: 55%. ◦ Het algemeen bestuur stelt de verdeelsleutel vast, op grond waarvan de gezamenlijke bijdrage van de colleges over afzonderlijke gemeenten wordt omgeslagen. <p>Aandeel Ferwerderadiel in de exploitatie 2017: x € 1.000 : 9</p>		
<i>Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar</i>	Jaar 2017	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000) 4.410	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000) 4.012
<i>Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar</i>	Jaar 2017	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000) 336	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000) 1.308
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	€ - 398.012 (2017)		
<i>Risico's</i>	-		

- Vennootschappen en coöperaties

Verbonden partij	NV Eneco Beheer		
Juridische status	Naamloze vennootschap		
Programma	Algemene dekkingsmiddelen, overhead, heffing VPB en onvoorzien		
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang:</u> Beschikbaarheid van energievoorzieningen en de daarvoor noodzakelijke infrastructuur.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijk belang: De gemeente Ferwerderadiel bezit een klein deel van de aandelen in Eneco. Door fusies en schaalvergroting heeft de bestuurlijke invloed van betekenis ingeboet. Het financiële belang in de onderneming staat nu voorop. De gemeente heeft stemrecht op basis van aandelen. Financieel belang: De gemeente heeft 6.044 aandelen. Betreft dividend dat in natura is uitgekeerd in de vorm van aandelen. Conform de bbv voorschriften is de waarde nul. 		
Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1000)
	2017	3.121.000	2.869.000
Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	1.952.000	2.787.000
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	127.000.000 (2017)		
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-		
Ontwikkelingen	<p>De aandeelhouderscommissie heeft op 31 augustus 2018 een bericht naar de aandeelhouders gestuurd, waarvan de samenvatting luidt:</p> <p>Een meerderheid van ca. 91% van het aandeelhouderskapitaal, heeft na het doorlopen van een zogenaamde consultatiefase, het besluit genomen hun aandelen in Eneco te verkopen.</p> <p>Thans wordt door Eneco, de adviseurs en de aandeelhouders hard gewerkt aan het voorbereiden van de transactie. Belangrijk hierbij is het opstellen van de benodigde transactiedocumentatie. Hierbij kan gedacht worden aan het bedrijfsplan (business plan), een zogenaamde "verkoopbrochure" (equity story) en het doen van boekenonderzoek (vendor due dilligence) en het voeren van oriënterende gesprekken met potentiële bidders. Op basis van huidige inzichten is de verwachting dat na de oriëntatiefase de executiefase c.q. de uitvoering van de transactie begin 2019 zal starten.'</p>		

Verbonden partij	NV Stedin groep		
Juridische status	Naamloze vennootschap		
Programma	Algemene dekkingsmiddelen, overhead, heffing VPB en onvoorzien		
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang:</u> Stedin is een netbeheerder die elektriciteits- en gasnetten aanlegt, beheert en toekomstbestendig maakt. Stedin faciliteert de energiemarkt.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijk belang: De gemeente bezit aandelen, op grond waarvan ze stemrecht heeft. <ul style="list-style-type: none"> Financieel belang: Het aantal aandelen van Ferwerderadiel is: 6.044 <p>De waarde van het aandeel is € 100 conform de jaarrekening</p>		

Verbonden partij	NV Stedin groep		
	2017 van de Stedin groep. Het totaal aantal geplaatste en volgestorte aandelen is 4.970.978.		
Eigen vermogen	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	5.310.000	2.583.000
Vreemd vermogen	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	4.486.000	3.968.000
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	424.000 (2017)		
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-		

Verbonden partij	Afvalsturing Friesland (Omrin)		
Juridische status	Naamloze vennootschap		
Programma	9. Milieu		
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang:</u> Uitvoeren van de wettelijke taak huishoudelijk en bedrijfsafval te verwerken op basis van contractafspraken met de gemeente. Doelstelling is dit op een doelmatige, milieuhygiënisch verantwoorde manier te doen en preventie en hergebruik van afval actief te bevorderen.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: Stemrecht op basis van aandelen. • Financieel belang: De gemeente Ferwerderadiel is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval. Het aandeel staat op de balans met de historische aanschafwaarde van € 20.420. 		
Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	44.721	48.680
Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1000)
	2017	180.871	160.130
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	€ 4.080.000		
Risico's	-		

Verbonden partij	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Juridische status	Naamloze vennootschap		
Programma	Algemene dekkingsmiddelen, overhead, heffing VPB en onvoorzien		
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang:</u> Efficiënt betalingsverkeer van gemeenten.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: Stemrecht op basis van aandelen. • Financieel belang: Ferwerderadiel bezit per 31-12-2016 5.967 aandelen, die een belang van € 14.918 vertegenwoordigen (2,50 per aandeel). Het totaal aantal uitgegeven aandelen bedraagt per € 1.000: 55.691 		
Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	4.486	4.953
Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	149.514	135.072
Omvang resultaat begrotingsjaar	€ 393.000 (2017)		
Risico's	-		

- Stichtingen en verenigingen

Verbonden partij	Elan onderwijsgroep		
Juridische status	Stichting		
Programma	5. Onderwijs		
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang</u>: Verzorgen van het openbaar basisonderwijs zoals beschreven in artikel 46 van Wet op het Primair Onderwijs</p> <p><u>Wijze van belang</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijk belang <ul style="list-style-type: none"> Uit de jaarrekening 2017 blijkt het volgende: de deelnemende gemeenten Leeuwarderadiel, het Bildt, Menaldumadeel en Ferwerderadiel hebben een toezichthoudende taak: goedkeuring begroting en van statutenwijzigingen, benoeming en ontslag bestuursleden, ontbinding stichting bij taakverwaarlozing Financieel belang <ul style="list-style-type: none"> De deelnemende gemeenten zijn verantwoordelijk voor de financiële tekorten bij de Onderwijsgroep Fier. 		
Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar 2017	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000) 3.016	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000) 3.448
Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar 2017	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000) 1.171	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000) 1.241
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	€ 432.202 (2017)		
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-		

Verbonden partij	Stichting Zwembad Ferwerderadeel		
Juridische status	Stichting		
Programma	6. Cultuur, recreatie en sport		
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang</u>: Instandhouding zwembad-voorziening</p> <p><u>Wijze van belang</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijk belang: De Stichting Beheer Zwembad Ferwerderadeel is eigenaar; een lid van het college en twee raadsleden van de gemeente Ferwerderadiel zitten in het bestuur. Het voornemen is dat de gemeente zich terugtrekt uit de stichting. Financieel belang: In de raadsvergadering van februari 2016 heeft de gemeente Ferwerderadiel besloten de stichting jaarlijks met een bedrag van € 110.000 in de exploitatie te subsidiëren. 		
Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar 2017	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000) 47	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000) 47
Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar 2017	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000) 70	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000) 62.
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	€ 400 (2017)		
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-		

Verbonden partij	Stichting Beheer Zwembad Ferwerderadeel		
Juridische status	Stichting		
Programma	6. Cultuur, recreatie en sport		
Openbaar en wijze van belang	<u>Openbaar belang</u> : Instandhouding zwembad-voorziening, heeft de Stichting zwembad Ferwerderadeel in eigendom.		

Verbonden partij	Stichting Beheer Zwembad Ferwerderadeel								
	<u>Wijze van belang:</u> <ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijk belang: De gemeente Ferwerderadeel heeft zitting in het bestuur van de stichting met de volgende personen: de burgemeester en een ambtenaar van de gemeente Ferwerderadeel. Het voornemen is dat de gemeente zich terugtrekt uit de stichting. Financieel belang: geen informatie 								
Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2017</td> <td>p.m.</td> <td>p.m.</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2017	p.m.	p.m.		
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)							
2017	p.m.	p.m.							
Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2017</td> <td>p.m.</td> <td>p.m.</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2017	p.m.	p.m.		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2017	p.m.	p.m.							
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Jaarrekening 2017: p.m.								
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-								

Verbonden partij	Stichting Dataland met een BV Dataland								
Juridische status	Stichting								
Programma	Algemene dekkingsmiddelen, overhead, heffing VPB en onvoorzien								
Openbaar en wijze van belang	<u>Openbaar belang:</u> Dataland ontzorgt, ondersteunt en faciliteert sinds 2011 gemeenten op het gebied van geo-, WOZ- en vastgoedinformatie, oftewel objectinformatie. Zo ontzorgt Dataland alle gemeenten door namens hen deze informatie toegankelijk te maken voor publieke en private ondernemers, zoals notarissen, banken en verzekeraars en makelaars. DataLand is niet alleen van, maar ook voor gemeenten. Dataland faciliteert de gemeenten zich te organiseren en zo hun stem te laten horen bij relevante ontwikkelingen op regionaal en landelijk niveau. <u>Wijze van belang:</u> <ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijk belang: Certificaathouders participeren in DataLand via het bestuur. Een certificaat is te vergelijken met een aandeel in een private onderneming. Jaarlijks komen de certificaathouders op de certificaathoudersvergadering bij elkaar om het algemene beleid van DataLand te bespreken en goedkeuring te verlenen aan voorgenomen besluiten van het bestuur. De besluiten van de certificaathouders en van het bestuur gelden voor alle participerende en deelnemende gemeenten. De gemeenten Dongeradeel en Ferwerderadiel zijn certificaathouders. Financieel belang: (aantal certificaten met waarde) <ul style="list-style-type: none"> Ferwerderadiel: (4.322) 432 								
Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2017</td> <td>751</td> <td>847</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2017	751	847		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2017	751	847							
Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2017</td> <td>522</td> <td>607</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2017	522	607		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2017	522	607							
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	€ -/- 95.000 (2017) Het negatieve resultaat is ten laste van de reserve gebracht.								
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-								

Verbonden partij	Stichting IJswegencentrale		
Juridische status	Stichting		
Programma	6. Cultuur, recreatie en sport		
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang:</u> De gemeente Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a en Leeuwarderadeel hebben een IJswegencentrale opgericht met als doel het organiseren van schaatstochten in de regio bij voldoende ijsdikte.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: Het bestuur bestaat uit 15 leden, 3 afgevaardigden uit elke deelnemende gemeente. Het college van b&w doet een bindende voordracht: één afgevaardigde is de burgemeester, één afgevaardigde is het hoofd gemeentewerken en een derde persoon. • Financieel belang: De gemeenten Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a en Leeuwarderadeel geven een bijdrage van 0,045 per inwoner. <p>De bijdrage 2017 van de gemeente Ferwerderadiel is: 409</p>		
Eigen vermogen	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	71	71
Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	0	0
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Jaarrekening 2017 x € 1000: -0,3		
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-		

Verbonden partij	Vereniging van Friese Gemeenten (VFG)		
Juridische status	Vereniging		
Programma	1. Bestuur		
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang:</u> De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: lidmaatschap van de vereniging met stemrecht. • Financieel belang: de leden betalen contributie. <p>De gemeente Ferwerderadiel x € 1.000: 4</p>		
Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	2	pm
Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2017	pm	pm
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Geen gegevens		
Risico's	-		

Verbonden partij	Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)		
Juridische status	Vereniging		
Programma	1. Bestuur		
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang:</u> De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: Lidmaatschap van de vereniging met stemrecht, conform de statuten. • Financieel belang: De leden betalen contributie. <p>De gemeente Ferwerderadiel, x € 1.000: 13</p>		

<i>Verbonden partij</i>	Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)		
<i>Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar</i>	Jaar 2017	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000) 65.548	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000) 65.530
<i>Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar</i>	Jaar 2017	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000) 73.004	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000) 65.111
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	€ 209.000		
<i>Risico's</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Vereniging van Waddenzee Gemeenten		
<i>Juridische status</i>	<i>Vereniging</i>		
<i>Programma</i>	3. Verkeer en Openbare ruimte		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Deze vereniging treedt op als belangenorganisatie voor alle Waddenzee gemeenten. <u>Wijze van belang:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: De gemeente Ferwerderadiell is lid van deze vereniging en heeft stemrecht. • Financieel belang: De gemeente betaalt contributie: .x € 1.000: 9 (2017) 		
<i>Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar</i>	Jaar 2017	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000) 25	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000) 19
<i>Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar</i>	Jaar 2017	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000) 129	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000) 182
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	€ - 6.000 (2017)		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

- Overige verbonden partijen
 - Geen

Paragraaf grondbeleid

In 2018 is de woningmarkt redelijk aangetrokken waardoor verkopen binnen het grondbedrijf veelal volgens of boven prognose verlopen. Hiermee volgt de ontwikkeling in Ferwerderadiel de landelijke trend. Momenteel lijkt het aantal nieuwe opties af te nemen, mogelijk houdt dit verband met de wachttijden in de bouw en de stijgende bouwrijzen.

Visie en doelstellingen en uitvoering grondbeleid

In de gemeente Ferwerderadiel wordt veelal een actief grondbeleid uitgevoerd. Onder actief grondbeleid wordt verstaan de werkwijze, waarbij de gemeente zelf gronden aankoopt, zo nodig tijdelijk beheert, bouwrijp maakt en vervolgens uitgeeft. Dit geeft de grootste zekerheid dat de in het bestemmingsplan opgenomen bestemmingen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd.

De grondprijs voor nieuwbougrond –zowel woningbouw, utiliteitsbouw en industriegrond komt tot stand op basis van de kostprijs en de verhouding van de waarde van de grond in het economisch verkeer (marktwaarde).

Op langere termijn is lokale krimp niet denkbeeldig, zeker gerekend in inwoners (niet in huishoudens). Het verschijnsel krimp (minder inwoners) zal zich eerst en vooral doen voelen in de plattelandsregio's en dan met name in de kleine kernen. Overmatige nieuwbouw in de ene kern kan de 'leegloop' uit naburige kernen versterken. Het risico bestaat dat gemeenten 'ieder voor zich' proberen te redden wat er te redden valt. Regionale afstemming van de bouwproductie is noodzakelijk om overaanbod te voorkomen. De kleine, perifeer gelegen kernen zullen zich serieus moeten verzoenen met de naderende krimp.

Harmonisering grondexploitaties

In 2017 zijn alle exploitaties van de 4 gemeenten overgezet naar een gezamenlijk grondexploitatie-model. In dit exploitatie-model worden dezelfde uitgangspunten gehanteerd.

Totaaloverzicht complexen

Begin 2018 waren er 5 complexen in exploitatie: Waterrijck Burdaard, Gedempte Haven Hallum, Nieuweweg Marrum, Hegebeintumerdyk Ferwert en Doniaweg Hallum. Er zijn in 2018 geen complexen bijgekomen. Bij de actualisatie per 31 december 2018 is de grondexploitatie Doniaweg Hallum afgesloten.

Complex	Afsluiting	BW 1/1	BW 31/12	Winstneming totaal	Verliesvoorziening	Balanswaarde
Waterrijck Burdaard, Burdaard	31/12/2018	172.279	258.462	n.v.t.	-165.998	92.464
Gedempte Haven, Hallum	31/12/2019	1.105.860	819.712	n.v.t.	-73.288	646.424
Nieuweweg, Marrum	31/12/2022	-210.572	-262.721	212.337	n.v.t.	-50.385
Hegebeintumerdyk, Ferwert	31/12/2024	-6.660	-94.114	65.147	n.v.t.	-28.967
Doniaweg, Hallum	31/12/2021	186.326	-4.382	4.382	n.v.t.	0
Totaal		1.247.233	716.957	281.866	198.601	659.537

Het verwachte resultaat van alle complexen tezamen bedraagt na actualisatie € 454.448 positief. Hiervan is in 2017 reeds € 198.601 winst genomen. De totale verliesvoorziening na actualisatie bedraagt € 239.286.

Afsluiting complexen per 31/12/2018

Doniaweg, Hallum

Het complex Doniaweg Hallum heeft op 31 december 2018 een boekwaarde van - €4.382 (winst). Dit bedrag wordt als winst genomen. Daarnaast wordt er € 4.250 in een voorziening gestopt voor de afronding van de laatste werkzaamheden en de overdracht van het complex naar de algemene dienst.

Onderbouwing verliesvoorzieningen

Waterrijck Burdaard, Burdaard

De restgronden zijn in één keer aan een ontwikkelaar aangeboden. De uiteindelijke verkoopprijs is opgebouwd uit een aantal componenten die planologisch onderzocht moeten worden. Bij de actualisatie is alleen rekening gehouden met het gedeelte van de koopprijs die bij afname wordt voldaan. Bij hercalculatie is de voorziening door enkele tegenvallende kosten met €53.822 opgehoogd naar een totaal van € 165.998.

Gedempte Haven, Hallum

Het project Gedempte Haven wordt gezamenlijk met een ondernemer in een PPS-constructie uitgevoerd. De gemeente neemt voor 50% deel aan het project. Eind 2017 is er reeds € 100.000,- verlies ingestort door de gemeente. De verliesvoorziening is na hercalculatie met € 91.712 verlaagd naar € 73.288.

Onderbouwing winstnemingen

Met ingang van 2017 moeten gemeenten volgens het BBV tussentijds winst nemen bij grondexploitatiecomplexen volgens de Poc-methode, de Percentage of completion. Maatgevend is de realisatie tot en met het lopende jaar ten opzichte van het totaal van de kosten en opbrengsten van de grondexploitatie. In formule: % kostenrealisatie maal % opbrengstrealisatie is % poc.

Complex	% poc	Totale winstneming	Winstneming 2017	Winstneming 2018
Waterrijck Burdaard, Burdaard	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gedempte Haven, Hallum	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Nieuweweg, Marrum	43%	212.337	198.601	13.736
Hegebeintumerdyk, Ferwert	45%	65.147	0	65.147
Doniaweg, Hallum	100%	4.382	0	4.382
Totaal		207.223	198.601	83.265

Bij de complexen Waterrijck Burdaard en Gedempte Haven is geen winst te verwachten. Bij de complexen Hegebeintumerdyk en Nieuweweg Marrum wordt op basis van de poc-methode winst genomen. Bij het complex Doniaweg Hallum wordt bij afsluiting een winst genomen van € 4.382.

Risicoberekening en vorming reserves

De bestemmingsreserve dient een buffer voor eventuele risico's binnen het grondbedrijf. Omtrent de hoogte van de reserve is in 2013 beleid vastgesteld. Voor de hoogte van de bestemmingsreserve is de IFLO-norm van toepassing. De hoogte van de reserve wordt bepaald door 10% van de boekwaarde en 10% van de nog te maken kosten van de in exploitatie genomen gronden. Het per 31/12/2018 afgesloten complex Doniaweg Hallum is niet in deze berekening opgenomen.

Complex	BW 31/12	Nog te investeren
Waterrijck Burdaard, Burdaard	258.462	150.973
Gedempte Haven, Hallum	819.712	83.917
Nieuweweg, Marrum	-262.721	158.313
Hegebeintumerdyk, Ferwert	-94.114	18.720
Totaal	721.339	411.923

Op basis van de IFLO norm dient de hoogte van de reserve € 72.133 + € 41.192 is € 113.325 te zijn. Op basis van de jaarrekening 2018 bedraagt de reserve momenteel € 225.487. De IFLO norm wordt daarmee ruimschoots gehaald. Ten behoeve van de afdekking van het negatieve exploitatieresultaat van de complexen Waterrijck Burdaard en Gedempte Haven zijn voorzieningen gevormd.

Overige gronden

Overige gronden zijn veelal agrarische gronden die de gemeente in eigendom heeft. Dit zijn strategische dan wel overige gronden. Daarnaast zijn hier in 2016 de twee voormalige NIEGG gronden aan toegevoegd. De boekwaarde van deze gronden is gemiddeld gezien gelijk aan de agrarische waarde.

Beoordeling voormalige NIEGG

Uiterlijk 31 december 2019 moet een toets plaatsvinden op de marktwaarde van deze gronden tegen de geldende bestemming op het moment van de marktwaardetoets. Wordt daarbij een duurzame waardevermindering vastgesteld, dan moet dat uiterlijk 31 december 2019 leiden tot een afwaardering van deze gronden. Het is toegestaan om deze toets gedurende de overgangperiode van 4 jaar voor de desbetreffende grondportefeuille uit te voeren, de boekwaarde te toetsen en zo nodig bij te stellen (af te waarderen). Afwaardering van een individueel perceel grond / complex kan hierbij niet over een aantal jaren worden gespreid. Het is niet toegestaan om rente of overige kosten toe te rekenen aan deze gronden. Het betreft hier de volgende 2 gebieden:

- Dagrecreatie Burdaard (boekwaarde € 126.389, € 4,50 per m²)
- Woningbouw II, Burdaard (boekwaarde € 101.111, € 3,70 per m²)

In de loop van 2019 zal de waarde van de voormalige NIEGG gronden beoordeeld worden.

Jaarrekening 2018

hoarizonbreed en himelheech

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

Onderstaande samenvatting van de grondslagen, waarop de financiële verslaggeving is gebaseerd, is bedoeld als leidraad voor een juiste interpretatie van de financiële overzichten. Bij het opstellen van de jaarrekening is rekening gehouden met de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten daarvoor geeft.

Algemeen

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, zijn de activa, passiva, baten en lasten opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten zijn slechts opgenomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar zijn in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend waren.

Dividendopbrengsten van deelnemingen zijn als bate genomen op het moment, waarop het dividend betaalbaar gesteld is.

BALANS (activa)

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Onder immateriële vaste activa wordt verstaan:

- kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en disagio;
- kosten van onderzoek en ontwikkeling;
- bijdragen aan activa in eigendom van derden.

De waardering is gebaseerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met:

- eventuele investeringsbijdragen;
- eventuele beschikkingen over reserves;
- lineaire- of annuïtaire afschrijvingen volgens een stelsel, dat is afgestemd op de te verwachten toekomstige gebruiksduur; de kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in maximaal vijf jaar afgeschreven.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden onderscheiden in activa met een maatschappelijk nut, economisch nut en economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Onder materiële vaste activa wordt verstaan:

- investeringen in gronden en terreinen;
- woonruimten;
- bedrijfsgebouwen;
- grond-, weg- en waterbouwkundige werken;
- vervoermiddelen;
- machines, apparaten en installaties;
- overige materiële vaste activa.

De waardering is gebaseerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met:

- eventuele investeringsbijdragen;
- eventuele beschikkingen over reserves (met uitzondering van activa met economisch nut);
- lineaire- of annuïtaire afschrijvingen volgens een stelsel, dat is afgestemd op de te verwachten gebruiksduur.

Financiële vaste activa

Onder financiële vaste activa wordt verstaan:

- leningen aan woningbouwcorporaties;
- kapitaalversteking / leningen aan deelnemingen;
- overige langlopende leningen.

De waardering van de leningen is gebaseerd op de verstrekingsprijs, verminderd met de contractuele aflossingen. De waardering van de deelnemingen vindt volgens de geldende verslaggevingvoorschriften plaats op basis van de verkrijgingsprijs.

Afschrijvingstermijnen

Afschrijvingsbeleid immateriële vaste activa

De volgende immateriële vaste activa worden lineair afgeschreven in maximaal:

- a. 5 jaar: kosten voor onderzoek en ontwikkeling;
- b. 25 jaar: bijdragen aan activa in eigendom van derden

Afschrijvingsbeleid materiële vaste activa met economisch nut

Activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs van minder dan € 500 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.

Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

De volgende materiële vaste activa met economisch nut worden lineair afgeschreven in maximaal:

- a. 40 jaar: nieuwbouw woonruimten, gymlokalen, sporthallen, kleedaccommodaties en schoolgebouwen;
- b. 20 jaar: inrichtingskosten gymlokalen en sporthallen
- c. 40 jaar: nieuwbouw kantoren en bedrijfsgebouwen;
- d. 15 jaar: nieuwbouw tijdelijke woonruimten en tijdelijke bedrijfsgebouwen;
- e. 20 jaar: renovatie, restauratie en aankoop woonruimten, en schoolgebouwen;
- f. 20 jaar: renovatie, restauratie en aankoop kantoren en bedrijfsgebouwen;
- g. 15 jaar: technische installaties in bedrijfsgebouwen;
- h. 8 jaar: telefooninstallaties;
- i. 3 jaar: automatiseringsapparatuur;
- j. 15 jaar: kantoormeubilair en schoolmeubilair;
- k. 15 jaar: dakbedekking;
- l. 15 jaar: energiebesparende maatregelen

Afschrijvingsbeleid materiële vaste activa met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs van minder dan € 500 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.

Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

De volgende materiële vaste activa met economisch nut worden lineair afgeschreven in maximaal:

- a. 40 jaar: rioleringen;
- b. 25 jaar: pompen en gemalen;
- c. 40 jaar: aanleg begraafplaatsen;
- d. 25 jaar: overige voorzieningen begraafplaatsen.

Afschrijvingsbeleid materiële vaste activa met maatschappelijk nut

De volgende materiële vaste activa met maatschappelijk nut worden lineair afgeschreven in maximaal:

- a. 30 jaar: parken en groenvoorzieningen;
- b. 40 jaar: aanleg sportvelden;
- c. 25 jaar: aanleg tennisbanen en kunstgrasvelden;
- d. 25 jaar: wegen, pleinen en rotondes;
- e. 25 jaar: tunnels, viaducten en bruggen;
- f. 25 jaar: openbare verlichting;
- g. 5 jaar: straatmeubilair;
- h. 25 jaar: havens, kades, sluizen en waterkeringen;
- i. 20 jaar: waterwegen,
- j. 5 jaar: speelwerktuigen;
- k. 20 jaar: aanleg speelterreinen;
- l. 10 jaar: parkeervoorzieningen;
- m. 25 jaar: reconstructie, herinrichting.

Vorengenoemde opsomming is niet uitputtend. Voorts blijft het in incidentele gevallen, bijvoorbeeld indien de werkelijke levensduur sterk afwijkt, mogelijk af te wijken van de in deze bijlage genoemde afschrijvingstermijnen.

Vlottende activa

Vorraden

Onder voorraden wordt verstaan:

- onderhanden werk (BIE);

Gronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, vermeerderd met de kosten van het bouwrijp maken en verminderd met de gerealiseerde verkoopopbrengsten. Winstnemering vindt plaats conform de wettelijk voorgeschreven "Percentage of completion" methode. Verliesvoorzieningen worden in mindering gebracht op de balanswaarde per 31 december.

Vorderingen, overlopende activa en liquide middelen

Onder vorderingen wordt verstaan, vorderingen op:

- Rijks schatkist (schatkistbankieren)
- andere publiekrechtelijke lichamen;
- verstrekte kasgeldleningen;
- rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen;
- overige vorderingen.

De waardering is, onder aftrek van eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid, op de nominale waarde gebaseerd.

Liquide middelen

Onder liquide middelen worden kas- en banksaldi verstaan.

Overlopende activa

Onder overlopende activa vallen de vooruitbetaalde en de nog te ontvangen bedragen per balansdatum. Dit geldt ook voor de per de balansdatum nog te ontvangen bedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen, die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.

BALANS (passiva)

Eigen vermogen

Het eigen vermogen wordt gevormd door het totaal van de algemene reserves, bestemmingsreserves en het saldo van de rekening van baten en lasten na bestemming. Bestemmingsreserves zijn reserves, waaraan door de gemeenteraad een bepaalde bestemming is gegeven. De waardering daarvan geschiedt tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen, waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar wel redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen, waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is;
- kosten, die in een volgend jaar zullen worden gemaakt, maar de oorsprong hebben in het begrotingsjaar of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot kostenegalisatie;
- teveel ontvangen bedragen van derden, welke in het betreffende boekjaar niet nodig waren ter dekking van de afval- en rioleringskosten, maar kunnen dienen om tegenvallers in de hiervoor genoemde kosten in de toekomst te kunnen opvangen;
- van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. De waardering geschiedt tegen nominale waarde, c.q. het voorzienbare verlies met uitzondering van de voorzieningen welke gewaardeerd zijn tegen contante waarde en bij welke rekening dient te worden gehouden met een jaarlijkse kostenstijging.

Langlopende schulden

Onder langlopende schulden wordt verstaan:

- schulden wegens obligatieleningen;

- schulden wegens onderhandse leningen;
- schulden wegens door derden belegde reserves en waarborgsommen;
- alles met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer.

De waardering geschiedt tegen de nominale waarde.

Vlottende passiva

Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden wordt verstaan:

- de schulden aan publiekrechtelijke lichamen;
- kasgeldleningen;
- banksaldi;
- overige rekening-courantsaldi;
- overige schulden;
- alles met een oorspronkelijke looptijd korter dan één jaar.

De waardering geschiedt tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva

Onder overlopende passiva vallen vooruit ontvangen baten, nog te betalen kosten en/of kapitaalinkomsten, die in het rekeningjaar zijn ontvangen en door middel van de balans worden doorgeschoven naar het volgende rekeningjaar, waarin zij worden verantwoord.

Met ingang van 2007 zijn onder de overlopende passiva ook opgenomen de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De waardering geschiedt tegen nominale waarde.

BEPALING BATEN EN LASTEN

Het gehanteerde stelsel van baten en lasten zorgt er mede voor dat die gelijknamige componenten ook in de jaarrekening worden opgenomen. Het maakt niet uit of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar leiden of hebben geleid. Zij worden verantwoord tot hun brutobedrag. Verliezen worden verantwoord op het moment dat deze voorzienbaar zijn en bij winsten gebeurt dat nadat deze daadwerkelijk zijn gerealiseerd.

Alle baten en lasten worden ingedeeld naar programma's, producten en categorieën.

- programma's zijn: door de gemeenteraad gekozen gegroepeerde indeling van gemeentelijke taken waarop door de gemeente wordt bestuurd en gestuurd. Daartoe zijn voor elk programma doelstellingen geformuleerd;
- producten zijn: zaken die de gemeente voortbrengt en die helpen de doelstellingen uit de programma's te verwezenlijken. Elk product valt onder één van de programma's;
- categorieën zijn: groepen, waarin de baten en de lasten naar soorten zijn ingedeeld.

De verdeling van de baten en lasten van kostenplaatsen geschiedt op basis van de bij de begroting vastgestelde verdeelsleutels. Werkelijke tijdverantwoording vindt alleen plaats daar, waar werkzaamheden worden verricht voor kapitaalwerken, grondexploitaties en werken voor derden. Voor het overige worden de uren verdeeld overeenkomstig de voorgecalculerde uren in de begroting van het betreffende dienstjaar.

Ten aanzien van schattingen wordt in deze jaarrekening per post een oordeel gevormd over de omvang van de schatting. Waar nodig zijn de grondslagen voor deze schattingen afzonderlijk opgenomen in de toelichting op de balans.

Ten aanzien van schattingen wordt in deze jaarrekening per post een oordeel gevormd over de omvang van de schatting. Waar nodig zijn de grondslagen voor deze schattingen afzonderlijk opgenomen in de toelichting op de balans.

De jaarrekening is opgesteld op basis van de veronderstelling van continuïteit. In verband met een gemeentelijke herindeling houdt de gemeente Ferwerderadeel per 1 januari 2019 op met bestaan. Per 1 januari 2019 gaat de gemeente op in de gemeente Noard-east Fryslân. De uitkomsten van 2017, de vermogenspositie

en de begroting voor 2018 geven geen aanleiding te veronderstellen dat de continuïteit op enigerlei wijze in het geding is.

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaand jaar.

Sociaal domein

De lasten van de jeugdzorg worden mede bepaald aan de hand van opgaven van die worden ontvangen van externe partijen met betrekking tot de voortgang van behandeltrajecten. De wijze waarop deze opgaven tot stand komen zijn door de gemeente niet altijd controleerbaar. Bovendien is van de zijde van de aanbieder sprake van een inschatting en is sprake van een nieuwe financieringssystematiek waarbij ervaringscijfers ontbreken. Inherent hieraan is dat de werkelijke uitkomst kan afwijken.

Algemene uitkeringen

In de algemene uitkeringen 2018 zijn meegenomen de nabetalingen en verrekeningen tot en met februari 2019.

Venootschapsbelasting

De afvalstromen met een opbrengst worden belast op basis van landelijke afspraken met een winstopslag van 1% van de omzet, waarbij er geen kosten kunnen worden toegerekend. Alleen de afvalstromen waarbij de gemeente risicodragend is voor de verkoop van grondstoffen worden belast. Op basis van deze landelijke afspraak ontstaat voor Gemeente Ferwerderadiel een belastbaar bedrag van € 53,- waarover € 10,- vpb is verschuldigd.

Voor de gemeente Ferwerderadiel is bij de belastingdienst in het kader van administratieve lasten het verzoek gedaan om de vpb-aangifte 2016 in te trekken. Voor de gemeente is namelijk geen sprake van een belast grondbedrijf of andere belastingplichtige activiteiten. De belastingdienst is echter ondanks mondelinge toezegging niet akkoord gegaan met het verzoek tot intrekken van de vpb-aangifte en neemt het standpunt in dat de verkoop van afvalstromen (reststromen/grondstoffen) een in de aangifte op te nemen belaste activiteit betreft. Dientengevolge heeft gemeente Ferwerderadiel aangifte gedaan voor een te betalen vpb-last van € 10,- in 2016.

De verwachting is dat dezelfde situatie voor de vpb-aangiften over 2017 en 2018 ook zal gelden en dat enkel aangifte gedaan zal moeten worden voor de activiteit verkoop van (afval)grondstoffen. Gezien de geringe hoogte van het bedrag aan te betalen vpb is de geraamde vpb-last in 2017 en 2018 afgerond naar nihil.

Balans per 31 december

Activa

	2018	2017
Vaste activa		
1 Immateriële vaste activa		
a. kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	-	-
b. kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	-	-
c. bijdrage aan activa in eigendom van derden	132.203	143.061
	132.203	143.061
2 Materiële vaste activa		
a. investeringen met een economisch nut	9.003.130	9.328.693
b. als a, ter bestrijding van kosten kan heffing worden geheven	3.813.594	3.910.105
c. investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	1.641.418	1.786.152
	14.458.142	15.024.950
3 Financiële vaste activa		
a. kapitaalverstrekking aan:		
1. deelnemingen	68.921	68.921
2. gemeenschappelijke regelingen	-	-
3. overige verbonden partijen	-	-
b. leningen aan:		
1. openbare lichamen	-	-
2. woningbouwcorporaties	-	-
3. deelnemingen	9.000	409.857
4. overige verbonden partijen	-	-
c. overige langlopende geldleningen	225.865	351.121
d. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	-	-
e. uitzettingen in Rijk's schatkist met een van één jaar of langer	-	-
f. uitzettingen in de vorm van Nederlands rentetypische looptijd van één jaar of langer	-	-
	303.786	829.899
Totaal vaste activa	14.894.132	15.997.910
Vlottende activa		
4 Voorraden		
a. grond- en hulpstoffen	-	-
b. onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	13.214	227.899
c. gereed product en handelsgoederen		
d. vooruitbetalingen		
	13.214	227.899

Activa

	2018	2017
5 Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
a. vorderingen op openbare lichamen	2.101.019	2.815.500
b. verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen		
c. overige verstrekte kasgeldleningen	-	-
d. uitzettingen in Rijk's schatkist met een korter dan één jaar		1.796.061
e. rekening-courant verhouding met het Rijk	1.744.579	-
f. rekening-courant verhoudingen met niet financiële	-	-
g. uitzettingen in de vorm van Nederlands rentetypische looptijd korter dan één jaar	-	-
h. overige vorderingen	704.829	1.368.558
i. overige uitzettingen	-	-
	4.550.427	5.980.119
6 Liquide middelen		
a. kasaldi	2.587	1.781
b. bank- en girosaldi	155.585	325.349
	-	327.130
7 Overlopende activa		
a. nog te ontvangen bedragen Europese en Nedelandse overheidslichamen	-	-
b. overige nog te ontvangen bedragen	160.835	246.729
	160.835	246.729
Totaal vlottende activa	4.882.648	6.781.878
Totaal activa	19.776.779	22.779.787

Passiva

2018

2017

Vaste passiva

8 Eigen vermogen

a. Reserves

1. algemene reserve	599.518	2.253.442
2. tariefseglisatiereserves	100.829	68.053
3. overige bestemmingsreserves	2.413.628	1.786.731
b. resultaat (na bestemming)	-253.994	-321.755
	2.859.981	3.786.471

9 Voorzieningen

a Voorzieningen voor verplichtingen en verliezen

b Voorzieningen voor risico's

c Onderhoudseglisatievoorzieningen

d Voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen

1.195.842	1.160.894
77.538	206.600
479.157	465.280
1.496.905	1.431.639
3.249.443	3.264.413

10 Vaste schulden, met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

a. obligatieleningen

b. onderhandse leningen van:

1. binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen

2. binnenlandse banken en overige financiële instellingen

3. binnenlandse bedrijven

4. openbare lichamen

5. overige binnenlandse sectoren

6. buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren

c. door derden belegde gelden

d. waarborgsommen

-	-
10.546.985	11.351.936
-	-
-	-
-	-
-	-
-	-
-	-
10.546.985	11.351.936

Totaal vaste passiva

16.656.409 **18.402.820**

Vlottende passiva

11 Netto vlottende schulden

a. kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen

b. overige kasgeldleningen

c. bank- en girosaldi

d. overige schulden

-	-
-	-
-	721.333
2.399.855	2.058.344
2.399.855	2.779.678

Passiva

12 Overlopende passiva

	2018	2017
a. verplichtingen die in een volgend jaar tot betaling komen	707.006	1.592.127
b. vooruit ontvangen bedragen EU, Rijk en Provincie ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	13.509	5.162
c. overige vooruit ontvangen bedragen	-	-
	720.515	1.597.289
Totaal vlottende passiva	3.120.371	4.376.967
Totaal passiva	19.776.779	22.779.787
Gegarandeerde geldleningen	10.565.879	7.906.671

Toelichting op de balans per 31 december 2018

ACTIVA

1. Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording als volgt onderverdeeld:

	Boekwaarde 01-01-2018	Mutaties 2018	Boekwaarde 31-12-2018
a. kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	-	-	-
b. kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	-	-	-
c. bijdragen aan activa in eigendom van derden.	143.061	10.857-	132.203
	<u>143.061</u>	<u>10.857-</u>	<u>132.203</u>

2. Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording als volgt onderverdeeld:

	Boekwaarde 01-01-2018	Mutaties 2018	Boekwaarde 31-12-2018
a. activa met een economisch nut	9.328.693	-325.563	9.003.130
b. activa met een economisch nut met heffing	3.910.105	-96.511	3.813.594
c. activa met een maatschappelijk nut	1.786.152	-144.734	1.641.418
	<u>15.024.950</u>	<u>-566.808</u>	<u>14.458.142</u>

De investeringen met een economisch nut bestaan uit:

	Boekwaarde 01-01-2018	Mutaties 2018	Boekwaarde 31-12-2018
➤ Gronden en terreinen	1.450.054	-	1.450.054
➤ Bedrijfsgebouwen	2.687.099	-337.447	2.349.653
➤ Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	764.436	-54.319	710.118
➤ Machines, apparaten en installaties	140.677	40.915	181.592
➤ Overige materiële vaste activa	4.286.426	25.288	4.311.714
	<u>9.328.693</u>	<u>-325.563</u>	<u>9.003.130</u>

Het verloop van de investeringen met een economisch nut is:

<u>Gronden en terreinen</u>	
Boekwaarde per 1 januari 2018	1.450.054
Investering of desinvestering	-
Afschrijving	-
Bijdrage van derden	-
Afwaardering wegens waardevermindering	-
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>1.450.054</u>
<u>Bedrijfsgebouwen</u>	
Boekwaarde per 1 januari 2018	2.687.099
Investering of desinvestering	-
Afschrijving	-337.447
Bijdrage van derden	-
Afwaardering wegens waardevermindering	-
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>2.349.653</u>
<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>	
Boekwaarde per 1 januari 2018	764.436
Investering of desinvestering	-
Afschrijving	-54.319
Bijdrage van derden	-
Afwaardering wegens waardevermindering	-
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>710.118</u>
<u>Machines, apparaten en installaties</u>	
Boekwaarde per 1 januari 2018	140.677
Investering of desinvestering	83.409
Afschrijving	-42.494
Bijdrage van derden	-
Afwaardering wegens waardevermindering	-
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>181.592</u>
<u>Overige materiële vaste activa</u>	
Boekwaarde per 1 januari 2018	4.286.426
Investering of desinvestering	210.043
Afschrijving	-184.755
Bijdrage van derden	-
Afwaardering wegens waardevermindering	-
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>4.311.714</u>

De investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven bestaan uit:

	Boekwaarde 01-01-2018	Mutaties 2018	Boekwaarde 31-12-2018
➤ Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	3.908.896	-96.166	3.812.730
➤ Machines, apparaten en installaties	1.209	-345	864
	<u>3.910.105</u>	<u>-96.511</u>	<u>3.813.594</u>

Het verloop van de investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven is:

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

Boekwaarde per 1 januari 2018	3.908.896
Investering of desinvestering	-
Afschrijving	-96.166
Bijdrage van derden	-
Afwaardering wegens waardevermindering	-
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>3.812.730</u>

Machines, apparaten en installaties

Boekwaarde per 1 januari 2018	1.209
Investering of desinvestering	-
Afschrijving	-345
Bijdrage van derden	-
Afwaardering wegens waardevermindering	-
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>864</u>

De investeringen met een maatschappelijk nut bestaan uit:

	Boekwaarde 01-01-2018	Mutaties 2018	Boekwaarde 31-12-2018
➤ Gronden en terreinen	130.894	-241	130.653
➤ Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.655.258	-144.492	1.510.765
	<u>1.786.152</u>	<u>-144.734</u>	<u>1.641.418</u>

Waarvan van:

➤ Van voor 2017	-	5.211	5.211
➤ Vanaf 2017 (verplichte activering)	1.786.152	-149.945	1.636.207
	<u>1.786.152</u>	<u>-144.734</u>	<u>1.641.418</u>

Het verloop van de investeringen met een maatschappelijk nut is:

Gronden en terreinen

Boekwaarde per 1 januari 2018	130.894
Investering of desinvestering	-
Afschrijving	-241
Bijdrage van derden	-
Afwaardering wegens waardevermindering	-
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>130.653</u>

<u>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</u>	
Boekwaarde per 1 januari 2018	1.655.258
Investing of desinvestering	5.211
Afschrijving	-149.704
Bijdrage van derden	-
Afwaardering wegens waardevermindering	-
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>1.510.765</u>

3. Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden op basis van het Besluit Begroten en Verantwoorden als volgt onderverdeeld:

	Boekwaarde 01-01-2018	Mutaties 2018	Boekwaarde 31-12-2018
a. kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen	68.921		68.921
b. leningen aan openbare lichamen, woningbouwcorporaties, deelnemingen en overige verbonden partijen	409.857	-400.857	9.000
c. overige langlopende leningen	351.121	-125.256	225.865
d. uitzettingen in Rijk's schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	-		-
e. uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.	-		-
f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.	-		-
	<u>829.899</u>	<u>-526.113</u>	<u>303.786</u>

VLOTTENDE ACTIVA

4. Voorraden

De voorraden bestaan uit:

	Boekwaarde 1-1-2018	Mutaties incl. winstneming 2018	Verlies- voorziening 2018	Boekwaarde 31-12-2018
Voorraden in exploitatie genomen gronden	227.899	-160.863	-53.822	13.214
	<u>227.899</u>	<u>-160.863</u>	<u>-53.822</u>	<u>13.214</u>

In exploitatie genomen bouwgronden

	Boekwaarde 1-1-2018	Mutaties incl. winstneming 2018	Boekwaarde 31-12-2018	Verlies- voorziening 31-12-2018	Balans Waarde
➤ Recreatiepark Burdaard	172.279	86.183	258.462	-165.998	92.464
➤ Industrierrein Marrum	-11.971	-38.413	-50.384	-	-50.384
➤ Industrierrein Ferwert	-6.560	-22.307	-28.867	-	-28.867
➤ Bedrijventerrein Doniaweg	186.326	-186.326	-	-	-
	<u>340.074</u>	<u>-160.863</u>	<u>179.211</u>	<u>-165.998</u>	<u>13.214</u>

Voor het afdekken van geraamde negatieve exploitatieresultaten is voor Recreatiepark Burdaard een voorziening getroffen, die conform de voorschriften in mindering is gebracht op de balanswaarden per 31 december 2018. Het uiteindelijke resultaat van de grondcomplexen is afhankelijk van een aantal onzekere factoren, waarbij vooral de fasering van de complexen en de realisatie van de geplande verkopen van invloed zijn op de uiteindelijke resultaten.

Recreatiepark Burdaard

Boekwaarde aan het begin van het dienstjaar	172.279
Vermeerderingen en verminderingen in het dienstjaar	86.183
Boekwaarde aan het einde van het dienstjaar	<u>258.462</u>
Geraamde nog te maken kosten	150.973
Geraamde opbrengsten	<u>-243.437</u>
Geraamde eindresultaat 2018	<u>165.998</u>

Toevoeging aan verliesvoorziening	-53.822
-----------------------------------	---------

Industrierrein Marrum

Boekwaarde aan het begin van het dienstjaar	-11.971
Vermeerderingen en verminderingen in het dienstjaar	<u>-52.149</u>
Boekwaarde aan het einde van het dienstjaar	<u>-64.120</u>
Geraamde nog te maken kosten	83.917
Geraamde opbrengsten	<u>-557.053</u>
Geraamde eindresultaat 2018	<u>-537.256</u>
Winstneming voorgaande jaren	<u>-198.601</u>
	<u>-735.857</u>

Winstneming 2018	13.736
Winstneming voorgaande jaren	<u>198.601</u>
	<u>212.337</u>

Industrieterrein Ferwert

Boekwaarde aan het begin van het dienstjaar	-6.560
Vermeerderingen en verminderingen in het dienstjaar	-87.454
Boekwaarde aan het einde van het dienstjaar	-94.014
Geraamde nog te maken kosten	18.720
Geraamde opbrengsten	-68.958
Geraamde eindresultaat 2018	-144.252
Winstneming voorgaande jaren	-
	<u>-144.252</u>
Winstneming 2018	65.147
Winstneming voorgaande jaren	-
	<u>65.147</u>

Bedrijventerrein Doniaweg

Boekwaarde aan het begin van het dienstjaar	186.326
Vermeerderingen en verminderingen in het dienstjaar	-190.709
Eindresultaat 2018	-4.383
Winstneming 2018	4.383
Winstneming voorgaande jaren	-
	<u>4.383</u>

Voor een verdere toelichting op de bouwgronden wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Vorderingen op en uitzettingen aan openbare lichamen

➤ Vorderingen op openbare lichamen	2.101.019
➤ Uitzettingen in 's Rijks schatkist	1.744.579
	<u>3.845.598</u>

Overige vorderingen

➤ Overige vorderingen	409.532
➤ Voorziening dubieuze debiteuren	57.987
➤ Debiteuren Sociale zaken	496.487
➤ Voorziening dubieuze debiteuren soza	143.203
	<u>704.829</u>

6. Liquide middelen

Kassaldi

➤ Kassen	<u>2.587</u>
----------	--------------

Banksaldi

➤ BNG Hoofdrekening	100.744	
➤ BNG Soza	2.213	
➤ Rabobank Noord Oost Friesland	4.560	
➤ ING (Burgerzaken)	16.343	
➤ ING (Middelen)	31.725	
	<hr/>	
		<u>155.585</u>

7. Overlopende activa

Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen

➤ Overige overlopende activa		137.038
➤ Nog te ontvangen inkomsten		20.019
➤ Vooruitbetaalde kosten		327
➤ Sociale zaken		3.451
➤ Salarissen en premies		-
		<hr/>
		<u>160.835</u>

PASSIVA

VASTE PASSIVA

8. Eigen vermogen

Algemene reserves

Algemene reserve

Saldo per 1 januari 2018	2.253.442
Toevoegingen of onttrekkingen	-1.332.169
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-321.755
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>599.518</u>

	Toevoegingen	Onttrekkingen
➤ kapitaalgoederen Quick scan		63.000
➤ implementatie omgevingswet		16.023
➤ waar staat je gemeente		2.620
➤ overhevelen kapitaalgoederen		1.400.000
➤ ontwikkelen gebruik opvaarten		410
➤ regiodeal		12.815
➤ vitale Waddenkust		7.000
➤ 2e turap	-	153.544
➤ overheveling AR naar grondexploitatie		31.435
➤ budgetten 2017		499.547
➤ hogere kosten secretaris	-	18.590
➤ 2e turap	467.352	
➤ overheveling sociaal domein naar AR	405.463	
	<u>872.815</u>	<u>2.204.984</u>

Tariefsegalisatiereserves

Reserve egalisatie wachtgeld wethouders

Egalisatie reserve voor wachtgelden wethouders.

Saldo per 1 januari 2018	68.053
Toevoegingen of onttrekkingen	32.776
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>100.829</u>

	Toevoegingen	Onttrekkingen
➤ Mutaties 2018	82.000	49.224
	<u>82.000</u>	<u>49.224</u>

Bestemmingsreserves

Saldo per 1 januari 2018	1.786.731
Toevoegingen of onttrekkingen	626.897
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>2.413.628</u>

Reserve onderwijshuisvesting

Deze reserve is bedoeld voor het dekken van kosten en investeringen met betrekking tot schoolgebouwen.

Saldo per 1 januari 2018	179.662
Toevoegingen of onttrekkingen	-
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>179.662</u>

	Toevoegingen	Onttrekkingen
➤ geen mutaties	<u>-</u>	<u>-</u>
	<u>-</u>	<u>-</u>

Reserve recreatie en toerisme

Deze reserve is ingesteld voor het bevorderen en in stand houden van recreatieve voorzieningen.

Saldo per 1 januari 2018	20.318
Toevoegingen of onttrekkingen	-6.000
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>14.318</u>

	Toevoegingen	Onttrekkingen
➤ 2e turap	<u>-</u>	<u>6.000</u>
	<u>-</u>	<u>6.000</u>

Reserve sociale aangelegenheden

Deze reserve dient in de eerste plaats als buffer voor niet in te schatten risico's op het gebied van het sociaal domein.

Saldo per 1 januari 2018	405.463
Toevoegingen of onttrekkingen	-405.463
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>-</u>

	Toevoegingen	Onttrekkingen
➤ overheveling budget 2017	<u>-</u>	<u>405.463</u>
	<u>-</u>	<u>405.463</u>

Reserve grondexploitatie

Deze reserve dient in de eerste plaats als buffer voor niet in te schatten risico's met betrekking tot de bouwgrondexploitatie.

Saldo per 1 januari 2018	194.053
Toevoegingen of onttrekkingen	31.435
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>225.488</u>

	Toevoegingen	Onttrekkingen
➤ saldobestemming 2017	<u>31.435</u>	-
	<u>31.435</u>	-

Reserve algemene verplichtingen

Deze reserve is ingesteld om reeds aangegane verplichtingen uit voorgaande boekjaren mee te dekken.

Saldo per 1 januari 2018	114.447
Toevoegingen of onttrekkingen	-
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>114.447</u>

	Toevoegingen	Onttrekkingen
➤ geen mutaties	-	-
	-	-

Reserve groot onderhoud gebouwen

Deze reserve heeft als doel grote onvoorziene uitgaven met betrekking tot het onderhoud van gebouwen af te dekken.

Saldo per 1 januari 2018	254.681
Toevoegingen of onttrekkingen	41.925
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>296.606</u>

	Toevoegingen	Onttrekkingen
➤ groot onderhoud gebouwen	<u>41.925</u>	-
	<u>41.925</u>	-

Reserve realisatie ICT

Deze reserve is voor het dekken van kosten en investeringen ten behoeve van plannen op het gebied van ICT.

Saldo per 1 januari 2018	33.134
Toevoegingen of onttrekkingen	-
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>33.134</u>

	Toevoegingen	Onttrekkingen
➤ geen mutaties	-	-
	<u>-</u>	<u>-</u>

Reserve zwembad

Deze reserve dient als dekking voor onvoorziene uitgaven met betrekking tot het zwembad. Tot en met 2009 was deze bestemmingsreserve een voorziening. In het verslagjaar is de voorziening op advies van de accountant omgezet in een bestemmingsreserve.

Saldo per 1 januari 2018	400.000
Toevoegingen of onttrekkingen	-400.000
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>-</u>

	Toevoegingen	Onttrekkingen
➤ 2e turap	-	400.000
	<u>-</u>	<u>400.000</u>

Reserve sport

Deze reserve is gevormd uit het restant van de zogenaamde BOS gelden. Deze reserve wordt gebruikt ter dekking van sportstimuleringsprojecten die niet in de reguliere begroting zijn opgenomen.

Saldo per 1 januari 2018	73.123
Toevoegingen of onttrekkingen	-30.000
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>43.123</u>

	Toevoegingen	Onttrekkingen
➤ structurele effecten 2e turap 2017	-	30.000
	<u>-</u>	<u>30.000</u>

Reserve planschade + bovenwijken A. van Dijkstrjitte te Marrum

De bestemmingreserve planschade + bovenwijken A. van Dijkstrjitte te Marrum dient als buffer voor niet in te schatten risico's met betrekking tot eventuele planschadeverzoeken en bovenwijkse voorzieningen voor de genoemde locatie.

Saldo per 1 januari 2018	11.850
Toevoegingen of onttrekkingen	-
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>11.850</u>

	Toevoegingen	Onttrekkingen
➤ geen mutaties	<u>-</u>	<u>-</u>
	<u>-</u>	<u>-</u>

Reserve dekking afschrijving investeringen

De reserve dient ter dekking van afschrijving op investeringen die in één keer zouden worden afgeschreven, maar die vanwege wettelijke voorschriften moeten worden geactiveerd.

Saldo per 1 januari 2018	100.000
Toevoegingen of onttrekkingen	-5.000
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>95.000</u>

	Toevoegingen	Onttrekkingen
➤ dekking afschrijvingen	<u>-</u>	<u>5.000</u>
	<u>-</u>	<u>5.000</u>

Reserve kapitaalgoederen

De reserve is ingesteld om het achterstallig onderhoud van onder anderen de wegen gefaseerd uit te kunnen voeren.

Saldo per 1 januari 2018	-
Toevoegingen of onttrekkingen	1.400.000
Toevoeging wegens bestemming van het rekeningsresultaat 2017	-
Vermindering in verband met afschrijvingen op activa	-
Saldo per 31 december 2018	<u>1.400.000</u>

	Toevoegingen	Onttrekkingen
➤ instellen reserve	<u>1.400.000</u>	<u>-</u>
	<u>1.400.000</u>	<u>-</u>

Voorzieningen voor verplichtingen en verliezen

Saldo per 1 januari 2018	1.160.894
Toevoegingen	126.473
Vrijgevallen	65.164
Aanwendungen	26.361
Saldo per 31 december 2018	<u>1.195.842</u>

Pensioenvoorziening wethouders

De voorziening Pensioenvoorziening wethouders dient om toekomstige pensioenlasten af te dekken.

Saldo per 1 januari 2018	920.697
Toevoegingen	45.193
Vrijgevallen	65.164
Aanwendungen	-
Saldo per 31 december 2018	<u>900.726</u>

Voorziening uitbetaling pensioen wethouders

Vanuit de voorziening uitbetaling pensioen wethouders wordt het pensioen van voormalige wethouders betaald.

Saldo per 1 januari 2018	180.197
Toevoegingen	75.000
Vrijgevallen	-
Aanwendungen	23.203
Saldo per 31 december 2018	<u>231.994</u>

Voorziening huur grafrechten

De voorziening huur grafrechten ontstaat door betaling van een onderhoudsbedrag over meerdere jaren vooruit. Deze middelen dienen te worden gereserveerd in een voorziening.

Saldo per 1 januari 2018	60.000
Toevoegingen	6.280
Vrijgevallen	-
Aanwendungen	3.158
Saldo per 31 december 2018	<u>63.122</u>

Voorzieningen voor risico's

Saldo per 1 januari 2018	206.600
Toevoegingen	4.250
Vrijgevallen	91.712
Aanwendungen	41.600
Saldo per 31 december 2018	<u>77.538</u>

Voorziening VOF de Haven

De voorziening V.O.F. de Haven is ingesteld als zijnde het ingeschatte risico met betrekking tot dit project.

Saldo per 1 januari 2018	165.000
Toevoegingen	
Vrijgevallen	91.712
Aanwendungen	-
Saldo per 31 december 2018	<u>73.288</u>

Voorziening afronding bedrijventerrein Doniaweg

Het complex bedrijventerrein doniaweg is (deels) afgesloten.

Voor de afrondende werkzaamheden is een voorziening gevormd

Saldo per 1 januari 2018	-
Toevoegingen	4.250
Vrijgevallen	-
Aanwendungen	-
Saldo per 31 december 2018	<u>4.250</u>

Voorziening uittreding Dienst SoZaWe

De voorziening uittreding Dienst SoZaWe dient om de lasten m.b.t. de uittreding te bekostigen.

Saldo per 1 januari 2018	41.600
Toevoegingen	-
Vrijgevallen	-
Aanwendungen	41.600
Saldo per 31 december 2018	<u>-</u>

Onderhoudsegalisatievoorzieningen

Saldo per 1 januari 2018	465.280
Toevoegingen	80.273
Vrijgevallen	-
Aanwendungen	66.396
Saldo per 31 december 2018	<u>479.157</u>

Voorziening niet bestede middelen reiniging

De voorzieningen niet bestede middelen riolering en afvalstoffenheffing zijn ontstaan doordat onderhoud of vervanging is uitgesteld. Deze middelen dienen te worden gereserveerd in een voorziening.

Saldo per 1 januari 2018	465.280
Toevoegingen	65.201
Vrijgevallen	-
Aanwendungen	66.396
Saldo per 31 december 2018	<u>464.085</u>

Voorziening baggeren en schouwsloten

De voorziening is ingesteld voor toekomstige (bagger)werkzaamheden.

De gemeente ontvangt jaarlijks een bijdrage van het Wetterskip Fryslân voor onderhoud aan vijvers.

De planvorming voor deze werkzaamheden moet nog worden opgesteld. Door het instellen van een voorziening zijn de middelen voor deze toekomstige werkzaamheden gewaarborgd.

Stand per 1 januari 2018	-
Toevoegingen	15.072
Vrijgevallen	-
Aanwendungen	-
Saldo per 31 december 2018	<u>15.072</u>

Voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen

Voorziening niet bestede middelen riolering

De voorzieningen niet bestede middelen riolering en afstoffenheffing zijn ontstaan doordat onderhoud of vervanging is uitgesteld. Deze middelen dienen te worden gereserveerd in een voorziening.

Saldo per 1 januari 2017	1.431.639
Toevoegingen	65.266
Vrijgevallen	-
Aanwendungen	-
Saldo per 31 december 2017	<u>1.496.905</u>

10. Vaste schulden, met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Leningen bij binnenlandse banken en overige financiële instellingen

Saldo per 1 januari 2018	11.351.936
Aangetrokken	-
Afgelost	804.951
Saldo per 31 december 2018	<u>10.546.985</u>

Rentelast 2018	410.008
----------------	---------

VLOTTENDE PASSIVA

11. Vlottende schulden

Bank- en girosaldi

➤ Bank Nederlandse Gemeenten	-
➤ Bank Nederlandse Gemeenten (belastingen)	-
	<u>-</u>

Overige schulden

➤ Crediteuren	2.399.855
➤ Waarborgsommen	-
	<u>2.399.855</u>

12. Overlopende passiva

Verplichtingen die in een volgend jaar tot betaling komen

➤ Sociale zaken	192.453
➤ Nog te betalen kosten	514.553
➤ Overige overlopende passiva	-
➤ Omzetbelasting	-
➤ Loonheffing	-
	<u>707.006</u>
➤ Vooruit ontvangen bijdragen van overige overheid	<u>13.509</u>

Overzicht van baten en lasten 2018

Omschrijving	Raming 2018 voor wijziging			Raming 2018 na wijziging			Realisatie 2018		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur	129.000	1.883.592	-1.754.592	129.000	1.957.094	-1.828.094	146.600	1.933.247	-1.786.647
Veiligheid	0	662.808	-662.808	0	662.808	-662.808	5.698	662.786	-657.087
Verkeer en Openbare ruimte	83.423	1.717.621	-1.634.198	83.423	2.028.399	-1.944.976	72.036	1.919.004	-1.846.967
Lokale economie	159.833	158.012	1.821	515.109	360.425	154.684	967.190	767.667	199.524
Onderwijs	6.000	739.237	-733.237	6.000	725.737	-719.737	4.063	761.288	-757.225
Cultuur, Recreatie en Sport	71.181	1.946.882	-1.875.701	71.181	2.541.205	-2.470.024	81.736	2.362.237	-2.280.501
Werk en Inkomen	2.835.174	5.227.396	-2.392.222	2.981.756	5.183.978	-2.202.222	3.175.347	5.137.998	-1.962.651
Welzijn en Zorg	39.360	4.875.951	-4.836.591	42.518	4.998.151	-4.955.633	149.097	5.204.832	-5.055.735
Milieu	1.811.407	1.871.171	-59.764	1.802.377	1.877.171	-74.794	1.861.024	1.943.142	-82.119
Bouwen aan ruimte	126.000	697.383	-571.383	126.000	682.345	-556.345	427.812	732.273	-304.460
Subtotaal programma's	5.261.378	19.780.052	-14.518.674	5.757.364	21.017.312	-15.259.948	6.890.604	21.424.473	-14.533.869
Algemene dekkingsmiddelen	17.171.642	667.662	16.503.980	17.484.482	774.382	16.710.100	17.026.451	1.078.877	15.947.573
Overhead	24.845	2.281.454	-2.256.609	0	2.356.799	-2.356.799	65.337	2.405.531	-2.340.194
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	20.534	-20.534	0	4	-4	0	0	0
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	17.196.487	2.969.649	14.226.837	17.484.482	3.131.184	14.353.297	17.091.788	3.484.409	13.607.379
Totaal saldo baten en lasten	22.457.865	22.749.702	-291.837	23.241.846	24.148.497	-906.651	23.982.392	24.908.882	-926.490
Toevoeging/onttrekking aan reserves	1.773.837	1.482.000	291.837	3.334.826	2.428.175	906.651	3.100.671	2.428.175	672.496
Resultaat	24.231.702	24.231.702	0	26.576.672	26.576.672	0	27.083.063	27.337.057	-253.994

Overzicht bezoldiging topfunctionarissen

Met ingang van 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van kracht geworden. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de gemeente Ferwerderadiel van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor de gemeente Ferwerderadiel is € 189.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

bedragen x € 1	J.J. Hofstede	C.J. Corsél	H. Steen
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12	01/01 - 31/07	01/07 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,75	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	63.863	32.199	34.413
Beloningen betaalbaar op termijn	10.230	5.748	6.186
<i>Subtotaal</i>	<i>74.093</i>	<i>37.946</i>	<i>40.599</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	141.750	94.500	94.500
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0	0	0
Totale bezoldiging	74.093	37.946	40.599
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017			
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	N.v.t.
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,75	0,75	N.v.t.
Dienstbetrekking?	ja	ja	N.v.t.
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	61.580	47.890	N.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	9.464	8.001	N.v.t.
<i>Subtotaal</i>	<i>71.044</i>	<i>55.891</i>	<i>N.v.t.</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	135.750	135.750	N.v.t.
Totale bezoldiging	71.044	55.891	N.v.t.

Geconcludeerd kan worden dat de beloning voor beide functionarissen onder het WNT maximum van zitten.

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen andere functionarissen die in 2018 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen.

Er zijn in 2018 geen ontslaguitkeringen aan functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

Schatkistbankieren

De wet verplicht schatkistbankieren is op 15 december 2013 van kracht geworden. Onder verwijzing naar de toelichting die hierover ook is opgenomen in de paragraaf Financiering geeft de hiernavolgende tabel een toelichting op de calculatie van het drempelbedrag schatkistbankieren dat voor Ferwerderadiel in acht moet worden genomen terwijl tevens de ontwikkeling per kwartaal van de benutting van het drempelbedrag wordt aangegeven.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)				
Verslagjaar				
(1)	Drempelbedrag	250		
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3
		Kwartaal 4		
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	286	175	118
		112		
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	-	75	132
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	36	-	-
(1) Berekening drempelbedrag				
Verslagjaar				
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	24.232		
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	24.232		
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-		
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	250		
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen				
Verslagjaar				
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3
		Kwartaal 4		
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	25.711	15.901	10.842
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	286	175	118
		112		

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

De niet uit de balans blijkende verplichtingen hebben betrekking op:

- Meerjarige contracten met derden die vooral liggen op het gebied van onderhoud en leasing. Hiervan zijn de lasten verwerkt in de meerjarenbegroting van gemeente Noardeast-Fryslân.
- Verplichtingen ten opzichte van onze Gemeenschappelijke Regelingen (zoals de GR DDFK en de Gr NEF) de hieraan gerelateerde lasten zijn gedekt in de meerjarenbegroting, met uitzondering van de GR DDFK welke per 31-12-2018 stopt.
- Contract accountant Hofsteenge Zeeman. Dit resulteert in een jaarlijkse verplichting van € 18.560.
- Garantieverplichtingen aan o.a. woningbouwcorporaties waarvoor geen dekking is opgenomen in de begroting en waarvan het risico wordt opgevangen via het weerstandvermogen.
- Verplichtingen / deelname die wettelijk zijn aangegaan met de Veiligheidsregio en de FUMO.

Bijlage 1 Overzicht incidentele en structurele afwijkingen

Dit overzicht geeft per programma de belangrijkste incidentele en structurele afwijkingen voor de baten en lasten met de begrotingscijfers aan voor het jaar 2018 (excl. mutaties reserves). Er is gekozen een grensbedrag aan te houden van € 25.000 en alleen de verschillen op hoofdlijnen op te nemen.

Programma Baten	Realisatie begrotingsjaar	Realisatie begrotingsjaar
	Incidenteel	Structureel
Programma 1	18	0
Programma 2	6	0
Programma 3	-11	0
Programma 4	452	0
Programma 5	-2	0
Programma 6	11	0
Programma 7	194	0
Programma 8	107	0
Programma 9	59	0
Programma 10	302	0
Programma Lasten	Realisatie Begrotingsjaar	Realisatie begrotingsjaar
	Incidenteel	Structureel
Programma 1	24	0
Programma 2	0	0
Programma 3	109	0
Programma 4	-407	0
Programma 5	-36	0
Programma 6	179	0
Programma 7	46	0
Programma 8	-307	0
Programma 9	-66	0
Programma 10	-50	0

Bijlage 2 Gewaarborgde geldleningen

Directe borgstelling

Nummer	Naam geldnemer	Naam geldgever	Oorspronkelijk lening bedrag	Rente %	Begin looptijd	Einde looptijd
FER 1	Woningst. NW Friesland	ABP	€ 485.544,83	6,180%	1993	2018
FER 2	Woningst. NW Friesland	BNG	€ 1.100.000,00	5,150%	1994	2033
FER 3	St. Doarpshûs Marrum	Rabo	€ 80.000,00	4,60%	2005	2025
FER 4	St. MFC It Trefpunt	Rabo	€ 246.306,00	3,45%	2004	2048
FER 4	St. MFC Het Spectrum Bui	BNG	€ 1.265.000,00	1,16%	2018	2028
			<u>€ 3.176.850,83</u>			

Borgstelling met WSW achtervang

Nummer	Naam geldnemer	Naam geldgever	Oorspronkelijk lening bedrag	Rente %	Begin looptijd	Einde looptijd
FER 12	Woningst. NW Friesland	BNG	€ 2.040.000,00	4,750%	2004	2034
FER 13	Woningst. NW Friesland	BNG	€ 2.400.000,00	4,463%	2007	2037
FER 15	Woningst. NW Friesland	NWB	€ 5.000.000,00	3,540%	2011	2020
FER 16	Woningst. NW Friesland	Aegon	€ 5.000.000,00	3,880%	2012	2052
FER 17	Woningst. NW Friesland	BNG	€ 3.000.000,00	1,168%	2018	2058
			<u>€ 17.440.000,00</u>			

* Waarborg bedrag gemeente; Het waarborgfonds sociale woningbouw (WSW) neemt de betalingsverplichtingen voor een lening over wanneer de corporatie de rente en aflossing op een door de WSW geborgde lening niet meer kan betalen. Alleen als de WSW deze betalingsverplichting niet uit de overige buffers in de zekerheidsstructuur kan voldoen, moeten Rijk en gemeenten bijspringen.

Op grond van hun rol als achtervanger moeten zij in dat geval renteloze leningen aan WSW verstrekken. Het Rijk verstrekt 50% aan renteloze lening. De zogenaamde "Schade gemeenten" verstrekken samen een kwart (25%) van de renteloze leningen en daarnaast verstrekken alle gemeenten die achtervanger zijn van de WSW (met inbegrip van de schadegemeenten) samen het resterende kwart (25%) van de renteloze leningen.

Het genoemde risico van 50% bestaat dus maximaal uit de rentelasten van een in het kader van schade aangetrokken lening.

Schuldrestant 1-1-2018	Aflossing 2018	Schuldrestant 31-12-2018	Deelname % gemeente	Deelname % anderen	Waarborg bedrag gemeente
€ 36.385,92	€ 36.385,92	€ -	100%		€ -
€ 780.469,48	€ 32.589,56	€ 747.879,92	100%		€ 747.879,92
€ 32.332,38	€ 4.000,08	€ 28.332,30	100%		€ 28.332,30
€ 118.171,00	€ 5.004,00	€ 113.167,00	100%		€ 113.167,00
€ -	€ -	€ 1.265.000,00	100%		€ 1.265.000,00
<u>€ 967.358,78</u>	<u>€ 77.979,56</u>	<u>€ 2.154.379,22</u>			<u>€ 2.154.379,22</u>

Schuldrestant 1-1-2018	Aflossing 2018	Schuldrestant 31-12-2018	Deelname % gemeente	Deelname % anderen	Waarborg bedrag gemeente *
€ 1.481.290,67	€ 58.290,98	€ 1.422.999,69	50%	50% WSW	€ 711.499,85
€ 2.400.000,00	€ -	€ 2.400.000,00	50%	50% WSW	€ 1.200.000,00
€ 5.000.000,00	€ -	€ 5.000.000,00	50%	50% WSW	€ 2.500.000,00
€ 5.000.000,00	€ -	€ 5.000.000,00	50%	50% WSW	€ 2.500.000,00
€ 3.000.000,00	€ -	€ 3.000.000,00	50%	50% WSW	€ 1.500.000,00
<u>€ 16.881.290,67</u>	<u>€ 58.290,98</u>	<u>€ 16.822.999,69</u>			<u>€ 8.411.499,85</u>
					<u>€ 10.565.879,07</u>

Bijlage 3 Verantwoording ten aanzien van SiSa

 									
SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019									
IenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden) Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 1	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05		
	100		1300973	€ 1.522	€ 0				
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 1	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10		
	100		1300973	€ 3.754	€ 729		Nee		
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2018 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen	
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06	
			€ 2.402.947	€ 23.720	€ 188.639	€ 14.524	€ 87.383	€ 1.058	
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)		
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12	
			€ 11.817	€ 500	€ 0	€ 41.185	€ 0	Ja	
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2018 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob	
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06	
			€ 33.781	€ 18.500	€ 12.204	€ 8.854	€ 2.856	€ 0	
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee				
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09				
			€ 0	€ 0	Ja				

Bijlage 4 Overzicht baten en lasten per programma per taakveld 2018

Prog.	Taakveld(en)	(bedragen x € 1.000)			
		Baten	Lasten		
1	Bestuur	0.1	Bestuur	8.800	1.419.026
		0.2	Burgerzaken	137.800	301.107
		0.3	Beheer overige gebouwen en gronden		8.904
		0.4	Overhead		204.211
		0.10	Mutaties reserves	128.484	82.000
2	Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en brandweer		555.397
		1.2	Openbare orde en veiligheid	5.698	107.388
3	Verkeer en Openbare ruimte	0.10	Mutaties reserves	373.778	
		2.1	Verkeer en Vervoer	39.894	1.815.505
		2.2	Parkeren	487	715
		2.4	Economische havens en waterwegen	31.655	102.784
4	Lokale economie	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	350.202	320.200
		0.5	Treasury	147.473	908
		0.10	Mutaties reserves	18.815	158.411
		3.1	Economische ontwikkeling		55.175
		3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	469.516	390.500
		6.71	Maatwerkdienstverlening 18+		884
5	Onderwijs	0.10	Mutaties reserves	5.000	13.500
		4.1	Openbaar basisonderwijs		38.944
		4.2	Onderwijshuisvesting		394.159
		4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	4.063	321.653
		5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie		6.532
6	Cultuur, Recreatie en Sport	0.10	Mutaties reserves	504.323	
		2.3	Recreatieve havens	3.000	15.295
		3.4	Economische promotie		104.663
		5.1	Sportbeleid en activering	347	224.977
		5.2	Sportaccommodaties	53.841	998.491
		5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie		177.637
		5.4	Musea		37.216
		5.6	Media		182.501
		5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	24.548	621.458
7	Werk en Inkomen	0.10	Mutaties reserves		190.000
		6.3	Inkomensregelingen	3.175.347	3.660.391
		6.4	Begeleide participatie		1.427.252
		6.71	Maatwerkdienstverlening 18+		50.355
8	Welzijn en Zorg	0.10	Mutaties reserves	122.320	
		4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.560	192.342
		6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	9.875	846.611
		6.2	Wijkteams		57.464
		6.5	Arbeidsparticipatie		291.214
		6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)		211.195
		6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	99.707	1.318.560
		6.72	Maatwerkdienstverlening 18-		1.685.255
		6.81	Geëscaleerde zorg 18+		66.853
		6.82	Geëscaleerde zorg 18-		130.510
		7.1	Volksgesondheid		361.279
		7.5	Begraafplaatsen en crematoria	37.955	43.550
9	Milieu	0.10	Mutaties reserves	15.030	
		7.2	Riolering	641.846	521.203
		7.3	Afval	1.219.178	1.032.841
		7.4	Milieubeheer		389.098

Prog.	Taakveld(en)		Baten	Lasten	
10	Bouwen aan ruimte	0.10	Mutaties reserves	16.023	12.246
		5.5	Cultureel erfgoed	214	29.073
		8.1	Ruimtelijke ordening	-1.174	105.829
		8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	177.895	140.005
		8.3	Wonen en bouwen	250.877	457.366
11	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	0.4	Overhead	65.337	2.405.531
		0.5	Treasury	469.287	426.840
		0.61	OZB woningen	1.044.028	107.142
		0.62	OZB niet-woningen	638.798	34.321
		0.64	Belastingen overig	374	
		0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	14.766.550	
		0.8	Overige baten en lasten	74.837	510.575
		0.10	Mutaties reserves	1.916.898	1.972.018
		3.4	Economische promotie	32.578	
Totaal			27.083.063	27.337.057	

Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Noardeast-Fryslân,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders inzake de aanbieding van de gemeenterekening van de gemeente Ferwerderadiel voor het dienstjaar 2018;

gelet op artikel 257 van de Gemeentewet;

gelezen het advies van de financiële commissie als bedoeld in artikel 40 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen van de gemeenteraad;

besluit:

De jaarstukken 2017 overeenkomstig het concept definitief vast te stellen;

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Noardeast-Fryslân, gehouden op 4 juli 2019.

Griffier:

voorzitter:

Controleverklaring